

Studie kvality života Pražanů

11/2019 ----- PhDr. Ivan Gabal (externí odborník), Bc. Tomáš Lapáček, RNDr. Tomáš Brabec, Ph.D.

----- Ing. Jiří Jaroš, Ing. Jiří Mejstřík, RNDr. Michal Navrátil, Mgr. Michal Němec, Ing. Tomáš Sehnal

© Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2019

Všechna práva vyhrazena

Elektronická verze dokumentu je dostupná na

<http://www.iprpraha.cz/obyvatelstvo>

Obsah

Úvod	5
1 - Obyvatelstvo	6
1.1 Obyvatelé Prahy	6
1.2 Uživatelé Prahy	8
1.3 Stabilita bydlení a migrace obyvatel	8
1.4 Migrační pohyby v Praze – suburbanizace a růst počtu cizinců	9
1.5 Demografické a sociální charakteristiky	12
1.6 Domácnosti a sociální struktura obyvatel	16
2 - Mobilita	18
2.1 Spokojenost se způsoby dopravy	18
2.2 Hromadná a automobilová doprava v Praze	20
2.3 Vliv suburbanizace na pražskou dopravu	23
2.4 Dojíždka za prací do Prahy	24
2.5 Dojíždka do pražských škol	25
2.6 Vliv dojíždky na pražskou dopravu	28
3 - Životní prostředí	30
3.1 Kvalita ovzduší	30
3.2 Hluková zátěž	33
3.3 Klimatická změna	34
3.4 Zásobování pitnou vodou	40
4 - Bydlení	43
4.1 Vývoj cen bytů	44
4.2 Finanční dostupnost vlastnického bydlení	45
4.3 Rezidenční mobilita v rámci bytového fondu	46
4.4 Objem zahajované bytové výstavby	46
4.5 Vliv investiční poptávky	47
4.6 Privatizace obecního bytového fondu	48
4.7 Veřejná bytová výstavba	49
4.8 Tržní nájemné a výdaje domácností na bydlení	49
4.9 Krátkodobé pronajímání bytů (Airbnb)	51
4.10 Zvyšující se nároky na zajištění bytových potřeb seniorů	51
4.11 Sociální exkluze a bezdomovectví	53
5 - Sociální péče a služby	55
5.1 Stárnutí populace a jeho důsledky	55
5.2 Pobytová zařízení pro seniory	57

6 - Trh práce-----	61
6.1 Vývoj ekonomické základny Prahy – podle počtu pracovníků-----	61
6.2 Odvětvová skladba zaměstnanosti obyvatel Prahy – vazby na sociální strukturu města-----	62
6.3 Porovnání struktury zaměstnanosti v Praze se zahraničními městy/regiony-----	64
6.4 Postavení v zaměstnání – velký podíl živnostníků-----	64
6.5 Pražský trh práce – nabídka a poptávka -----	65
6.6 Zaměstnanost jako faktor kvality života -----	67
7 - Spokojenost Pražanů s kvalitou života-----	70
7.1 Co rozumíme kvalitou života a jak ji lze měřit -----	70
7.2 Praha ve srovnání s dalšími regiony -----	71
7.3 Životní styl a spokojenost Pražanů se životem v Praze-----	74
7.4 Podmínky života v bydlišti -----	75
7.5 Spokojenost se životem v Praze a její determinace -----	77
7.6 Spokojenost se samosprávou a úřední správou města a jejich determinanty-----	78
8 - Spolupráce hl. m. Prahy a městských částí v sociálních agendách-----	81
8.1 Workshop s městskými částmi k sociální problematice -----	81
8.2 Hlavní silné stránky v sociální oblasti z pohledu městských částí-----	81
8.3 Hlavní slabé stránky v sociální oblasti z pohledu městských částí -----	81
8.4 Financování sociálních agend -----	82
8.5 Specifické problémy spolupráce hl. m. Prahy a městských částí v sociálních agendách-----	82
8.6 Doporučení pro spolupráci hl. m. Prahy a městských částí v sociálních agendách -----	83

Úvod

Předkládaná studie sociální dynamiky rozebírá vybrané oblasti života Pražanů a jejich sociální charakteristiky, jež jsou důležité pro kvalitu života a životních podmínek obyvatel Prahy. Pozornost, kterou v současnosti vyžaduje infrastruktura města, její rekonstrukce i modernizace, by neměla zastítn zájem vědět, kdo a jak v Praze žije. Přínejmenším proto, že kvalita života Pražanů je podstatným smyslem úřední správy a volené samosprávy města.

Kvalitou života míníme délku dožití Pražanů, jejich subjektivní spokojenost s vlastním životem a životem v Praze a v neposlední řadě jejich důvěru institucím samosprávy a správy. Všechny tyto parametry kvality života jsou předmětem analýzy.

Analýza předkládá obraz situace a vývoje v oblastech, které kvalitu života Pražanů významně ovlivňují, přímo i nepřímo. Jedná se o vývoj demografického a sociálního složení Pražanů, kde zejména věková skladba získává a bude získávat na významu ve správě města. Sociální agendy spojené s demografickou skladbou obyvatel (mladé rodiny, neúplné a sociálně ohrožené domácnosti, bezdomovectví, senioři) mají přímý vztah k bydlení, bytům a nárokům na sociální bydlení.

Praha je výrazně závislá na mobilitě a dojíždění v každodenním rytmu, a to jak původem Pražanů, kteří upřednostnili život mimo město, tak i lidi pocházejících z mimopražských regionů, kteří do hlavního města dojíždějí převážně za prací. Objektivně i z pohledu Pražanů je pro život ve městě zásadní doprava, která ovlivňuje kvalitu života.

V perspektivě obyvatel má významnou roli životní prostředí, jak z pohledu posuzování životních podmínek v bydlišti, tak pokud jde o podmínky a zázemí pro volný čas, relaxaci i participaci v komunitních aktivitách. Samostatnou pozornost vyžaduje i objektivní stav životního prostředí z hlediska emisí a znečištění ovzduší, dopadů změn klimatu a nakonec i z hlediska jeho vlivu na zdraví obyvatel a jejich subjektivní spokojenosti.

Jak v hodnocení vlastních podmínek života, tak z hlediska pohledu na instituce správy a samosprávy vyplývá významná role městských částí, přímo (výkonem svých správních kompetencí), i nepřímo tím, jaké vytvářejí podmínky každodenního života v bydlišti Pražanů.

Pražané jsou nadprůměrně spokojeni se svým životem i životem v Praze. Délka jejich života se významně prodloužila, obdobně jako v celé ČR. Pokud jde o jejich pohled na podmínky života ve městě a pokud jde o jejich spokojenost s výkonem správy města jeho institucemi a volenými samosprávami, je již situace strukturovanější a méně jednoznačná.

V institucionálním rozměru života je v Praze obsažena zásadní interakce mezi městskými částmi se samosprávou a správou Prahy. Tento vztah je – vzhledem k růstu svého významu v řešení právě sociálních agend – stále významnější jak pro Pražany, tak pro městské části. Studie mu proto věnuje samostatnou pozornost v samotném závěru.

Studie navazuje na hlavní sociální charakteristiky města definované schváleným Strategickým plánem hl. m. Prahy (Aktualizace 2016). V analýze toho, co je pro život v Praze významné, však jde hlouběji jak v sociálních agendách, tak v tom, co ovlivňuje kvalitu života Pražanů. Jednotlivé kapitoly také charakteristiky sociální dynamiky města aktualizují.

Předkládaná studie se přednostně věnuje diagnóze a dokumentaci stavu i vývojových tendencí. Přímě indikuje některé oblasti hodné zvýšené pozornosti samosprávy. Formulaci návrhů konkrétních řešení a politik ponechává na politické reprezentaci a exekutivě města, případně na navazující diskusi. Jedinou výjimkou je otázka interakce a koordinace mezi celopražskou správou a samosprávou a městskými částmi, která je shrnuta v závěrečné kapitole 8. Ukazuje se, že jde o strategickou a zároveň stěžejní rozměr sociálního vývoje Prahy a života Pražanů.

Je implicitní ambicí této studie, aby vyvolala zájem na hledání žádoucích politik, a také, aby se případně stala východiskem pro pravidelné monitorování a debatu sociální dynamiky hlavního města a jejího projednání Zastupitelstvem.

1 Obyvatelstvo

Počet obyvatel hlavního města dlouhodobě roste a s populačním růstem musíme počítat i v následujících letech.

Počet denně přítomného obyvatelstva Prahy je vyšší než evidovaný počet bydlícího obyvatelstva – celkově jde kolem 1,5 až 1,8 mil. obyv., přičemž jde primárně o osoby dojíždějící za prací a studiem, turisty a návštěvníky města.

Rezidenční mobilita Pražanů (hlavně s českým občanstvím) je obecně nízká. Celkově se lidé spíše stěhují spíše z objektivních příčin vyvolané změnami v osobním životě než samotnou nespokojeností s bydlením či nutností se stěhovat.

V Praze dlouhodobě probíhá proces suburbanizace, tedy růst počtu obyvatel v rodinných domech v městském zázemí. Suburbanizace přináší mimo jiné nárůst objemu automobilové dopravy a zvyšování nerovnováhy mezi rozvojem města a občanskou vybaveností.

V Praze dlouhodobě roste počet cizinců. Je to způsobeno především vysokou poptávkou po pracovních silách v hlavním městě. Podíl cizinců na celkové populaci již přesáhl 16 % a do budoucna musíme počítat s jejich dalším nárůstem.

V Praze dochází ke stárnutí obyvatel, které se projevuje nárůstem počtu a podílu seniorů na celkové populaci a zvyšováním průměrného věku. Vzhledem k prodlužování věku dožití i relativně slabé úrovni plodnosti bude i v budoucnu docházet k navyšování počtu starších obyvatel, kteří mají specifické nároky na infrastrukturu a služby.

Po značném propadu plodnosti a porodnosti v 90. letech 20. století, jsme nyní svědky jejího podstatného zvýšení až na úroveň 1,6 dítě na ženu ve fertilním věku. I přes tento růst je hodnota úhrnné plodnosti v Praze nižší, než je celorepublikový průměr a je stále výrazně pod hranicí zachovy populace (2,1 dítě na ženu). Dochází také k významnému zvýšení průměrného věku matky.

Dlouhodobě v Praze dochází ke snižování velikosti domácností, zvyšování vzdělanostní úrovně a růstu čistých příjmů, které jsou významně větší, než je celorepublikový průměr. Některé domácnosti, jako především jednočlenné domácnosti starší 65 let a neúplné rodiny s dětmi vykazují obtíže s vycházením se svým příjmem.

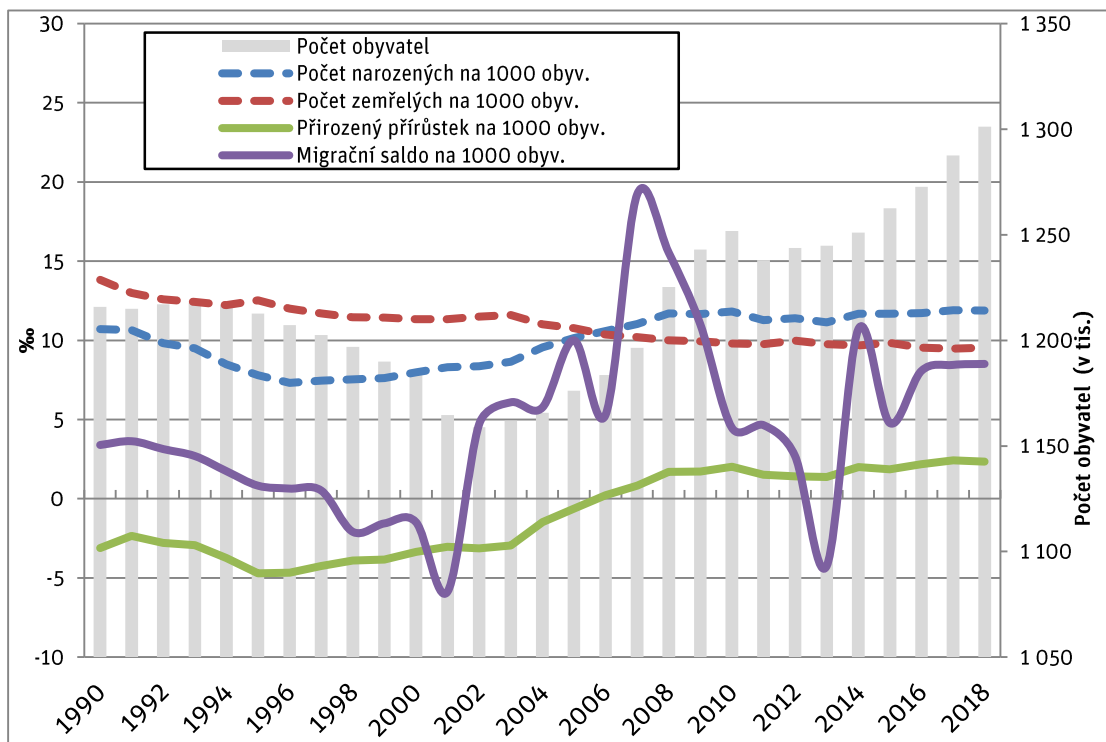
1.1 OBYVATELÉ PRAHY

Oficiálně evidovaný počet obyvatel je založen na trvalém pobytu ať už občanů České republiky, tak cizinců a ke konci roku 2018 již mírně překročil hranici 1,3 mil. osob (viz Graf/01). Počet obyvatel Prahy dlouhodobě roste. Od roku 2001 v Praze přibýlo na 140 tis. nových obyvatel (10% přírůstek). Populační růst je primárně způsoben migrační atraktivitou hlavního města, kde se koncentruje velké množství pracovních příležitostí a nadprůměrné mzdy, ale také kvalitním prostředím pro život, které dlouhodobě přitahuje velké množství lidí z celé republiky a v posledních letech pak především ze zahraničí. Právě zahraniční migrace je hlavní determinant populačního růstu Prahy, v menší míře pak jde o přirozený přírůstek. Přírůstek obyvatel by mohl být vyšší, kdyby v takové míře nedocházelo k procesu suburbanizace, tedy relativní populační růst zázemí města oproti městu samotnému. Od roku 2001 přibýlo v těsném zázemí města na 85 tis. obyvatel, v delším časovém období (od roku 1990) a v širším vymezení jde o přírůstek skoro 200 tis. obyvatel. Ve velké míře se jednalo o obyvatele Prahy, kteří do hlavního města dále dojíždějí za prací či studiem.

S populačním růstem Prahy musíme s největší pravděpodobností počítat v blízké či vzdálenější budoucnosti (viz Graf/02). Demografické prognózy předpokládají nárůst počtu obyvatel do roku 2030 o dalších přibližně 70 tisíc (5% přírůstek), resp. do roku 2050 o 190 tisíc (15% přírůstek). Budoucí vývoj je nicméně vždy nejasný a ovlivněn mnoha různorodými faktory jako ekonomický rozvoj či ochota státu vydávat pracovní víza pro občany ze států mimo EU.

GRAF / 01

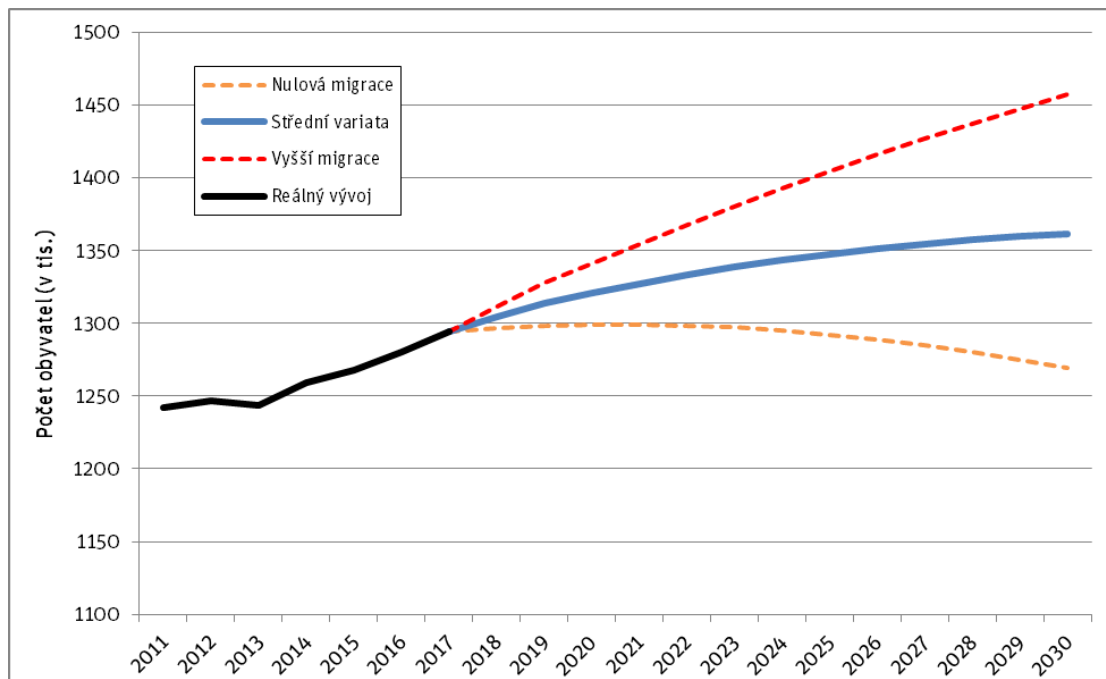
VÝVOJ POČTU OBYVATEL V PRAZE V LETECH 1990-2018 (K 1. 7.)

Zdroj: ČSÚ

GRAF / 02

DEMOGRAFICKÁ PROGNÓZA POČTU OBYVATEL (K 31. 12.) PRAHY VE 3 VARIANTÁCH BUDOUCÍHO VÝVOJE DO ROKU 2030

1.2 UŽIVATELÉ PRAHY

Kromě obyvatel, kteří v Praze žijí, musíme mít na paměti, že počet denně přítomných obyvatel se během dne navyšuje o další lidi, kteří také využívají infrastrukturu města. V první řadě jde o osoby, které do Prahy dojíždějí do zaměstnání a škol, jde celkem o přibližně 230 tis. osob (zhruba 180 tis. osob dojíždí do Prahy za zaměstnáním a 50 tis. osob do škol, nicméně také zhruba 35 tis. obyvatel z Prahy za prací vyjíždí do jiných krajů).¹ Dále jde o turisty, kterých se v Praze denně vyskytuje 50 až 100 tisíc (celkový počet přenocování za rok je kolem 18 mil. lidí, počet jednodenních návštěv a přenocování mimo hromadná ubytovací zařízení, může být až dvakrát vyšší než jsou oficiální o počtu přenocovaných).² Poslední skupinou jsou lidé, kteří do Prahy jezdí za službami, které mají nadlokální charakter, jako jsou nemocnice, divadla, obchody atd. Celkový počet denně přítomných obyvatel Prahy proto může být až o 250 a 400 tisíc vyšší než je uváděný počet registrovaných obyvatel, celkem tedy 1,5 až 1,8 mil. obyv. Celkový počet skutečně bydlících obyvatel Prahy není jednoznačně známý. Jak již bylo uvedeno výše, oficiálně evidovaný počet obyvatel Prahy ke konci roku 2018 již mírně překročil hranici 1,3 mil. osob. Celkový počet obyvatel, kteří v hlavním městě žijí, je podle některých odhadů ale vyšší, protože mnoho lidí, kteří v Praze žijí, zde nemají trvalé hlášené bydliště. To, že v Praze žije mnoho lidí, kteří mají hlášené trvalé bydliště v jiné obci, je nezpochybnitelné. Na druhou stranu je také patrné, že velké množství lidí má trvalé bydliště hlášené v Praze (např. z důvodu možnosti parkování či přihlášení dítěte do školy), ale bydlí v městském zázemí.

1.3 STABILITA BYDLENÍ A MIGRACE OBYVATEL

Rezidenční mobilita obyvatel Prahy s českým státním občanstvím je dlouhodobě nízká.³ Cizinci tvoří dlouhodobě kolem 40 % všech migračních pohybů v Praze. Průměrný věk osob, které měnili své bydliště, bylo mezi roky 2007 a 2017 32,3 let, tedy o přibližně o 10 let méně než je průměr celé pražské populace (viz Graf/O3). Rozložení migrujících podle věku se výrazně neliší podle směru migrace. Jen je patrné, že lidé, kteří se do Prahy stěhují, mají relativně nižší průměrný věk (29,7 let) než lidé, kteří se z Prahy vystěhovávají (34 let) nebo se stěhují v rámci Prahy (33,3 let). Tato selektivní migrace má za důsledek, že v oblastech s vysokým migračním přírůstkem (především jde o oblasti nové rezidenční výstavby) je daleko vyšší koncentrace mladých lidí s dětmi. Důsledkem je pochopitelně velký tlak na kapacity vybavenosti mateřskými a základními školami v dané lokalitě.

Sociologické šetření⁴ potvrdilo závislost mezi počtem stěhování a věkem, právní formou bydlení, vzděláním a částečně i ekonomickou situací. Lidé nad 50 let se stěhují méně (85 % se v posledních 5 letech nestěhovalo) než lidé mladší. Lidé z nejmladší věkové skupiny (15-29 let) se stěhovali nejčastěji, 46 % se stěhovalo alespoň jednou za posledních 5 let – z toho jednou se stěhovalo 22 % lidí, dvakrát 12 % lidí a třikrát a více 12 % lidí. Je vidět, že tato věková kategorie respondentů ještě není pevně usazena a své bydliště častěji mění. Dále je patrné, že vysokoškolsky vzdělaní mají tendenci k častějšímu stěhování. Více než polovina lidí žijící v nájemném bydlení se za posledních 5 let stěhovala, u lidí s vlastním a družstevním bydlením byla rezidenční mobilita daleko nižší. Podle ekonomické situace domácnosti je patrné, že více se stěhují lidé s výrazně nízkými a vysokými příjmy, zatímco lidé s průměrnými příjmy se stěhují méně. Platí tedy, že se více stěhují lidé mladší, vzdělanější, žijící v nájmu, kteří mají podprůměrné či naopak nadprůměrné příjmy. Není naopak patrná souvislost mezi frekvencí stěhování a spokojeností s bydlením či s životem v Praze obecně. Celkově se lidé stěhují spíše z objektivních příčin vyvolaných změnami v osobním životě než samotnou nespokojeností s bydlením či nutností se stěhovat. Jako důvod stěhování v posledních 5 letech udávají lidé nejčastěji rodinné či osobní důvody, a to v téměř polovině

1 Více viz kapitola 2 Mobilita

2 Vývoj počtu přenocování v Praze dynamicky roste

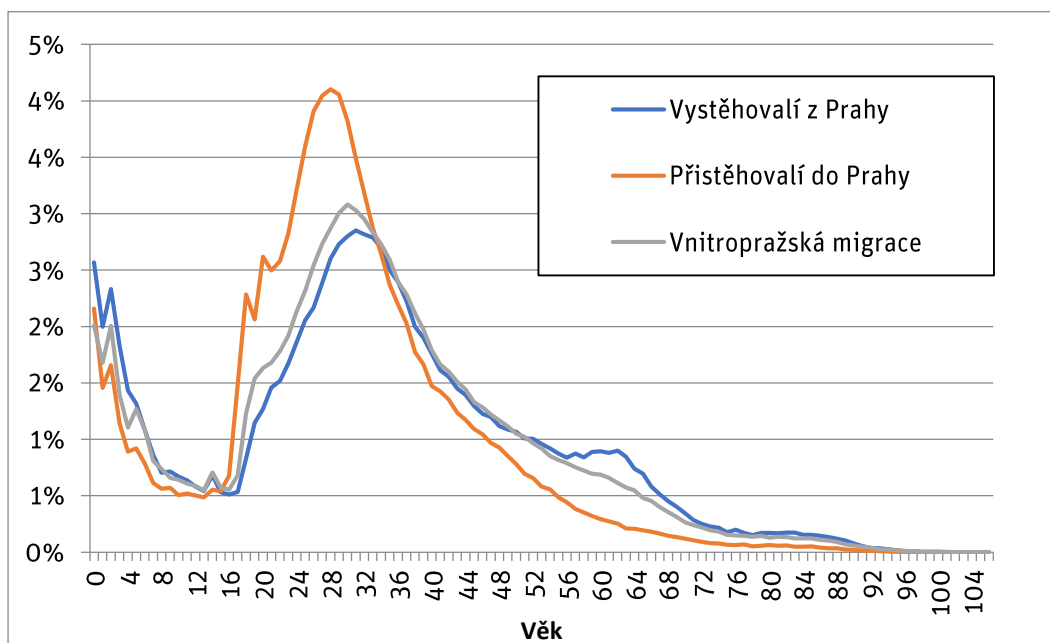
3 Více viz kapitola 4 Bydlení

4 Zdroj: Median, s.r.o., 2017-2018

případů (20 % následování partnera, 14 % odchod od rodičů, 13 % rozchod či rozvod). 18 % respondentů se pak stěhovalo kvůli nespokojenosti se starým bydlištěm, 16 % z důvodu získání nové nemovitosti a 16 % kvůli nemožnosti přetrvávat v předchozím bydlišti. Mezi méně časté důvody patřily stěhování za zaměstnáním (8 %) nebo studiem (5 %) a zhoršení (6 %) či zlepšení (5 %) ekonomické situace.

GRAF / 03

PRŮMĚRNÉ VĚKOVÉ SLOŽENÍ MIGRANTŮ V PRAZE V LETECH 2007-2017

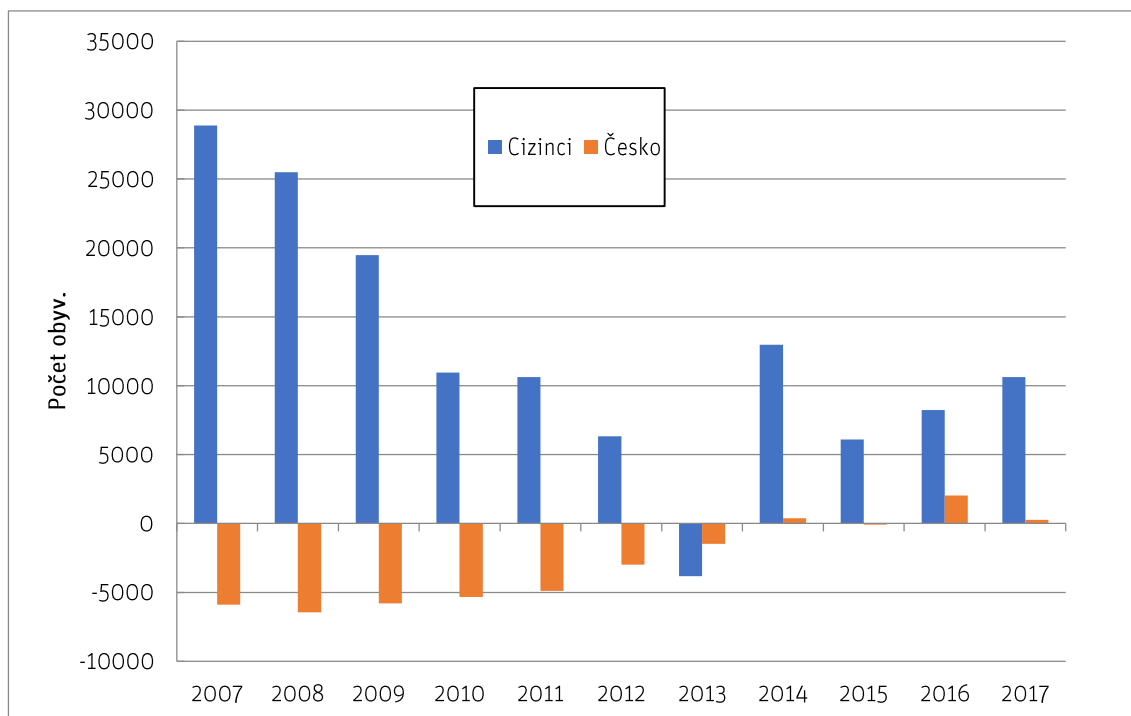
Zdroj: ČSÚ

1.4 MIGRAČNÍ POHYBY V PRAZE – SUBURBANIZACE A RŮST POČTU CIZINCŮ

Migrace obyvatel má klíčový vliv na populační vývoj, podobně jako na strukturu obyvatel. Až do roku 2014 dlouhodobě převažoval počet vystěhovalých osob české státní příslušnosti nad přistěhovalými (viz Graf/04). Čeští občané Prahu ovšem zcela neopouští, ve většině (přibližně 66 %) se stěhují do jejího zázemí ve Středočeském kraji, přičemž do hlavního města dále dojíždějí za prací.⁵ I když v posledních letech počet vystěhovalých z Prahy do Středočeského kraje mírně poklesl, stále je patrné, že je daleko vyšší počet lidí, kteří se z Prahy do zázemí stěhují než těch, kteří se stěhují opačným směrem (viz Graf/05). Hlavními příčinami suburbanizace je především touha obyvatel po vlastním rodinném domku mimo rušné město, lepší dostupnost používání automobilu, vysoké ceny pozemků a nemovitostí ve městě či snaha některých obcí v zázemí měst o zvýšení počtu obyvatel.

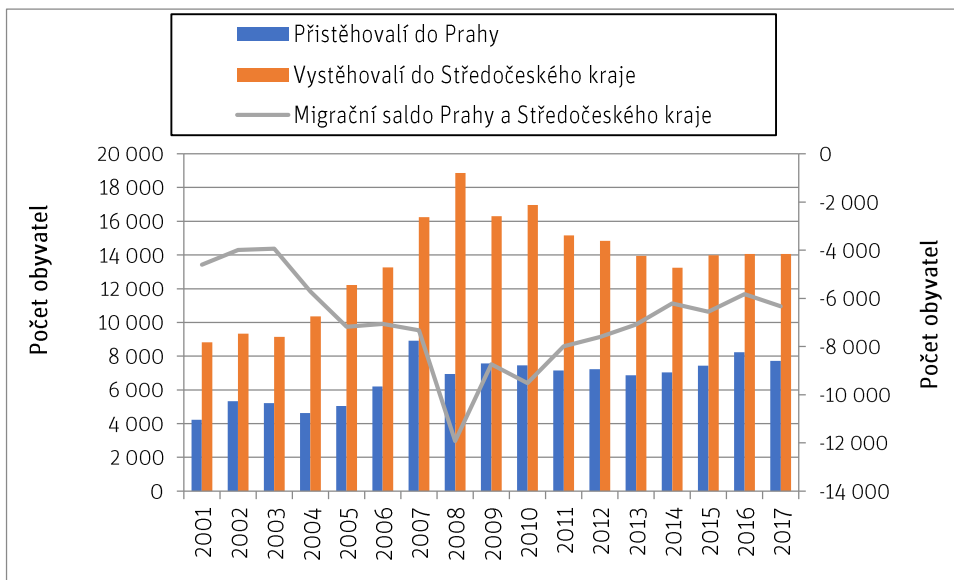
S ostatními kraji Česka má Praha dlouhodobě kladné migrační saldo. Nejvyšší hodnoty jsou patrné především z populačně větších krajů s relativně vyšší mírou nezaměstnanosti či nižší úrovní mezd – kraj Moravskoslezský, dále pak Ústecký, Jihomoravský či Olomoucký.

MIGRAČNÍ SALDO PODLE STÁTNÍHO OBČANSTVÍ V PRAZE V LETECH 2007-2017

Zdroj: ČSÚ

VÝVOJ MIGRAČNÍCH POHYBŮ MEZI PRAHOU A STŘEDOČESKÝM KRAJEM V LETECH 2001-2017

Zdroj: ČSÚ

Růst počtu obyvatel je v posledních letech způsoben především zahraniční migrací. Bez imigrace cizinců by celkový počet obyvatel hlavního města klesal či stagnoval. Počet cizinců se v Praze se o roku 2001 více než ztrojnásobil a podíl osob s jiným než českým státním občanstvím na celkové populaci je koncem roku 2018 v Praze již 16 % (205 tisíc) (viz Graf/06). Cizinci se do Prahy stěhují primárně z ekonomických důvodů, tedy za práci, ale také za studiem a kvalitním městským prostředím. Právě ekonomický růst a poptávka po pracovních silách determinovaly dynamiku přírůstu počtu cizinců v Praze v posledních letech. Již v 90. letech 20. století se do Prahy

začali stěhovat sociálně silní cizinci s vyššími příjmy ze států západní Evropy či Severní Ameriky (jde ve velké míře o manažery nadnárodních společností), tak i sociálně slabší cizinci (především z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu), kteří obsazují méně placené pozice, po kterých není ze strany většinové populace takový zájem.

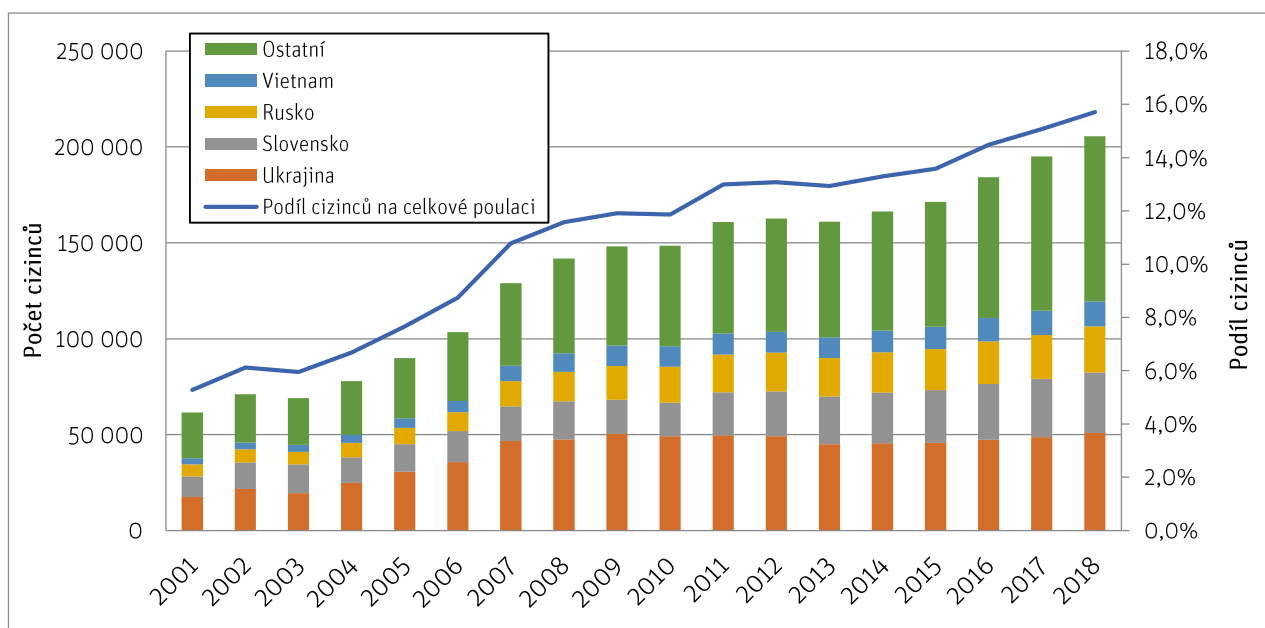
Vyšší nárůst je patrný především po roce 2000, kdy se Česko stává z tranzitní cílovou, imigrační zemí. Nejvyšší růst počtu cizinců byl v letech 2004-2007 v době výrazného vzestupu české ekonomiky, se kterým byl spojen růst stavební aktivity a nízká nezaměstnanost. V roce 2008 v důsledku ekonomické recese došlo k poklesu pracovních míst, který se odrazil i na poklesu celkového počtu cizinců žijících v Česku, přičemž počet cizinců v Praze stagnoval. Od roku 2014 s ekonomickým růstem jsme svědky opětovného výrazného nárůstu počtu cizinců, přičemž je patrné, že dochází k mírným změnám ve struktuře občanství cizinců. V posledních letech je např. patrný významný růst počtu cizinců z relativně chudších států EU s vyšší mírou nezaměstnanosti (Rumunsko, Bulharsko, Maďarsko ale i Řecko a Itálie), dále pak z bohatších států EU a severní Ameriky (Velká Británie, USA, Francie) a ze států s vysokým populačním přírůstkem (Indie, Turecko, Filipíny). Naopak, oproti minulosti, již není patrná taková dynamika přírůstku cizinců z Ukrajiny, Vietnamu či Ruska.

Praha je díky množství pracovních příležitostí a vysoké kvalitě života pro cizince jednoznačně nejatraktivnějším regionem Česka (viz Graf/07). Dlouhodobě se zde koncentruje přibližně 35-38 % ze všech registrovaných cizinců v Česku. Nadprůměrná je zde koncentrace především cizinců z Ruska a bohatších států Západní Evropy či Severní Ameriky. Naopak je zde relativně nižší koncentrace cizinců z Vietnamu, Slovenska či Polska.

I přes velký nárůst v posledních letech je ovšem hodnota podílu v mezinárodním srovnání stále relativně nízká. V západoevropských metropolích (jako např. Vídeň či Mnichov) se podíl cizinců na celkovém obyvatelstvu běžně pohybuje kolem 25 %. I v budoucnu proto můžeme očekávat další zvyšování počtu cizinců, a to i vzhledem k nízké nezaměstnanosti a vysoké poptávce po pracovních silách. Je nutno říci, že v současné době je v Praze více než 70 tis. volných pracovních míst. Především v ekonomických sektorech, jako stavebnictví, ubytování či pohostinství. Jde o práce, o které není mezi domácí populací takový zájem, vyžadující větší pracovní flexibilitu a na práci cizinců jsou existenčně závislé.⁶ Praha se opět tímto neliší oproti jiným bohatým městům na světě.

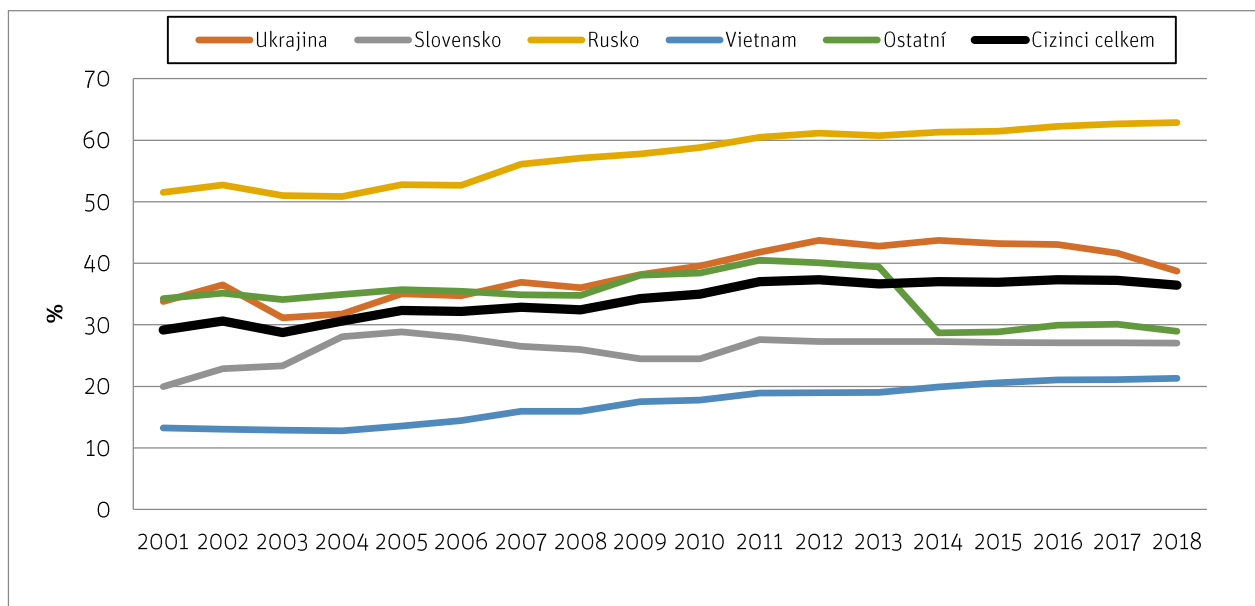
GRAF / 06

VÝVOJ POČTU A PODÍLU CIZINCŮ NA CELKOVÉ POPULACI PRAHY V LETECH 2001-2018 (PODLE STÁTNÍHO OBČANSTVÍ)

Zdroj: ČSÚ

PODÍL CIZINCŮ ŽIJÍCÍCH V PRAZE NA CELKOVÉM POČTU CIZINCŮ V ČESKU V LETECH 2001-2018 (PODLE STÁTNÍHO OBČANSTVÍ)

Zdroj: ČSÚ

S cizinci je hojně spojován i fenomén globálního investování do nemovitostí. Podle studie IPR Praha⁷ cizinci v 2. pol. 2016 až 1. pol. 2018 nabyli v průměru přibližně 10 % všech pražských nemovitostí. Celkově tedy cizinci kupují pražské nemovitosti k bydlení v menší míře, než jaká odpovídá jejich zastoupení v celkové populaci a také méně, než je někdy uváděno v médiích či ve vybraných studiích. Ty jsou vesměs založeny na odhadech a vyplývá z nich mnohem významnější role cizinců na pražském rezidenčním trhu. Cizinci nabývají nadprůměrný podíl bytů především v rámci developerských projektů, které jsou zaměřeny na novou výstavbu i rekonstrukce bytových domů. Dále si cizinci relativně více kupují byty v průměru dražší, spíše menší a lokalizované v širším centru města, a to především v oblastech, kde jsou lokalizovány vybrané novostavby (hlavně Praha 3, Praha 7) či v oblastech, v rámci kterých lze hovořit o probíhajícím procesu gentrifikace (Vinohrady, Vršovice, Žižkov, Holešovice). Použitá datová sada bohužel neobsahovala údaje o konkrétní státní příslušnosti nabyvatelů. Podle korelační analýzy nicméně můžeme usoudit, že nejvíce aktivní jsou na pražském realitním trhu cizinci z Ruska, s větším odstupem pak ze Slovenska a ze států západní Evropy (hlavně z Itálie). Méně aktivní pak jsou především cizinci z jihovýchodní Evropy či Vietnamu, kteří se do Prahy primárně stěhují za prací. Je také patrné, že existují rozdíly mezi jednotlivými developerskými projekty a developery. Vyšší podíly nabyvatelů z ciziny nalezneme především u luxusnějších novostaveb lokalizovaných v širším centru města, jakými jsou Marina Island v Holešovicích nebo Rezidence Trinity v Karlíně, v rámci kterých podíl prodaných bytů cizincům dosahuje až 45 %.

1.5 DEMOGRAFICKÉ A SOCIÁLNÍ CHARAKTERISTIKY

Stárnutí obyvatel⁸

Charakteristickým rysem Prahy je stárnutí populace, které se projevuje zvyšující se hodnotou průměrného věku, zvyšujícím se počtem a podílem osob vyšších věkových kategorií (viz Graf/08) či zvyšováním indexu stáří. Stárnutí populace je způsobené primárně zlepšováním úmrtnostních poměrů, které v Česku nastalo po pádu komunistického režimu. Zatímco země západní Evropy zažívaly po

⁷ Brabec, T., Němec, M. (2019): *Analýza prodejních cen nemovitostí a struktury poptávky na pražském rezidenčním trhu*. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Praha.

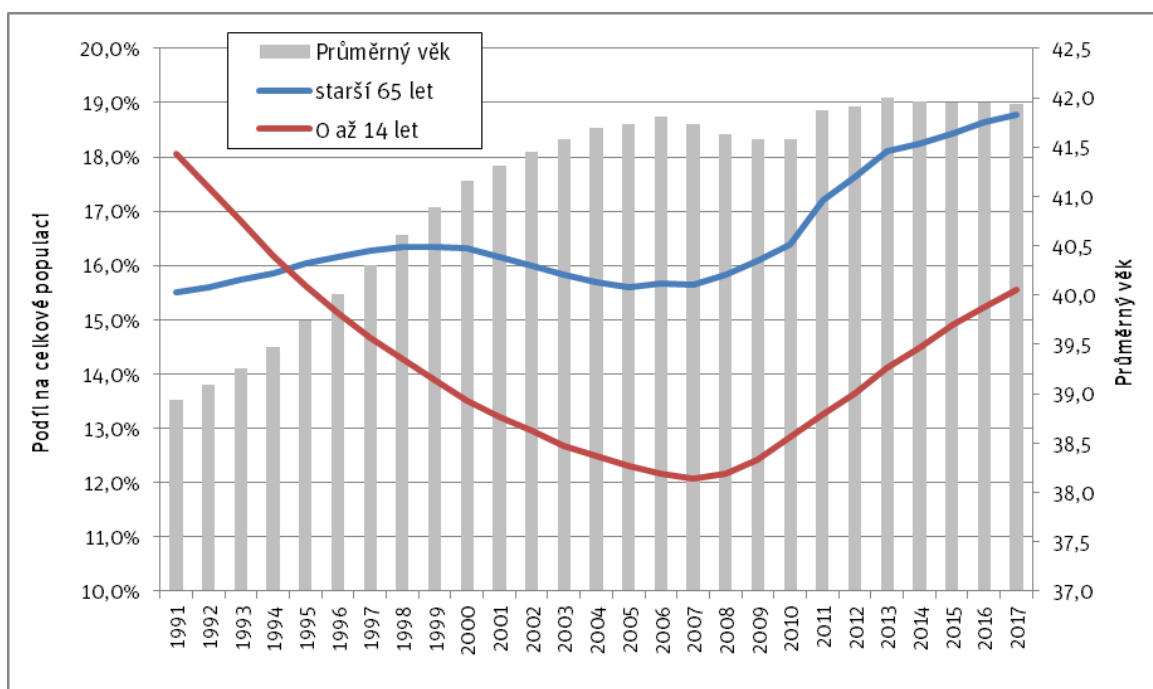
⁸ Více viz kapitola 5 Sociální péče a služby

druhé světové válce poměrně konstantní růst naděje dožití, v tehdejším Československu se úmrtnostní poměry zlepšovaly jen velmi málo. Zatímco mezi roky 1955 a 1985 se naděje dožití mužů v Československu zvýšila jen o 0,9 let (z 66,6 na 67,5) a žen o 3,1 let (ze 71,6 na 74,7), mezi roky 1991 a 2016 byl růst daleko vyšší a naděje dožití mužů zvýšila se o 8,2 let (z 67,6 na 75,8) a žen o 6,3 let (ze 75,4 na 81,7). Růst naděje dožití byl způsoben především dostupností moderního zdravotnictví (dostupnost vysoce účinných léčiv a moderní zdravotnické techniky), ale také díky zdravějšímu životnímu stylu, který se po roce 1989 začal prosazovat (např. omezování kouření, zdravější jídelníček, větší důraz na prevenci atd.). K růstu naděje dožití došlo především díky poklesu intenzity úmrtnosti ve středním a vyšším věku, věkové kategorie 45-64 a 65-84 let. Snížila se také intenzita úmrtnosti v prvním roce života a to především na počátku 90. let 20. století. V Praze je naděje dožití dlouhodobě nad celorepublikovým průměrem. Je to způsobeno dostupností kvalitní zdravotní péče, rychlé zdravotní pomoci a zdravějším životním stylem jejich obyvatel. K demografickému stárnutí ovšem pochopitelně přispívá také pokles plodnosti a s ním spojený pokles počtu narozených dětí, který nastal v letech 1993-1999. Vyšší počet narozených dětí, který zaznamenáváme od roku 2008, naopak přispívá ke stagnaci hodnoty průměrného věku v posledních letech.

Je vysoce pravděpodobné, že bude postupně docházet ke stárnutí populace i v budoucnu (viz Graf/09). Podle demografické prognózy IPR Praha by průměrný věk z hodnoty 41,9 v roce 2017 měl vzrůst na přibližně 43,5 roku v roce 2030, podíl osob starších 80 let na celkovém počtu osob by mohl být v roce 2030 6,8 % oproti 4,3 % v roce 2017 a index stáří vzroste ze 122 % na 139 %. Demografické stárnutí nezastaví ani očekávaný přírůstek zahraničních migrantů. Jejich počet vůči celkovému počtu obyvatel je malý, jejich plodnost je relativně nižší a především i oni jsou vystaveni stárnutí.

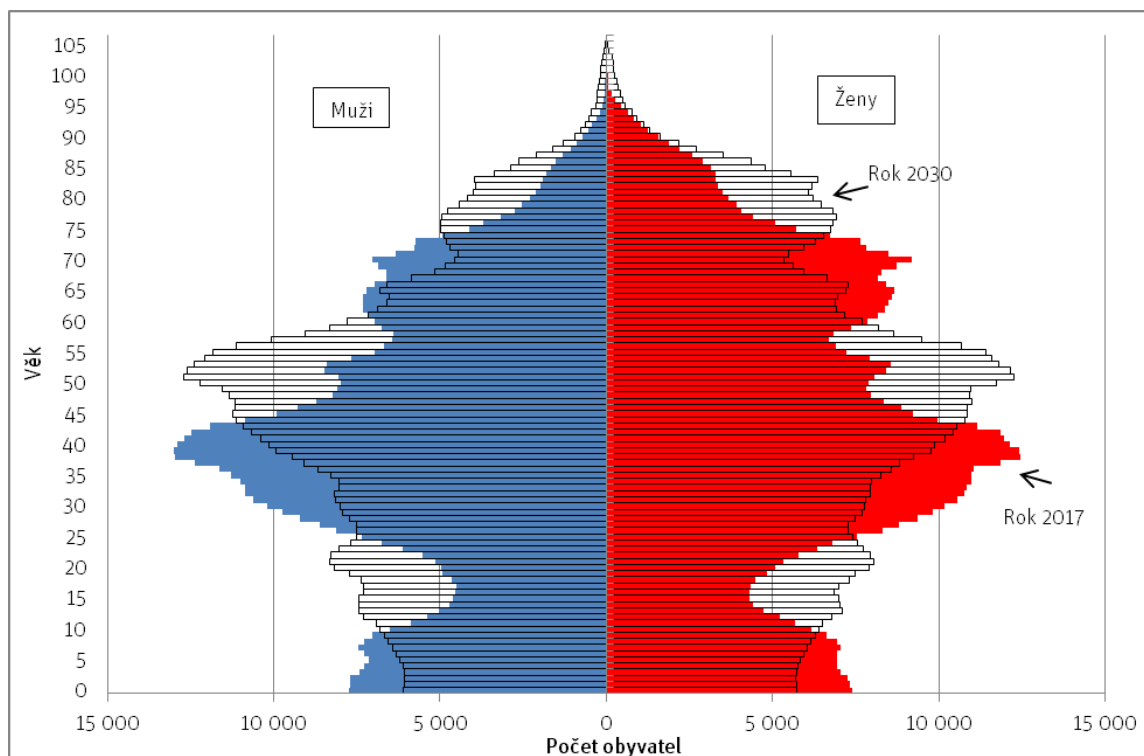
GRAF / 08

VÝVOJ PRŮMĚRNÉHO VĚKU A PODÍLU OSOB VE VĚKU 0 AŽ 14 LET A STARŠÍCH 65 LET NA CELKOVÉ POPULACI V PRAZE V LETECH 1991-2017

Zdroj: ČSÚ

VĚKOVÉ SLOŽENÍ OBYVATEL PRAHY V LETECH 2017-2030

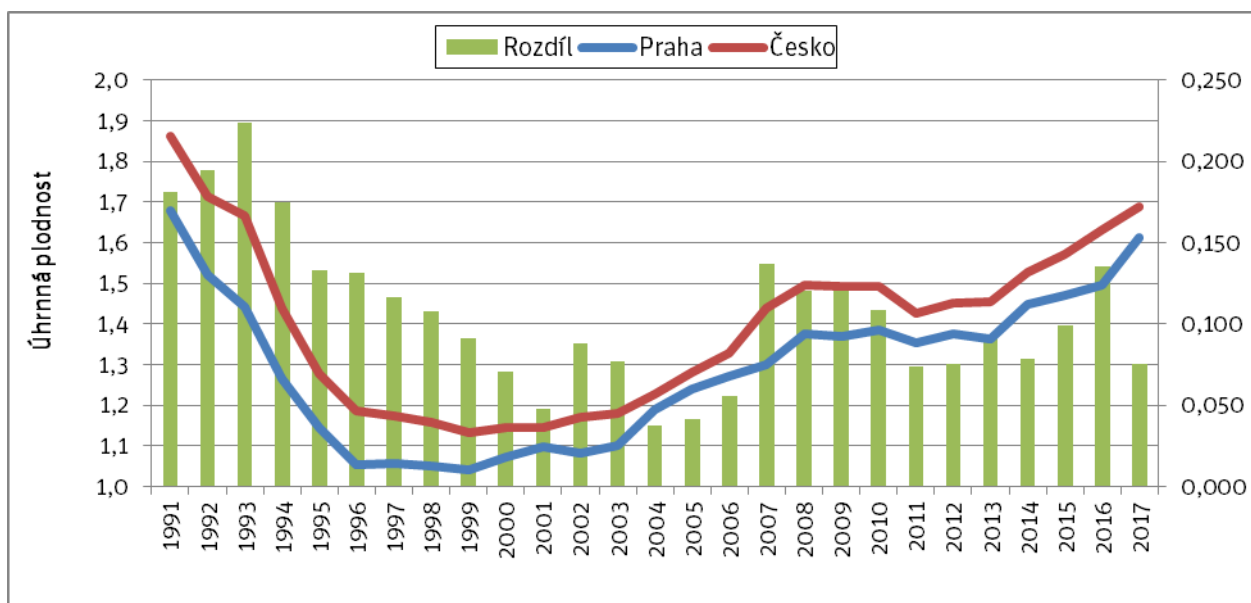
Zdroj: ČSÚ a IPR Praha

Plodnost a porodnost

Je patrné, že v Praze a celém Česku po pádu komunistického režimu došlo k výraznému poklesu úhrnné plodnosti (viz Graf/10), který vrcholil v roce 1999, kdy hodnota úhrnné plodnosti v Praze dosáhla hodnoty 1,04 dítěte na ženu, přičemž hranice zachovy populace je 2,1 dítěte na ženu (v roce 1991 byla úhrnná plodnost 1,68 dítěte na ženu, v Česku 1,86 dítěte na ženu). Po roce 1999 již dochází k mírnému a od roku 2004 k poměrně výraznému růstu úhrnné plodnosti. Růst byl primárně zapříčiněn odkladem početí do vyššího věku matky. Vyšší úroveň plodnosti byla podpořena ekonomickým růstem, vyšší dostupností vlastního bydlení (např. přes vyšší dostupnost hypoték), ale i postupnou možností skloubit pracovní a rodinný život (např. přes vyšší dostupnost flexibilních pracovních úvazků, prací z domova atd.). Růst plodnosti se zastavil v roce 2009, kdy došlo v Česku k ekonomické recesi. Mezi roky 2009 a 2014 hladina plodnosti stagnovala či mírně klesala. Sekonomickým oživením, které můžeme pozorovat od roku 2014, roste opět i úroveň úhrnné plodnosti. Tento růst je opět primárně způsoben realizací odložených početí, která byla spojena s ekonomickým růstem a dostupností vlastnického bydlení. V letech 2015-2017 byla průměrná hodnota úhrnné plodnosti v Česku 1,63 dítěte na ženu (v Praze 1,53 dítěte na ženu). I přes růst v posledních letech se tyto hodnoty stále pohybují pod evropským průměrem a jsou hluboko pod hranicí zachovy populace (2,1 dítěte na ženu).

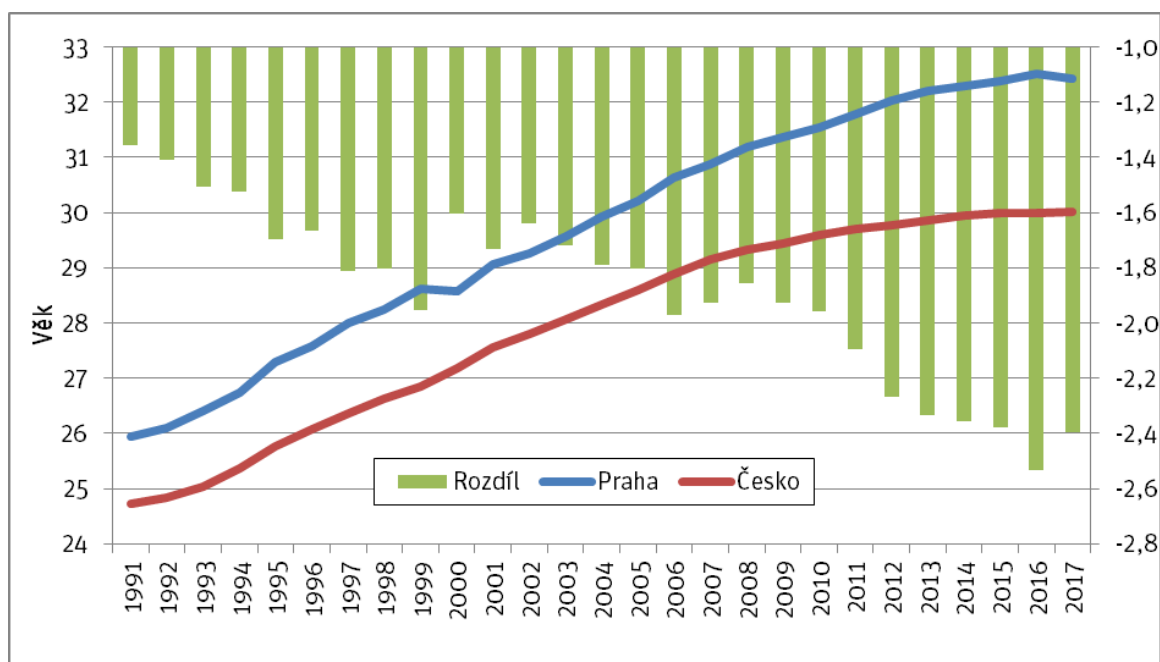
Především z důvodu vyšší koncentrace žen s vysokoškolským vzděláním je v Praze dlouhodobě nadprůměrný průměrný věk matky (viz Graf/11). V roce 1991 byl průměrný věk matky v Praze 24,9 let, v Česku šlo o 24,7 let. V roce 2017 již jde o 32,4, respektive 30,0 let. V Praze tedy roste průměrný věk matky dynamičtěji než v celém Česku. Růst je způsoben zvyšováním vzdělanostní úrovně, kdy stále více žen studuje vysokou školu, změnami hodnot ve společnosti, ale také vyšší ekonomickou nejistotou či prodlužováním celkové délky života. Posun plození dětí do vyššího věku matky je parný při zobrazení specifických měr plodnosti, kdy je patrné velmi výrazné zvýšení plodnosti starších 35 let. I přes tento dynamický růst je nicméně v Česku v porovnání se státy v západní a jižní Evropě průměrný věk matky stále relativně nižší. Je proto pravděpodobné, že i v budoucnu bude dále docházet k jeho růstu.

VÝVOJ ÚHRNNÉ PLODNOSTI V ČESKU A PRAZE V LETECH 1991-2017

Zdroj: ČSÚ

VÝVOJ PRŮMĚRNÉHO VĚKU MATKY V PRAZE A ČESKU V LETECH 1991-2017

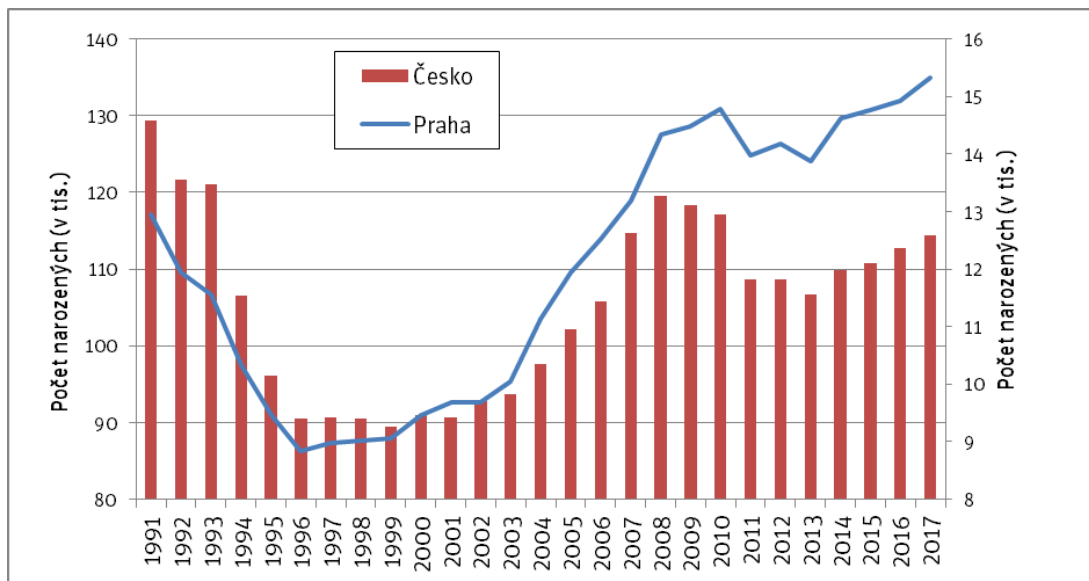
Zdroj: ČSÚ

Úhrnná plodnost je tradičním ukazatelem analýzy úrovně přirozené reprodukce obyvatelstva. Pro plánování školních kapacit či odhadování budoucího počtu obyvatel je nicméně důležité analyzovat i absolutní počty narozených dětí, tedy úroveň porodnosti. Zatímco v Praze mezi roky 1991 a 2017 došlo k poklesu úrovně úhrnné plodnosti, počet narozených dětí se naopak zvýšil o necelých 20 % (v celém Česku by naopak patrný pokles živě narozených dětí) (viz Graf/12). Bylo to způsobeno odlišnou věkovou strukturou, kdy v Praze vzrostl počet žen ve věku 25 až 39 let, tedy v období s nejvyšší úrovní specifické míry plodnosti, o 23 %. V Česku počet žen v tomto věku rostl méně dynamicky, což je způsobeno migrační atraktivitou Prahy, kdy se do hlavního města stěhuje více žen ve

fertilním věku, než se z města odstěhuje. V roce 2018 se v Praze narodilo 15 460 dětí. Jednalo se o největší počet od roku 1979. V blízké budoucnosti můžeme očekávat stagnaci či pouze mírné snížení počtu narozených dětí.

GRAF / 12

VÝVOJ POČTU ŽIVĚ NAROZENÝCH DĚTÍ V PRAZE A ČESKU V LETECH 1991-2017

Zdroj: ČSÚ

1.6 DOMÁCNOSTI A SOCIÁLNÍ STRUKTURA OBYVATEL

Dlouhodobě v Praze dochází ke snižování velikosti domácností. Zatímco v roce 2011 měla průměrná pražská domácnost 2,29 obyvatel, v roce 2018 to již bylo 2,09 obyvatel. Celkově je tedy patrný dynamičtější přírůstek domácností než počtu obyvatel. Průměrná velikost pražských domácností je trvale nejnižší ze všech krajů v Česku. Pokles velikosti domácností je primárně způsoben růstem počtu neúplných rodin a především růstem jednočlenných domácností. V roce 2011 již bylo 44 % ze všech domácností jednočlenných, přibližně 13 % domácností bylo neúplných rodin.

Nejčastějším typem jednočlenných domácností je ovdovělá žena starší 75 let, dále pak svobodní muži ve věku 25 až 35 let. V neúplných rodinách pak stojí v čele především ženy. Počet neúplných rodin se závislými dětmi je obdobný jako bez závislých dětí. Jednočlenné domácnosti starší 65 let a neúplné rodiny s dětmi mají vyšší obtíže s vycházením se svým příjmem.⁹

Vzdělanostní a sociální struktura

V Praze, podobně jako ve zbytku Česka, dlouhodobě dochází ke zvyšování vzdělanosti obyvatel. Zatímco v roce 1993 byl podíl vysokoškoláků v populaci starších 15 let 17 %, v roce 2018 to bylo již 38 % (viz Graf/13). Naopak je patrný pokles podílu osob se základním vzděláním či středním vzděláním bez maturity. V Praze je podíl vysokoškoláků dlouhodobě vyšší než ve zbytku Česka (v roce 2018 šlo o 19 %). Na druhou stranu přírůstek vysokoškoláků je v Česku dynamičtější než v hlavním městě.

Vyšší vzdělanostní struktura obyvatel města se promítá do nadprůměrných čistých příjmů domácností, které jsou v Praze dlouhodobě vysoce nad průměrem Česka a jednoznačně nejvyšší ze všech krajů (viz Graf/14). Kromě vzdělanosti obyvatel stojí za vyššími příjmy i ekonomická výkonnost hlavního města, nízká nezaměstnanost, migrační atraktivita a přítomnost sídel řady domácích a mezinárodních firem, institucí a úřadů či atraktivita města pro cestovní ruch atd. Průměrné čisté příjmy domácností v posledních deseti letech rostly jak v Praze, tak v celém Česku, v rámci kterého byla oproti hlavnímu městu dynamika tohoto růstu mírně vyšší.

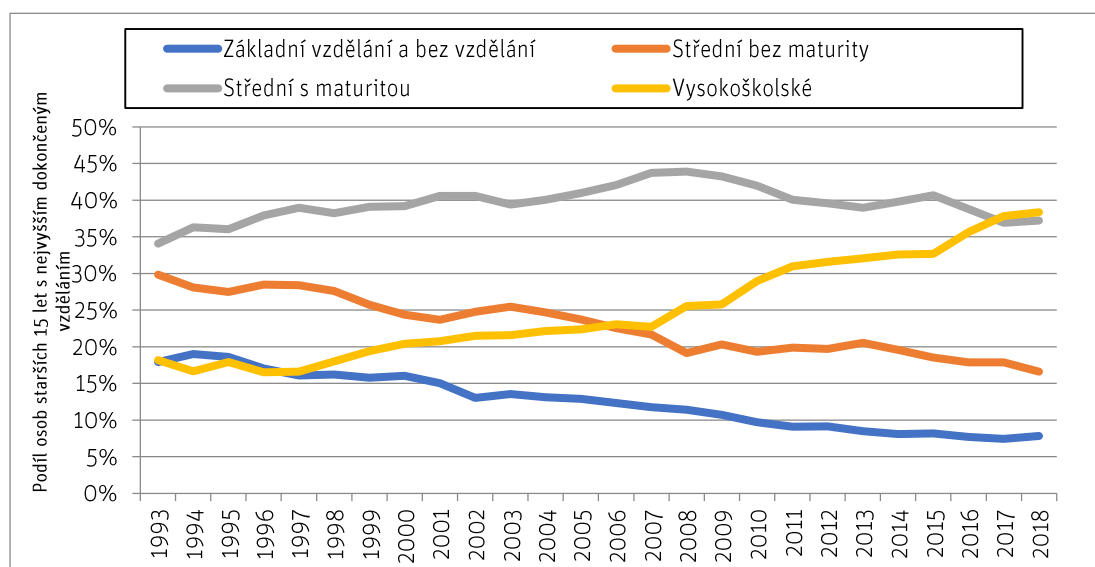
⁹ Brabec, T., Němec, M. (2016): *Analýza životních podmínek domácností v hl. m. Praze – ohrožení chudobou a náklady na bydlení*. IPR Praha. Praha.

Celkově tak tedy došlo z hlediska výše průměrných příjmů domácností k nepatrnému zmírnění dominantního postavení hlavního města v rámci republiky, přesto jsou však celkové čisté příjmy v Praze stále přibližně o 25 % vyšší než ve zbytku Česka.

Průměrné čisté příjmy domácností v přepočtu na osobu (tzn. člena domácnosti) jsou ovšem diferencované. Nejvyšších příjmů dosahují domácnosti, v jejímž čele stojí více vzdělaní zaměstnanci či samotně výdělečně činné osoby, dále bezdětné mladé domácnosti či jednočlenné domácnosti osob mladších 65 let. Nižší příjmy v přepočtu na člena domácnosti pak logicky mají domácnosti s více dětmi a s osobami ve starobním důchodu. Na druhou stranu je patrné, že v posledních deseti letech zaznamenaly domácnosti s nižšími příjmy relativně vyšší růst příjmů oproti domácnostem s příjmy vyššími. Z dostupných dat tedy nevyplyvá, že by docházelo k výrazné sociální polarizaci, tedy ke zvyšování sociálních nerovností mezi bohatými a chudými.¹⁰

GRAF / 13

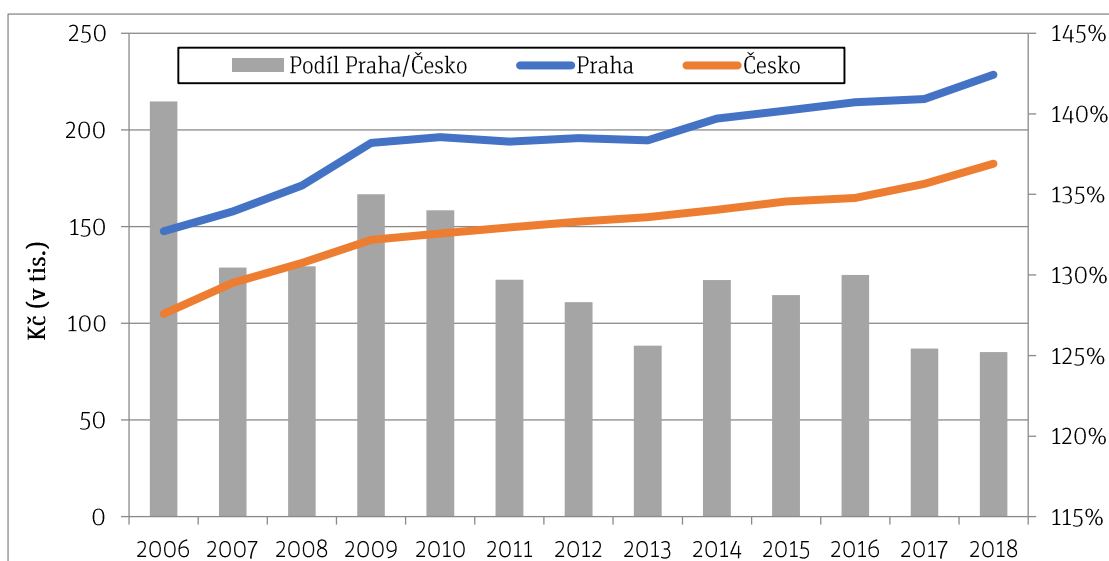
VÝVOJ VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURY V PRAZE V LETECH 1993-2018

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření pracovních sil

GRAF / 14

VÝVOJ PRŮMĚRNÝCH ČISTÝCH PŘÍJMŮ ZA ROK NA OSOBU V PRAZE A ČESKU V LETECH 2006-2018

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření pracovních sil

¹⁰ Více viz Brabec, T., Němec, M. (2016): *Analýza životních podmínek domácností v hl. m. Praze – ohrožení chudobou a náklady na bydlení*. IPR Praha. Praha.

2 Mobilita

Doprava silně ovlivňuje spokojenost lidí s kvalitou života.

Zhruba 3/4 Pražanů je spokojeno s veřejnou dopravou – Pražané jezdí více veřejnou dopravou a jezdí méně automobilem oproti osobám bydlícím ve Středočeském kraji.

Více než třetina Pražanů je nespokojena s dopravou autem, její uživatelé považují za největší problémy dopravní zácpy a parkování v místech, kam dojíždějí za službami nebo kde si něco potřebují zařídit.

Řidiči aut ale snižují kvalitu života nejen sobě, ale zejména druhým, protože automobilová doprava svou dlouhodobě rostoucí intenzitou zhoršuje kvalitu prostředí v Praze – automobily najedou po městě více než trojnásobek kilometrů než před 30 lety a o 20 % více kilometrů než před 15 lety.

Proces suburbanizace, který v Praze a jejím zázemí dlouhodobě probíhá, přispívá k výraznému růstu intenzity automobilové dopravy a zároveň také k výraznému růstu počtu cestujících v železniční příměstské dopravě.

V dojíždce do Prahy má klíčové zastoupení dojíždka do zaměstnání – jde o zhruba 180 tis. dojíždějících, kteří mají dlouhodobě nezastupitelný význam pro pražský trh práce.

Zhruba 8 % žáků pražských základních škol a téměř třetina žáků pražských středních škol (všech typů) má trvalé bydliště na území Středočeského kraje.

2.1 SPOKOJENOST SE ZPŮSOBY DOPRAVY

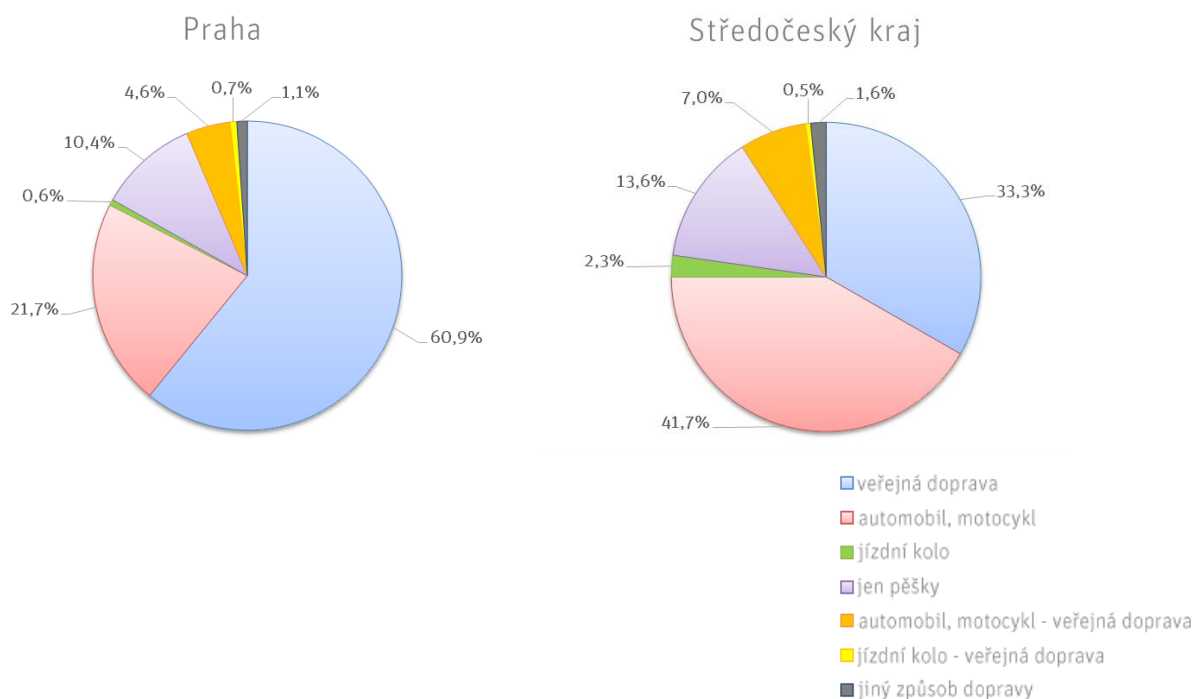
Doprava se výrazně promítá do každodenního života lidí a ti ji proto vnímají jako jeden z klíčových faktorů kvality života.

Lidé individuálně vybírají pro sebe optimální způsob dopravy. Volba dopravního prostředku se například podstatně liší v Praze a Středočeském kraji. Při posledním Sčítání lidu domů a bytů 2011 jezdily do zaměstnání a škol osoby bydlící v Praze více veřejnou dopravou oproti osobám bydlícím ve Středočeském kraji. Osoby bydlící v Praze jezdily méně automobilem a na jízdním kole, také méně používaly dopravu jen pěšky a kombinovanou dopravu automobilem a veřejnou dopravou (viz Graf/15).

Kromě místa bydliště (v rámci Prahy nebo Středočeského kraje) byl zájem o užívání jednotlivých druhů dopravy v době SLDB 2011 významněji ovlivňován:

- dobou dojíždky do zaměstnání a škol – cesty do 14 minut hlavně jen pěšky a automobilem, pro delší cesty více hromadná doprava
- postavením v zaměstnání – zaměstnavatelé jezdili více automobilem, zaměstnanci více hromadnou dopravou, OSVČ mezi těmito extrémy
- věkem – děti ve věku středoškoláků byly skupinou, která relativně nejvíce používala veřejnou dopravu a naopak relativně nejméně automobil, naopak automobil nejvíce používaly osoby z Prahy ve věku cca od 36 do 55 let a osoby ze Středočeského kraje ve věku cca od 26 do 55 let
- vyšší výdělkem – osoby s vyšším výdělkem jezdily více automobilem

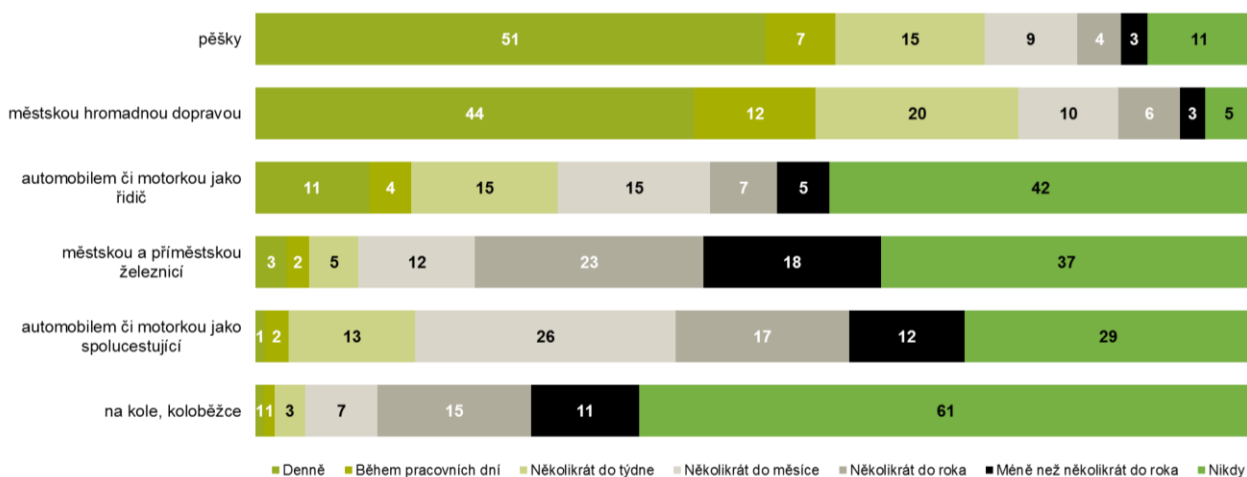
PODÍL POUŽÍVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ DOPRAVY PŘI DOJÍŽDCE DO ZAMĚSTNÁNÍ A ŠKOL (2011)

Zdroj: IPR Praha, Dopravní chování 2 - Analýza Prahy a Středočeského kraje na základě dat ze SLDB 2011

Způsobům dopravy a frekvenci jejich užívání v Praze se věnovalo (mimo jiné) také sociologické šetření v říjnu 2017 a získané odpovědi shrnuje Graf/16.

ZPŮSOBY DOPRAVY A FREKVENCE JEJICH UŽÍVÁNÍ V PRAZE (2017)

N = 2026
OTL3. UVEĎTE, JAK ČASTO SE DOPRAVUJETE NÁSLEDUJÍCÍMI ZPŮSOBY

Zdroj: Median, s.r.o., Sociologické šetření pro potřeby Strategického plánu a Územně analytických podkladů, Výzkum mezi obyvateli hl. m. Prahy na téma „Život v Praze“, Závěrečná zpráva, pro IPR Praha, březen 2018

Sociologické šetření z října 2017 zároveň ukázalo (viz Graf/17), že z vybraných dopravních prostředků Pražané pociťují největší spokojenost s hromadnou dopravou – 73 % respondentů hlásilo spokojenost s tímto druhem dopravního prostředku.

Míra spokojenosti závisí na problémech, které člověk vnímá při používání jednotlivých druhů dopravy. V případě MHD 30 % respondentů uvedlo jako problém kvalitu služeb MHD a 28 % respondentů cenu jízdného.

Velká míra spokojenosti se objevila také mezi těmi, kteří se přesouvají pěšky (72 %). 42 % obyvatel Prahy vykázalo vysokou míru spokojenosti s kvalitou dopravy městskou a příměstskou železnicí. Pouze pětina respondentů (21 %) se cítila být spokojena s dopravou automobilem či motorkou – v tomto případě převažovali nespokojení respondenti (36 %). Nejméně vyhovující se zdála být doprava na kole nebo koloběžce (19 %), ale je třeba dodat, že značný počet lidí je pro dopravu nikdy nepoužívá.

Jako největší problémy dopravy autem lze na základě odpovědí respondentů považovat dopravní zácpy (87 % respondentů je vnímá jako problém) nebo parkování v místech, kam lidé dojíždí za službami nebo kde si něco potřebují zařídit (72 %). Jako další problémy spojené s dopravou autem uváděli špatný technický stav komunikací (66 %), negativní dopady na životní prostředí (61 %), parkování v místě bydliště (61 %) a nebezpečí na silnicích (56 %).

GRAF / 17

SPOKOJENOST S VYBRANÝMI ZPŮSOBY DOPRAVY V PRAZE (2017)

Zdroj: Median, s.r.o., Sociologické šetření pro potřeby Strategického plánu a Územně analytických podkladů, Výzkum mezi obyvateli hl. m. Prahy na téma „Život v Praze“, Závěrečná zpráva, pro IPR Praha, březen 2018

2.2 HROMADNÁ A AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA V PRAZE¹¹

Hromadná doprava je na relativně dobré úrovni, zajišťuje dobrou dostupnost zaměstnání, škol, služeb a volnočasových aktivit ve městě a okolí. Integrovaný systém hromadné dopravy v Praze a okolí – Pražská integrovaná doprava (PID) – nabízí obyvatelům Prahy a velké části Středočeského kraje možnost cestovat na jeden jízdní doklad bez ohledu na zvolený dopravní prostředek hromadné dopravy.

K dostupnosti hromadné dopravy přispívá její velmi nízká cena výrazně dotovaná z městského rozpočtu – například roční předplatné jízdné pro území celé Prahy vychází pouze 10 Kč na den.

Počet přepravených cestujících v Pražské integrované dopravě na území hl. m. Prahy byl v průběhu roku 2018 1,27 mld., resp. více než 4 mil. cestujících během průměrného pracovního dne.

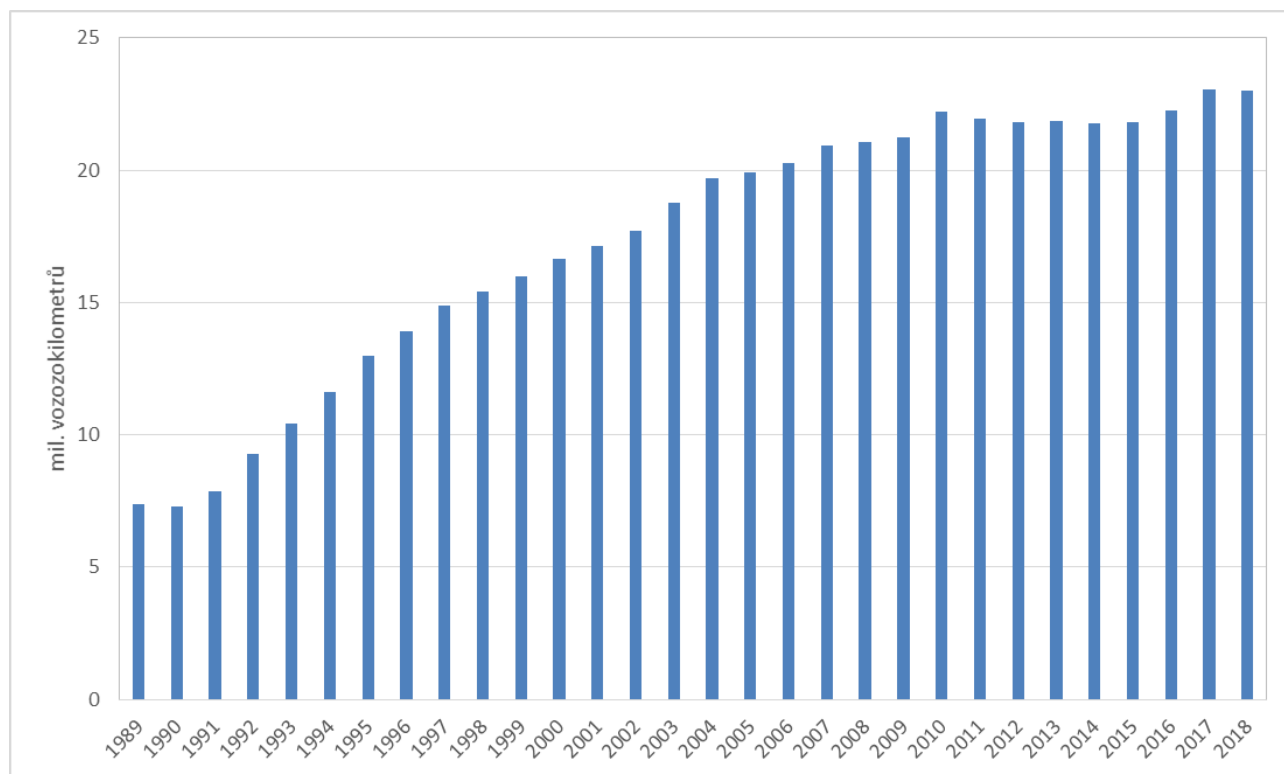
¹¹ Zdroj: Technická správa komunikací hlavního města Prahy, a.s., Úsek dopravního inženýrství, Ročenka dopravy 2018

Automobilová doprava svou značnou intenzitou ovlivňuje kvalitu života v Praze – především omezuje veřejný prostor pro pěší, je hlavním znečišťovatelem ovzduší a zdrojem hluku. Na druhou stranu je rostoucí používání automobilů výrazem i bohatnutí obyvatel Prahy a používání automobilu je stále ještě do značné míry záležitost společenského postavení. Vzniká tak protiklad zájmu svobodně užívat výhod automobilu a současného zájmu žít v kvalitním prostředí. Přitom kvalitu života a prostředí snižují řidiči aut nejen sobě, ale zejména druhým.

Automobily najezdily na celé pražské komunikační síti za průměrný pracovní den (v roce 2018) 23,0 mil. vozokm (z toho osobní automobily 21,0 mil. vozokm, tj. cca 91 %), což je více než trojnásobek kilometrů než před 30 lety a o 20 % více kilometrů než před 15 lety (viz Graf/18).

GRAF / 18

DOPRAVNÍ VÝKON AUTOMOBILOVÉ DOPRAVY V PRAZE V LETECH 1989-2018 (CELÁ KOMUNIKAČNÍ SÍŤ, PRŮMĚRNÝ PRACOVNÍ DEN, 0-24 H)

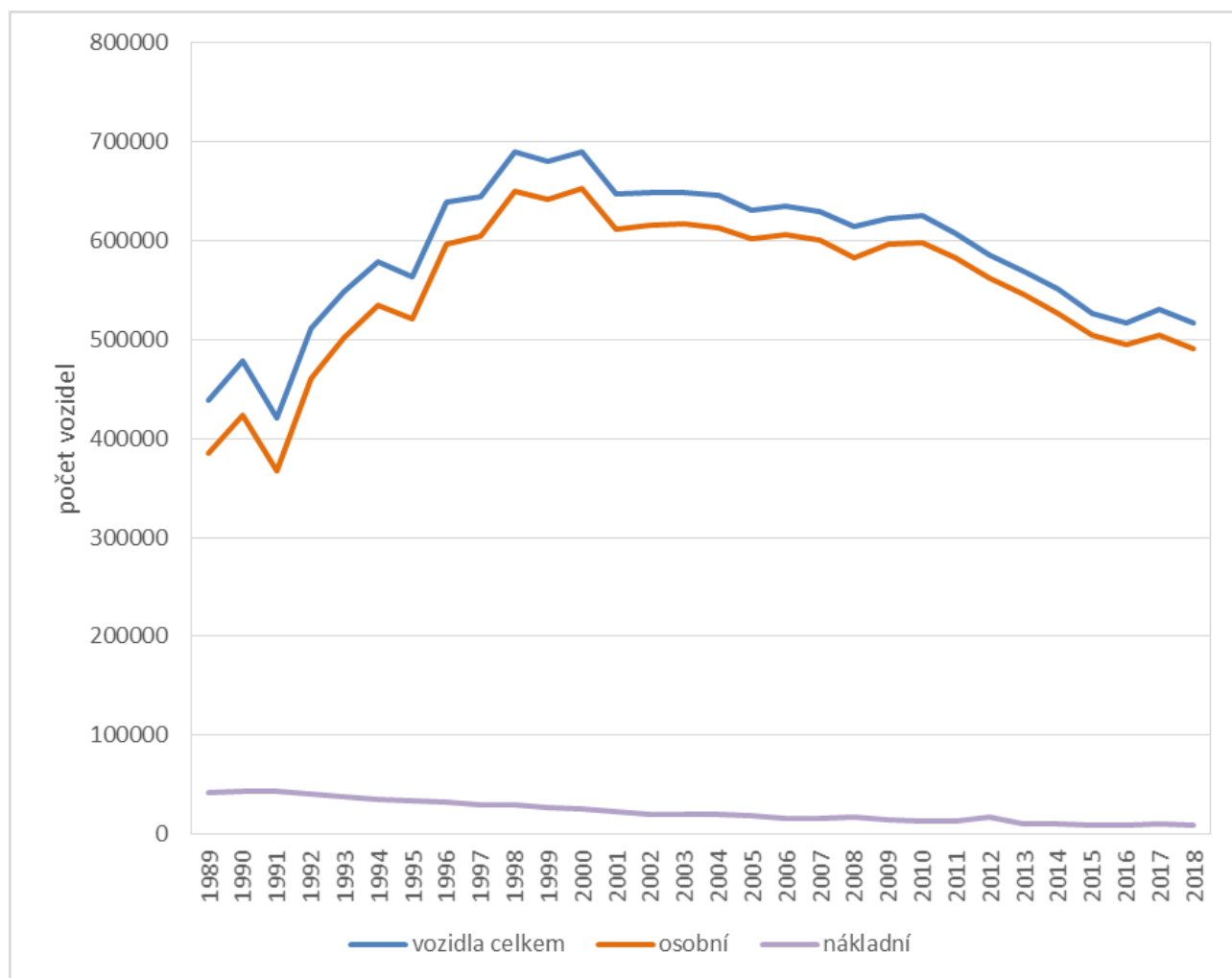

Zdroj: Technická správa komunikací hlavního města Prahy, a. s., Úsek dopravního inženýrství, Ročenky dopravy

Vývoj intenzity automobilové dopravy na vstupech do centrální Prahy (tzv. centrálním kordonu) ukazuje Graf/19.

GRAF / 19

INTENZITA AUTOMOBILOVÉ DOPRAVY NA CENTRÁLNÍM KORDONU V LETECH 1989-2018 (OBA SMĚRY CELKEM, PRŮMĚRNÝ PRACOVNÍ DEN, 0-24 H)

Zdroj: Technická správa komunikací hlavního města Prahy, a. s., Úsek dopravního inženýrství, Ročenky dopravy

Tento vývoj na centrálním kordonu lze zjednodušeně charakterizovat růstem v 90. letech, který se zastavil až v roce 2000 na hodnotě cca 690 000 všech vozidel. Následoval naopak trend poklesu až do roku 2016 (517 000 vozidel). V roce 2017 počet vzrostl na 530 000 vozidel a v roce 2018 byl opět 517 000 vozidel.

Podíl osobních vozidel na centrálním kordonu jednoznačně převažuje a pohybuje se zhruba na 95 % - pro porovnání v roce 1989 jen 88 %. Souvisí to se skutečností, že se výstavbou částí Městského¹² a Pražského¹³ okruhu a regulačními opatřeními podařilo dosáhnout na centrálním kordonu výrazného úbytku nákladních vozidel. Z cca 43 000 v roce 1989 se počet nákladních vozidel na centrálním kordonu stabilizoval v posledních letech okolo hodnoty cca 10 000 (tj. na méně než čtvrtinu počtu z roku 1989).

Z výše uvedeného je patrné, že oba okruhy pomohly odvést auta z centrální části města (relativně především nákladní auta), ale nesnížily dopravní výkon automobilů v rámci celého města.

¹² V letech 2002-2004 byl postupně zprovozněn úsek Barrandovský most – Strahovský tunel, v roce 2015 byl zprovozněn tunelový komplex Blanka.

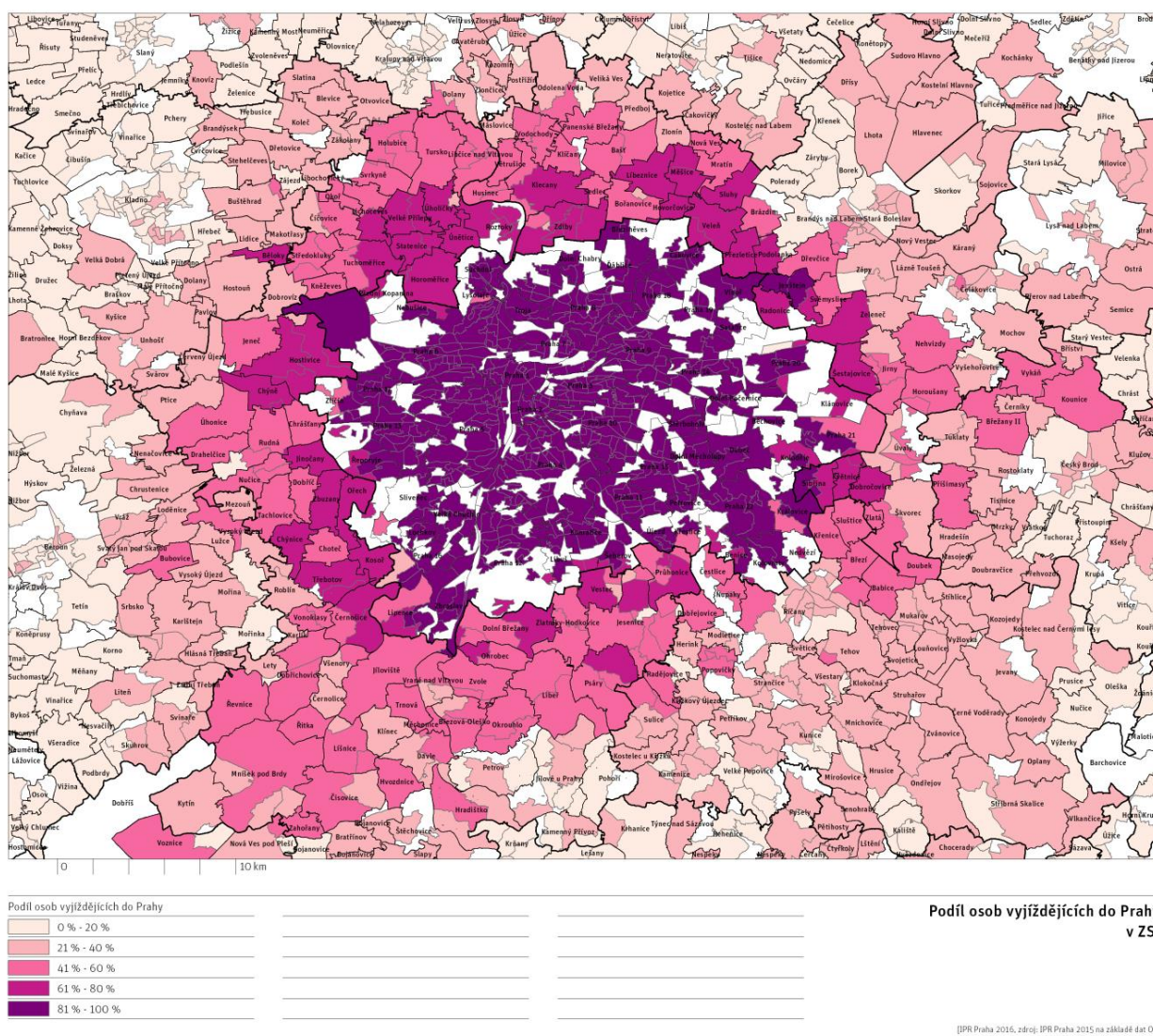
¹³ V roce 2000 byl zprovozněn západní úsek Třebonice (D5) – Řepy (D6), v roce 2001 navazující úsek Řepy (D6) – Ruzyně (D7) a v roce 2010 jižní část Slivenec – Lahovice – Vestec – D1.

2.3 VLIV SUBURBANIZACE NA PRAŽSKOU DOPRAVU

V Praze (stejně jako v ostatních městech Česka) dochází dlouhodobě k procesu suburbanizace, tedy vyšší stavební aktivitě a přírůstku počtu obyvatel v zázemí města.¹⁴ Lidé se do zázemí stěhují především z města samotného (mohou být ale i z jiných částí republiky či zahraničí), přičemž je patrné, že s městem neztrácejí vazby a dále sem dojíždí za prací, nákupy či zábavou (viz Mapa/01).

MAPA / 01

PODÍL OSOB VYJÍŽDĚJÍCÍCH DO PRAHY V ZSJ (2015)

Zdroj: IPR Praha, 2015 na základě dat O2

Negativní důsledky suburbanizace pro společnost a město jsou výrazné a odrážejí se také ve snižování komfortu života lidí bydlících za městem. Financování občanské a dopravní infrastruktury v řídce zalidněných lokalitách rodinných domů je neefektivní. Často se tyto lokality proto potýkají s nedostatečnou infrastrukturou. Do těchto lokalit není výhodné zavádět ani veřejnou dopravu, protože obytná hustota v těchto osídleních je natolik nízká, že nedokáže naplnit kapacitu autobusu ani při relativně dlouhých intervalech, což zvyšuje závislost na používání automobilu. Rozvoj suburbanizace (nejen té rezidenční, ale i komerční jako jsou sklady a logistická centra za městem) má silný dopad dopravní infrastrukturu, která již není vyhovující a ve špičkách se zde tvoří časté dopravní zácpy. Rozvoj suburbanizace není

14 Viz kapitola 1 Obyvatelstvo

nevýhodný jen z ekonomického, ale i z ekologického hlediska. Tím, že obyvatelé těchto suburbií nadále dojíždějí do města za prací, nákupy nebo trávením volného času, najezdí výrazně více kilometrů, než kdyby bydleli ve městě. Přitom více ujetých kilometrů logicky způsobuje více hluku, emisí skleníkových plynů a dalších škodlivin, dopravních nehod a času stráveného v dopravních zácpách a v neposlední řadě také více nákladů na veřejnou dopravu.

2.4 DOJÍŽDKA ZA PRACÍ DO PRAHY

Je ale třeba zmínit, že vliv suburbanizace na pražský trh práce, vyplývající z dojíždky do Prahy za prací, v posledních letech spíše stagnuje. Důvodem je především zpomalení bytové výstavby i v okolí Prahy, s čímž souvisí i menší růst ekonomicky aktivního obyvatelstva, pro které je hlavní město základním zdrojem pracovních příležitostí. Navíc příznivý ekonomický vývoj v posledních letech, spojený s novými pracovními místy přímo ve Středočeském kraji, a to často v bezprostředním sousedství hranic s Prahou, nejen, že vytvořil nabídku pro dříve dojíždějící do aglomeračního jádra, ale dokonce v určitém objemu posílil vyjíždku za prací z Prahy. Přesto zůstává dojíždka za prací do Prahy v rozsahu zhruba 180 tisíc osob, z toho ze Středočeského kraje zhruba 130 tisíc dojíždějících, nepostradatelným zdrojem pražské zaměstnanosti (saldo dojíždky a vyjíždky cca 150 tisíc). Na druhé straně má pražská ekonomická základna zásadní pozitivní vliv na uplatnění pracovní síly z okolí města, zejména z přiléhajících okresů Praha-východ a Praha-západ. To znamená i na životní úroveň v širokém aglomeračním pásmu Prahy, odvíjející se od významného příjmového exportu mimo Prahu. Stagnace/pokles objemu dojíždky v posledních letech a naopak růst vyjíždky za prací z Prahy jsou patrné z Tabulky/01 a Grafu/20.

TAB / 01

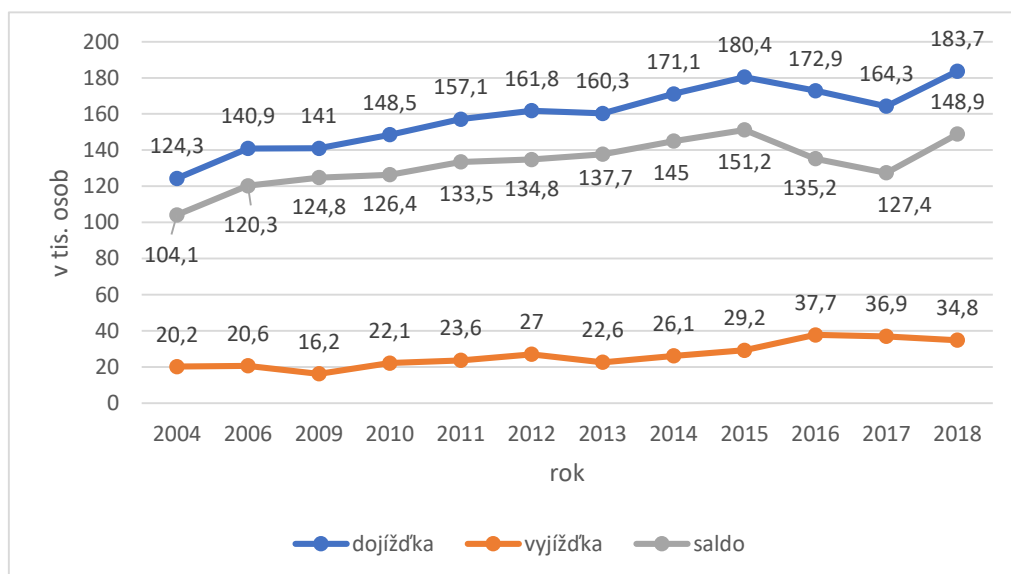
CELKOVÁ DOJÍŽDKA A VYJÍŽDKA ZA PRACÍ DO/Z HL. M. PRAHY (POČET OSOB V TISÍCÍCH)

	2004	2006	2009	2010	2012	2014	2016	2018
Dojíždka	124,3	140,9	141,0	148,5	161,8	171,1	172,9	183,7
Vyjíždka	20,2	20,6	16,2	22,1	27,0	26,1	37,7	34,8
Saldo	104,1	120,3	124,8	126,4	134,8	145,0	135,2	148,9

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření pracovních sil, 1. čtvrtletí (upraveno KAP/SSP IPR Praha – odpočet vyjíždky do zahraničí), roky 2016-2018 – IV. čtvrtletí

GRAF / 20

VÝVOJ DOJÍŽDKY A VYJÍŽDKY DO ZAMĚSTNÁNÍ DO/Z HL. M. PRAHY V LETECH 2004-2018 (V TISÍCÍCH OSOB)

Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů Českého statistického úřadu

Celkové saldo dojížděky a vyjížděky za práci (tzn. celková nabídka pracovní síly pro pražský regionální trh práce), které bylo ovlivněno mimo jiné růstem nových pracovních příležitostí v těsném zázemí Prahy, se v roce 2018 dostalo na úroveň roku 2014; je však jednoznačně plusové ve prospěch Prahy – objem dojížděky je 5krát větší než vyjížděky za práci z Prahy. (Odlišné údaje za rok 2017 je třeba považovat za metodologický/statistický vliv výběrového šetření, nenarušující dlouhodobý trend.)

Zhruba 180 tis. dojíždějících tvoří na celkové zaměstnanosti v Praze 20% podíl. Na druhé straně to znamená, že Praha poskytuje mimořádnou kapacitu pracovních příležitostí pro osoby s bydlištěm mimo hlavní město, kdy např. pro Středočeský kraj zajišťuje pracovní příležitosti pro téměř každou čtvrtou „aktivní pracovní sílu“ tj. zaměstnaného v tomto kraji bydlícího. Z okresů sousedících bezprostředně s hlavním městem (Praha-východ a Praha-západ) dokonce 40 % zaměstnaných osob z obyvatel „obvykle zde bydlících“ dojíždí za práci do Prahy. Je to do značné míry dáno skutečností, že většina osob – vystěhovalých z Prahy z důvodu nového bydlení v zázemí hlavního města – si ponechává pracovní místo v Praze.

Územní částí Středočeského kraje s nejvyšším absolutním přírůstkem a také zároveň největší dynamikou pohybu za práci do Prahy je okres Praha-východ (viz Tab/02). Index růstu okresu Praha-východ překračuje o více než 1/3 procentních bodů průměr za celý Středočeský kraj a počet dojíždějících se zvýšil v průběhu posledních 10 let o polovinu.

TAB / 02

POČET DOJÍŽDĚJÍCÍCH OSOB ZA PRACÍ ZE STŘEDOČESKÉHO KRAJE – VYBRANÉ OKRESY*. PODÍLY NA CELKOVÉ DOJÍŽDĚ A INDEX VÝVOJE MEZI ROKY 2006 A 2018 (v %)

Území dojížděky	Rok								Podíl na dojížděce ze StČ. kraje 2018 v %	Podíl na celkové dojížděce z ČR 2018 v %	Index vývoje 2018-2006 v %	Nárůst 2018-2006 v tis. osob
	2006	2010	2011	2012	2014	2015	2016	2018				
Středočeský kraj celkem	95,9	99,4	111,0	121,9	125,3	136,3	123,7	134,1	100,0	73,0	139,8	38,2
okresy:												
Praha-východ	16,3	23,6	27,3	29,8	33,4	41,3	30,5	35,1	26,2	19,1	215,3	18,8
Praha-západ	18,8	20,0	24,7	25,0	24,5	27,4	28,5	31,7	23,6	17,3	168,6	12,9
Kladno	16,6	15,2	17,4	18,2	15,4	16,9	19,0	17,3	12,9	9,4	104,2	0,7
Mělník	8,1	6,9	7,5	7,4	10,3	8,0	9,4	10,7	8,0	5,8	132,1	2,6
Benešov	6,2	6,2	4,7	7,6	8,7	8,3	7,1	7,4	5,5	4,0	119,4	1,2
Kolín	11,3	5,9	7,4	6,9	9,2	8,8	9,3	6,7	5,0	3,6	59,3	- 4,6
ostatní okresy	18,6	21,6	22,0	27,0	26,8	25,9	19,9	25,2	18,8	13,7	135,5	6,6

*/ pořadí dle počtu dojíždějících ve 4. čtvrtletí 2018

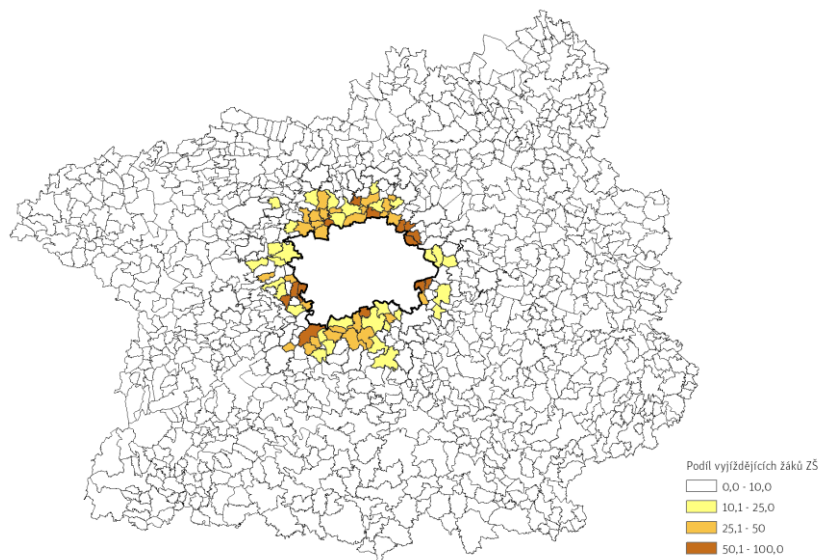
Zdroj: Propočty KAP/SSP IPR Praha z údajů Českého statistického úřadu

2.5 DOJÍŽDKA DO PRAŽSKÝCH ŠKOL

Z hlediska mobility mezi Prahou a Středočeským krajem je také třeba zmínit dojížděku ze Středočeského kraje do pražských škol. Přibližně 90 % žáků základních škol má trvalé bydliště na území hlavního města. Necelých 8 % (v absolutních číslech přibližně 7 900 dětí) jsou žáci s trvalým bydlištěm na území Středočeského kraje. Na následující Mapě/02 je patrné, že:

- obce trvalého bydliště vyjíždějících na pražské základní školy jsou v nejbližším zázemí Prahy (85 % v okresech Praha-východ a Praha-západ)
- se vzdáleností od Prahy intenzita vyjížděky na pražské základní školy výrazně klesá

PODÍLY POČTU VYJÍŽDĚJÍCÍCH ŽÁKŮ Z OBCÍ STŘEDOČESKÉHO KRAJE NA PRAŽSKÉ ZÁKLADNÍ ŠKOLY (k 31. 3. 2018)

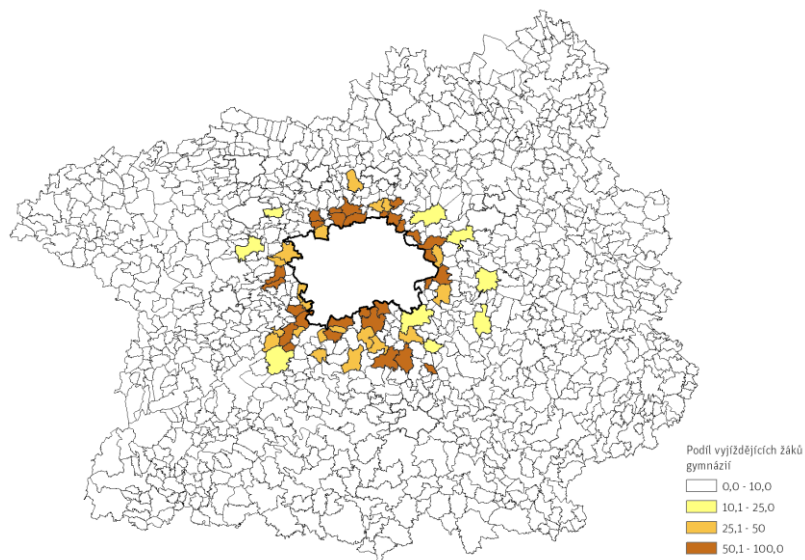
Zdroj: IPR Praha, 2019, na základě dat MŠMT

Vliv na tuto podobu kartogramu má do jisté míry i proces suburbanizace, kdy se rodiny s dětmi vystěhovali za Prahu, ale děti stále navštěvují pražské základní školy.

Pražské střední školy mají vzhledem k významu hlavního města jednoznačně nadregionální význam (některé odborné školy i celorepublikový). Z příložených Map/03 a 04 jsou patrné některé základní teze týkající se dojíždky na střední školy:

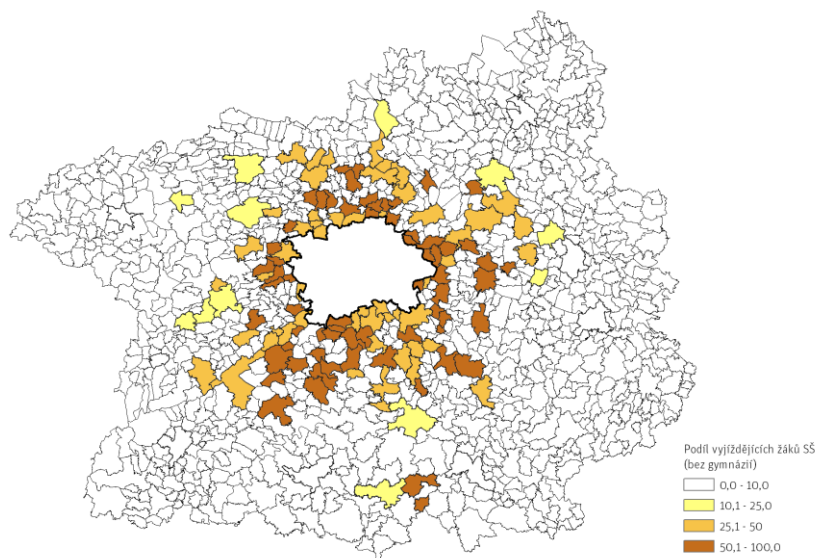
- obce trvalého bydliště vyjíždějících na pražská gymnázia mají velmi podobný charakter jako v případě základních škol (koncentrace v zázemí Prahy)
- se vzdáleností od Prahy intenzita vyjíždky na pražská gymnázia výrazně klesá
- obce trvalého bydliště vyjíždějících na pražské odborné střední školy a odborná učiliště mají prostorově diferencovanější rozložení
- prostorové rozložení obcí trvalého bydliště vyjíždějících na pražské odborné školy a odborná učiliště částečně korespondují s trasami železniční dopravy vedoucími do hlavního města Prahy
- i přes větší dekoncentraci obcí trvalého bydliště vyjíždějících na pražské odborné školy a odborná učiliště je patrné, že se zvyšující se vzdáleností od Prahy intenzita vyjíždky slábne

PODÍLY POČTU VYJÍŽDĚJÍCÍCH STUDENTŮ Z OBCÍ STŘEDOČESKÉHO KRAJE NA PRAŽSKÁ GYMNÁZIA (K 31. 3. 2018)

Zdroj: IPR Praha, 2019, na základě dat MŠMT

PODÍLY POČTU VYJÍŽDĚJÍCÍCH STUDENTŮ Z OBCÍ STŘEDOČESKÉHO KRAJE NA PRAŽSKÉ STŘEDNÍ ODBORNÉ ŠKOLY A STŘEDNÍ ODBORNÁ UČILIŠTĚ (K 31. 3. 2018)

Zdroj: IPR Praha, 2019, na základě dat MŠMT

Pro všechny uvedené typy škol v rámci regionálního (nadregionálního) školství (základní a střední školy) jsou ještě v Tabulce/03 uvedeny absolutní počty studentů, kteří vyjíždějí z obcí Středočeského kraje. I zde jsou nejsilnější proudy z blízkého okolí Prahy (s drobnými výjimkami, u nichž je však dobrá dopravní dostupnost). Jako prahová hodnota byl určen počet 100 vyjíždějících a více.

ABSOLUTNÍ POČTY VYJÍŽDĚJÍCÍCH NA PRAŽSKÉ ZÁKLADNÍ A STŘEDNÍ ŠKOLY (K 31. 3. 2018)

základní školy		gymnázia		střední odborné školy a učiliště	
obec	vyjíždějící	obec	vyjíždějící	obec	vyjíždějící
Vestec	280	Jesenice	287	Říčany	262
Jesenice	266	Černošice	237	Brandýs/Labem	244
Zdiby	244	Roztoky	191	Kladno	238
Květnice	216	Hostivice	129	Neratovice	222
Hostivice	186	Úvaly	118	Milovice	181
Horoměřice	182	Šestajovice	117	Čelákovice	181
Roztoky	164	Říčany	116	Jesenice	177
Velké Přílepy	145	Zdiby	115	Kralupy/Vltavou	171
Šestajovice	140	Kamenice	107	Český Brod	155
Přezletice	135	Dolní Břežany	105	Roztoky	150
Psáry	132	Zeleneč	104	Beroun	143
Jenštejn	124			Hostivice	141
Bašť	123			Úvaly	140
Hovorčovice	122			Černošice	137
Dolní Břežany	118			Mělník	134
Jinočany	107			Odolná Voda	130
Radonice	100			Lysá/Labem	121
				Dolní Břežany	119
				Kamenice	117
				Kostelec/Č. Lesy	114
				Rudná	103
				Jílové u Prahy	100

Zdroj: IPR Praha, 2019, na základě dat MŠMT

2.6 VLIV DOJÍŽDKY NA PRAŽSKOU DOPRAVU¹⁵

Zejména v důsledku výše uvedené dojíždky překračovalo v roce 2018 ve vlacích PID hranici Prahy cca 128 000 cestujících (v průměrný pracovní den celkem v obou směrech z Prahy i do Prahy), což je výrazný nárůst za 10 let, protože v roce 2008 to bylo cca 67 000 cestujících. K tomu ještě v příměstských autobusových linkách (300-399 a 950-960) překračovalo v roce 2018 hranici Prahy cca 99 000 cestujících (v průměrný pracovní den celkem v obou směrech z Prahy i do Prahy). Bohužel většina hlavních železničních tratí zaústěných do Prahy již nemá rezervy pro zvyšování počtu spojů příměstské železniční dopravy a autobusy se často potýkají s dopravními zácpami na příjezdových komunikacích do Prahy.

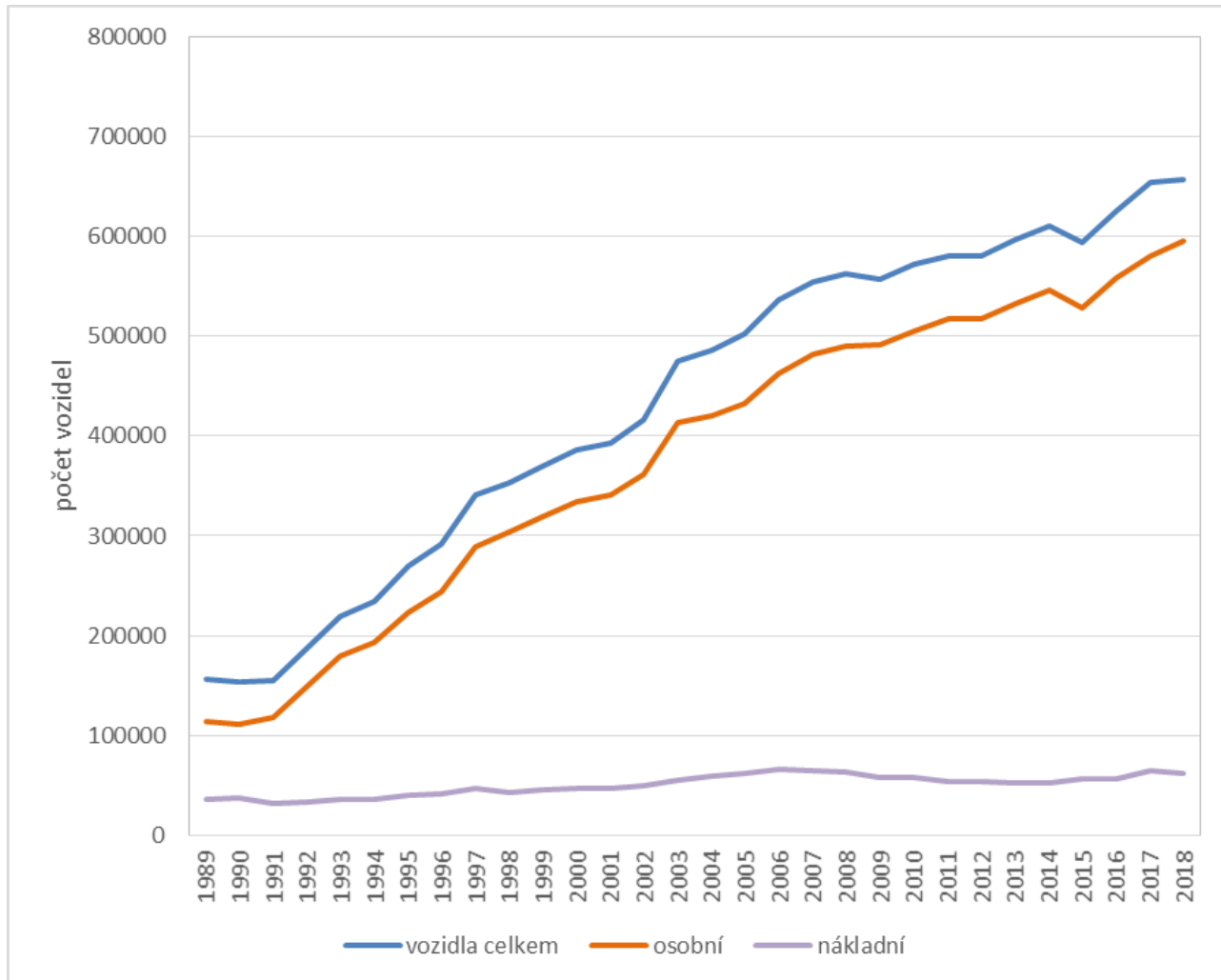
K dispozici je stále málo míst systému záchytných parkovišť P+R (pouze cca 3 500 míst v roce 2018) které umožňují lidem kombinovat při cestě do Prahy cestu automobilem a hromadnou dopravou.

¹⁵ Zdroj: Technická správa komunikací hlavního města Prahy, a. s., Úsek dopravního inženýrství, Ročenka dopravy 2018

Také na dálničních a silničních vstupech do Prahy (tzv. vnějším kordonu) dlouhodobě roste intenzita dopravy (viz Graf/21), mezi roky 1989 a 2018 na více než čtyřnásobek.

GRAF / 21

INTENZITA AUTOMOBILOVÉ DOPRAVY NA VNĚJŠÍM KORDONU V LETECH 1989-2018 (OBA SMĚRY CELKEM, PRŮMĚRNÝ PRACOVNÍ DEN, 0-24 H)

Zdroj: Technická správa komunikací hlavního města Prahy, a. s., Úsek dopravního inženýrství, Ročenky dopravy

Podíl osobních vozidel na vnějším kordonu se pohybuje těsně nad 90 %, přičemž jejich počet mezi roky 1989 a 2018 vzrostl na více než pětinašobek.

Růst počtu nákladních vozidel na vnějším kordonu z cca 36 000 v roce 1989 dosáhl v roce 2008 až k hodnotě cca 63 000 a poté došlo k poklesu v důsledku hospodářské krize a pozitivního působení nové jižní části Pražského okruhu (v roce 2010) až na hodnotu cca 52 000 v roce 2013. Poté se obnovil růst až na hodnotu 64 000 nákladních vozidel v roce 2017. V roce 2018 to bylo 62 000 nákladních vozidel. Je třeba zdůraznit fakt, že dopady nákladního vozidla (především kamionů) na životní prostředí v okolí několikanásobně převyšují dopady vozidla osobního. Zároveň je patrné, že intenzita dopravy na dálničních a silničních vstupech do Prahy je závislá nejen na výše uvedené dojíždě, ale také na dopravě vyplývající z pozice Prahy ve středu Evropy a na výrazné atraktivitě Prahy pro návštěvníky.

3 Životní prostředí

Hl. m. Praha patří dlouhodobě mezi kraje se zhoršenou kvalitou ovzduší. Hlavní podíl emisí znečišťujících látek v Praze souvisí zejména s automobilovou dopravou a značným dopravním zatížením. Naopak vliv velkých stacionárních zdrojů na kvalitu ovzduší dlouhodobě klesá.

Největším nebezpečím pro zdraví obyvatel Prahy jsou mikroskopické prachové částice, jejichž hlavním producentem je automobilová doprava, a na ně navázané nebezpečné látky (např. těžké kovy, polycyklické aromatické uhlovodíky).

Hluková zátěž patří k faktorům působícím negativně na kvalitu života a zdravotní stav lidí. Významná část obyvatel Prahy je postižena nadlimitním hlukem, jehož hlavním zdrojem je automobilová doprava.

V Praze se v důsledku probíhající klimatické změny zvyšuje počet tropických dní a nocí, prodlužují se vlny veder a vzrůstá intenzita „tepelného ostrova“, což ohrožuje zdraví citlivých skupin obyvatel (seniorů, chronicky nemocných osob atd.).

Maximální teploty vzduchu jsou zaznamenávány převážně ve středu města s hustou zástavbou.

Z hlediska materiálních škod způsobených extrémními projevy počasí představují pro Prahu stále největší hrozbu přívalové srážky a povodně, a to i přes poslední „suché“ roky.

Pitnou vodou je zásobováno 1,29 mil. obyvatel hl. m. Prahy a dalších téměř 205 tisíc obyvatel v sousedních regionech. Spotřeba pitné vody v domácnostech se v Praze od roku 1990 snížila o více než 45 %.

Kapacita zásob povrchové i podzemní vody pro výrobu pitné vody pro Prahu jsou dostatečné i v případě dlouhodobého sucha.

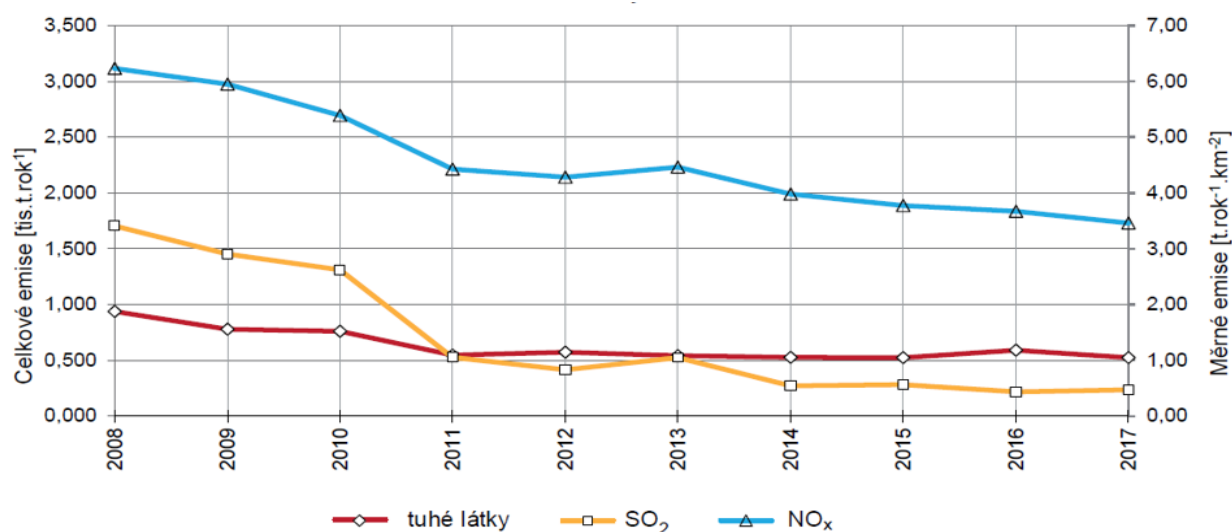
Ztráty pitné vody v distribuční síti se daří dlouhodobě snižovat a v současnosti dosahují okolo 15 %.

3.1 KVALITA OVZDUŠÍ¹⁶

Hlavní město Praha patří z hlediska znečištění ovzduší mezi zatížené oblasti ČR, ve kterých je nadlimitním koncentracím škodlivin v ovzduší vystaveno poměrně velké množství lidí. Na území města jsou dlouhodobě překračovány imisní limity pro suspendované částice PM₁₀ (mikroskopický prach), oxid dusičitý, benzo(a)pyren a přízemní ozon. Jako hlavní příčinu zvýšené úrovně znečištění ovzduší na území pražské aglomerace lze jednoznačně označit automobilovou dopravu. V Praze se mobilní zdroje podílí na celkových emisích tuhých znečišťujících látek (prachu) cca 90 %, na celkových emisích oxidů dusíku (NO_x) cca 75 %. Naopak dochází k dlouhodobému poklesu emisí tuhých látek, oxidu siřičitého i oxidů dusíku z významných stacionárních zdrojů (např. Cementárna Radotín, ZEVO Malešice atd.). Emise z vytápění domácností na území hl. m. Prahy vykazují z dlouhodobého hlediska pro většinu znečišťujících látek klesající trend, který souvisí zejména s mírnějšími zimními obdobími během posledních let a částečně i obměnou starých kotlů na pevná paliva za nové.

¹⁶ Zdroj: Ročenka Praha - Životní prostředí 2017

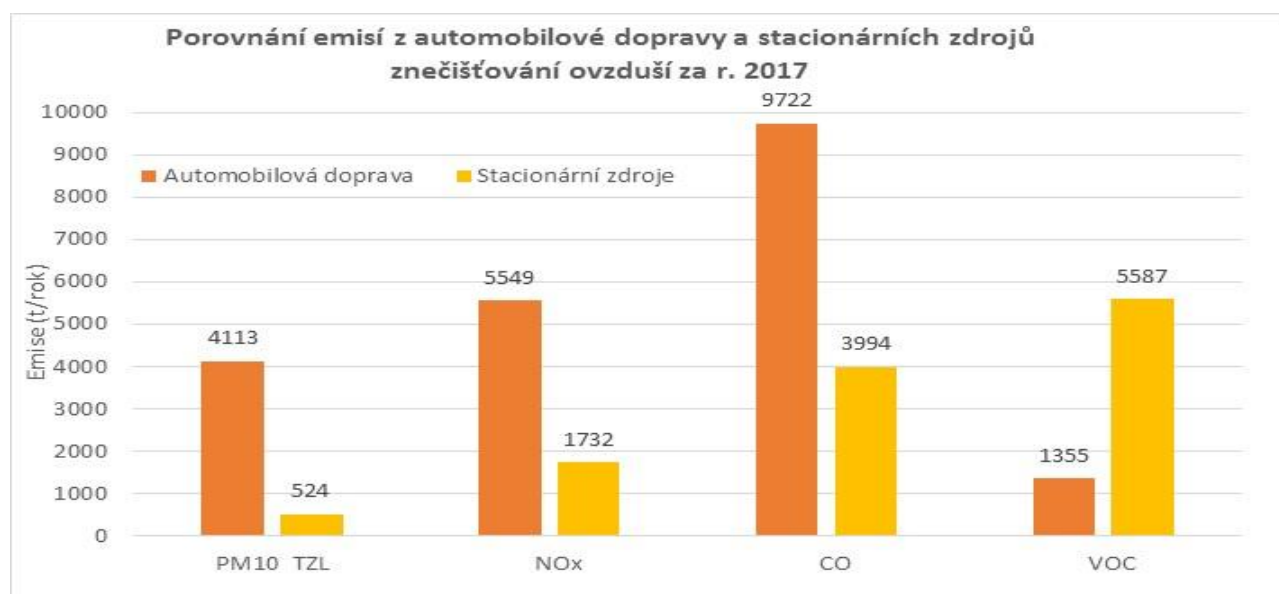
CELKOVÉ A MĚRNÉ EMISE ZE STACIONÁRNÍCH ZDROJŮ V LETECH 2008-2017

Pozn.: Od roku 2010 včetně emisí tuhých látek ze stavebních činností.

Zdroj: ČHMÚ

Mikroskopické prachové částice PM₁₀ a menší z automobilové dopravy jsou emitovány především z výfukových plynů automobilů, dále z otěrů pneumatik, brzdového obložení, obrušování vozovek apod., ale vznikají také druhotně z oxidů dusíku, oxidu siřičitého nebo čpavku. Provozem automobilů ale i tramvají na veřejných komunikacích dochází k neustálému víření jemných prachových částic, které již jednou byly zdroji znečišťování (především automobily, ale i jinými zdroji jako např. spalovacími) vyprodukovány a došlo k jejich spadu (tzv. primární emise). Tímto vířením prachu dochází k tzv. resuspenzi, která je co do objemu cca 4x větším zdrojem jemných prachových částic než emise primární. Právě díky resuspenzi je automobilová doprava tak velkým zdrojem znečišťování ovzduší z hlediska produkce tuhých znečišťujících látek.

POROVNÁNÍ EMISÍ Z AUTOMOBILOVÉ DOPRAVY A STACIONÁRNÍCH ZDROJŮ ZNEČIŠŤOVÁNÍ OVZDUŠÍ ZA ROK 2017 NA ÚZEMÍ HL. M. PRAHY¹⁷

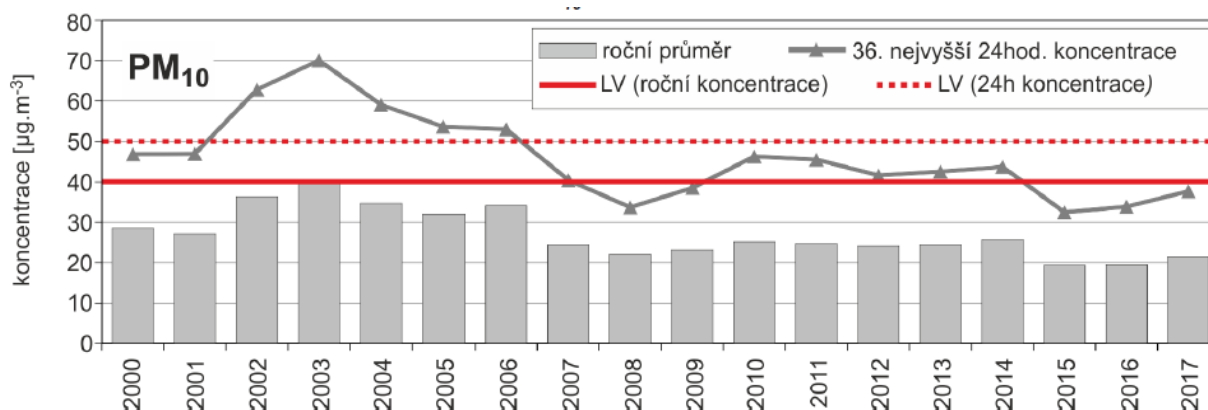
Zdroj: ATEM – Ateliér ekologických modelů, s. r. o., ČHMÚ, ČIŽP, MHMP

¹⁷ PM₁₀ – suspendované (prachové) částice o maximálním aerodynamickém průměru 10 μm,
TZL – tuhé znečišťující látky, NOx – oxidy dusíku, CO – oxid uhelnatý, VOC – těkavé organické látky

Jelikož dopravně nejzatíženější komunikace v Praze často procházejí oblastmi s vysokou hustotou osídlení, je nadlimitními koncentracemi znečišťujících látek generovaných dopravou zatížena značná část obyvatel hlavního města. Porovnáním vývojových řad koncentrací znečišťujících látek mezi roky 2000 a 2017 se nicméně ukazuje, že se zaváděním opatření ke zlepšení kvality ovzduší se imisní situace ve městě postupně zlepšuje - došlo k poklesu koncentrací suspendovaných částic PM_{10} a oxidu dusičitého NO_2 .

GRAF / 24

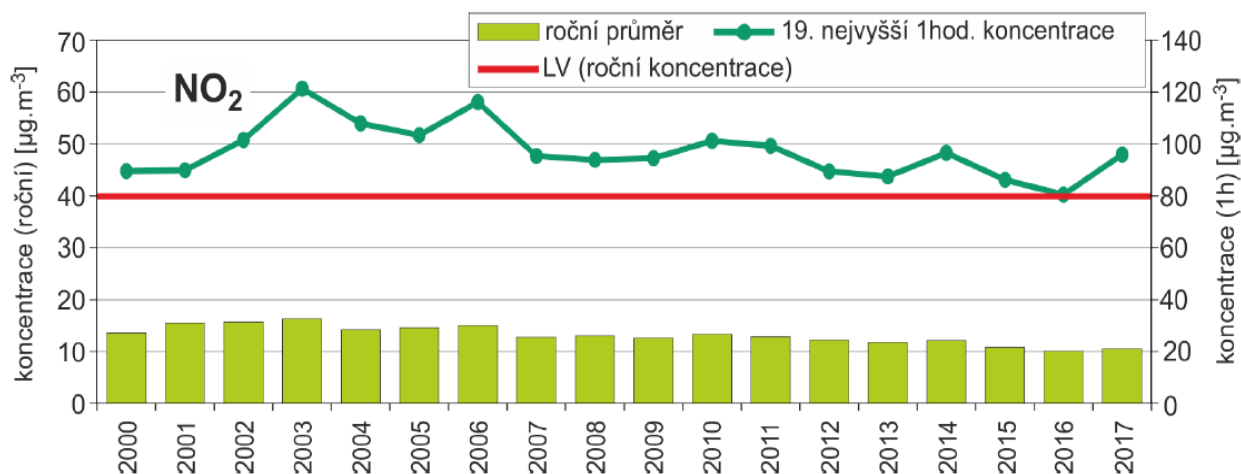
VÝVOJ ROČNÍCH CHARAKTERISTIK PM_{10} V LETECH 2000-2017

Zdroj: ČHMÚ

GRAF / 25

VÝVOJ ROČNÍCH CHARAKTERISTIK OXIDU DUSIČITÉHO V LETECH 2000-2017

Zdroj: ČHMÚ

Zdravotní riziko pro obyvatele města představují především mikroskopické prachové částice (suspendované částice PM_{10}), na jejichž povrchu bývají navázány jiné zdraví ohrožující znečišťující látky (např. těžké kovy, polycyklické aromatické uhlovodíky aj.) Platí zde úměra - čím menší částice, tím nebezpečnější pro lidské zdraví. Krátkodobé zvýšení denních koncentrací suspendovaných částic se podílí na nárůstu celkové nemoci, zejména na onemocnění srdce a cév, na zvýšení počtu osob hospitalizovaných pro onemocnění dýchacího ústrojí, zvýšení výskytu kašle a ztíženého dýchání zejména u astmatiků. Dlouhodobě zvýšené koncentrace mohou mít za následek snížení plicních funkcí u dětí i dospělých, zvýšení nemoci na onemocnění dýchacího ústrojí, výskytu symptomů chronického zánětu průdušek a zkrácení délky života zejména z důvodu vyšší úmrtnosti na choroby srdce a cév u starších a nemocných osob, a pravděpodobně i na rakovinu plic.

3.2 HLUKOVÁ ZÁTĚŽ

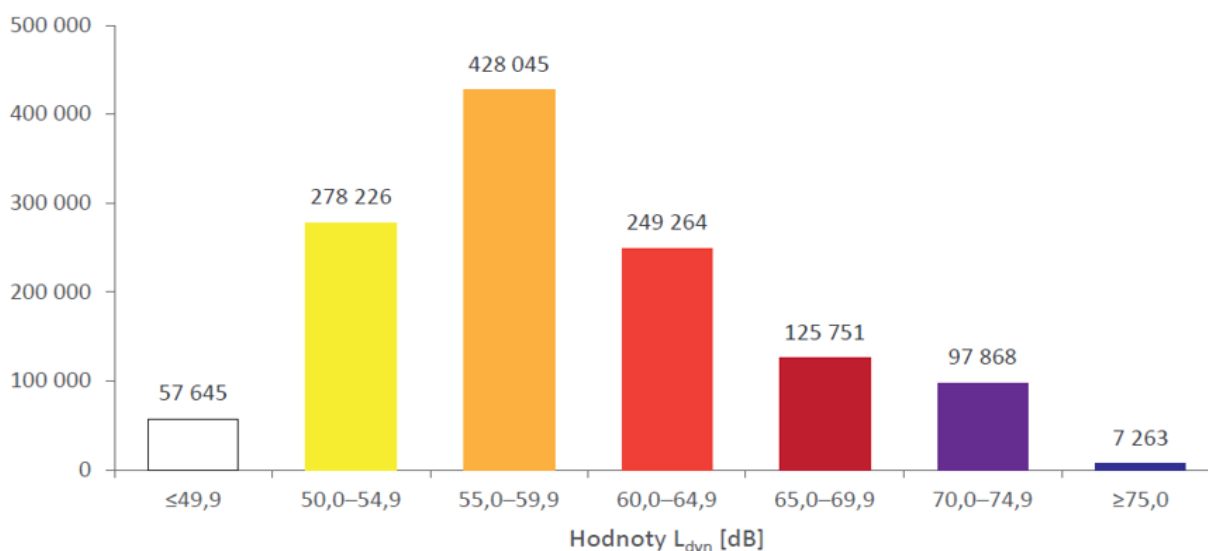
Hluk má poměrně významný vliv na psychiku lidí a může mít za následek únavu, depresi, rozmrzelost, agresivitu, neochotu, zhoršení paměti, ztrátu pozornosti a celkové snížení výkonnosti.

Dlouhodobé vystavování nadměrnému hluku pak způsobuje hypertenzi (vysoký krevní tlak), poškození srdce včetně zvýšení rizika infarktu, snížení imunity organismu, chronickou únavu a nespavost. Řada výzkumů prokázala, že výskyt civilizačních chorob přímo vzrůstá s hlukostí daného prostředí.

Praha patří v působení hluku na obyvatele mezi nejhůře postižené oblasti České republiky. Na základě výsledků Strategické hlukové mapy (SHM – viz Mapa/05) bylo zjištěno, že dominantním zdrojem hluku na území aglomerace Praha je silniční a také tramvajová doprava. Dle výsledků SHM pro železniční a leteckou dopravu lze konstatovat, že hluk z těchto zdrojů je v porovnání se silniční dopravou zanedbatelný.

GRAF / 26

POČET OBYVATEL HL. M. PRAHY OVLIVNĚNÝCH HLUKEM ZE VŠECH JEHO ZDROJŮ - HLUKOVÝ UKAZATEL L_{DvN} ¹⁸

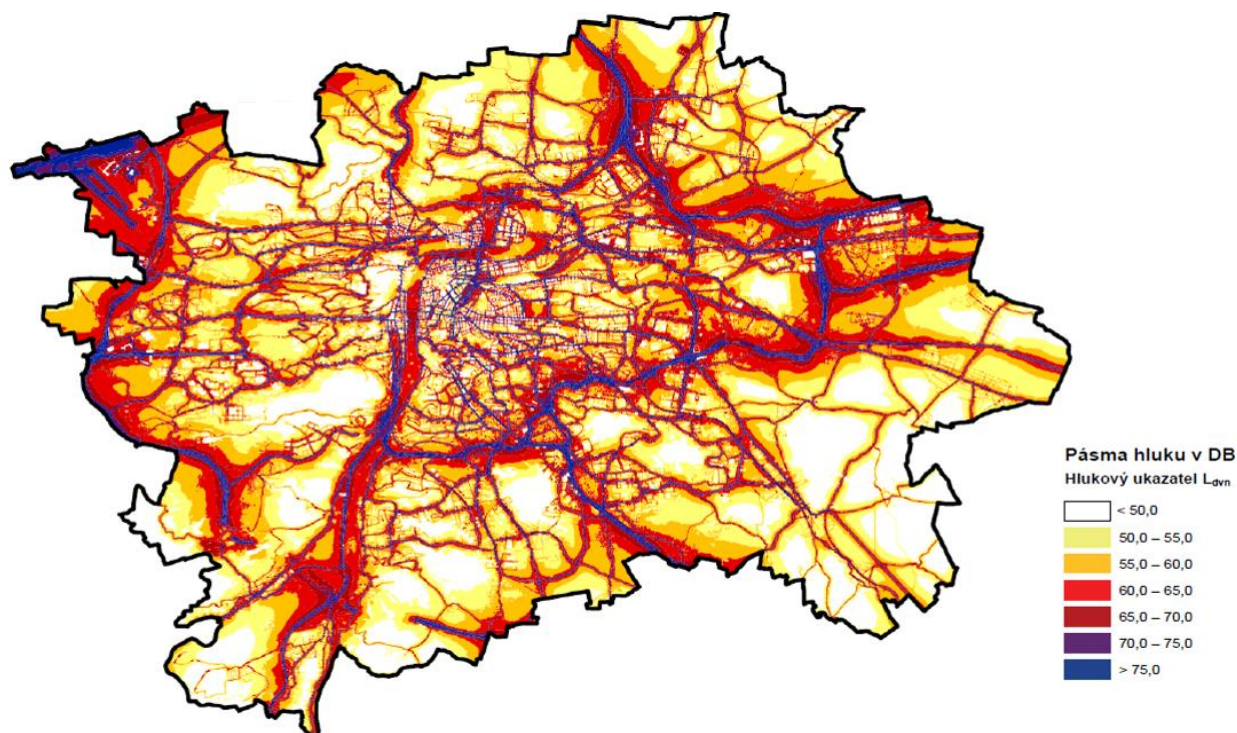

Zdroj: Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě

Na nejnižších komunikacích v Praze dosahují ekvivalentní hladiny akustického tlaku A v denní době hodnot téměř 80 dB.

Podle výpočtů realizovaných v rámci Strategické hlukové mapy 2017 pro aglomeraci Praha bylo cca 73 % populace zatíženo hlukem L_{DvN} vyšším než 55 dB.

¹⁸ Hlukový ukazatel pro den-večer-noc (L_{DvN}) je hlukovým ukazatelem pro celodenní obtěžování hlukem

STRATEGICKÁ HLUKOVÁ MAPA – HLUKOVÝ UKAZATEL L_{Dn}

Zdroj: IPR Praha

Na základě strategických hlukových map byla identifikována kritická místa, jimž je věnována prioritní pozornost v plánování a realizaci protihlukových opatření. K těmto opatřením náleží výstavba protihlukových clon, výměny povrchů na vybraných komunikacích, rekonstrukce tramvajových tratí, modernizace vozového parku MHD, výstavba bariérových objektů, organizační opatření v dopravě aj. Na výběr možných protihlukových opatření je zaměřen akční plán snižování hluku, který navazuje na zpracování strategické hlukové mapy. Poslední schválený akční plán je z roku 2017. Návrh nového Akčního plánu snižování hluku aglomerace Praha 2019 byl v srpnu letošního roku předložen veřejnosti k připomínkování.

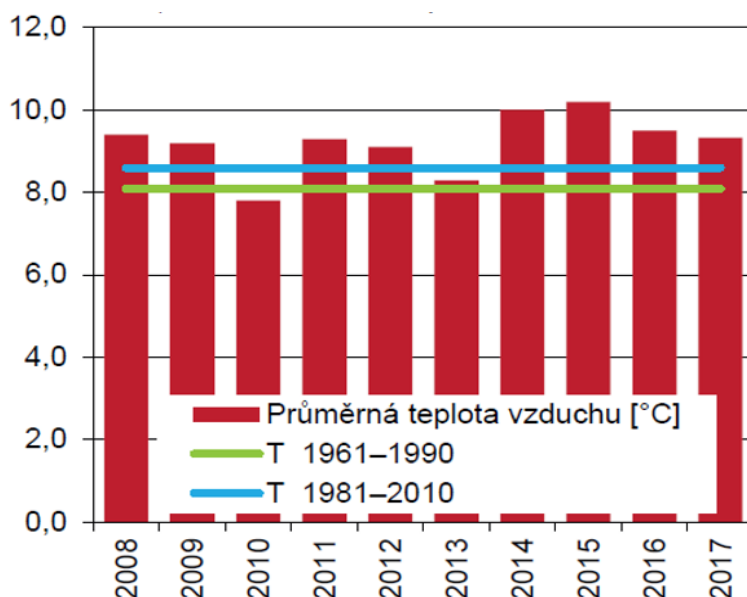
K snížení hlukové zátěže realizuje hl. m. Praha řadu protihlukových opatření jednak dle přijatého Akčního plánu snižování hluku pro aglomeraci Praha, a také v rámci plnění opatření dle harmonogramů odstraňování staré hlukové zátěže vypracovaných již dříve Technickou správou komunikací hl. m. Prahy a Dopravním podnikem hl. m. Prahy, a.s.

3.3 KLIMATICKÁ ZMĚNA

Hlavní město Praha čelí v posledních dekádách zvýšenému množství extrémních projevů počasí. Probíhající klimatická změna se projevuje zvyšováním průměrné roční teploty vzduchu a častějšími epizodami výskytu, intenzity i délky trvání vln extrémně vysokých teplot se vzrůstem počtu tropických dní (nad 30 °C) a nocí (nad 20 °C). Mění se rozložení srážek v průběhu roku – zvyšují se zimní a klesají letní srážkové úhrny, významně roste počet dnů bezsrážkového období. Specifikem velkých měst, hl. m. Prahu nevyjímaje, je tzv. efekt městského tepelného ostrova - asfaltové a betonové povrchy vozovek, ploch a sídlišť vytvářejí tepelné „ostrovy“, z nichž sálá horko i v noci a jejich teplota zůstává až o 8 °C vyšší než plocha přilehlých zelených ploch, což znepříjemňuje život obyvatelům a má negativní vliv na jejich zdraví.¹⁹

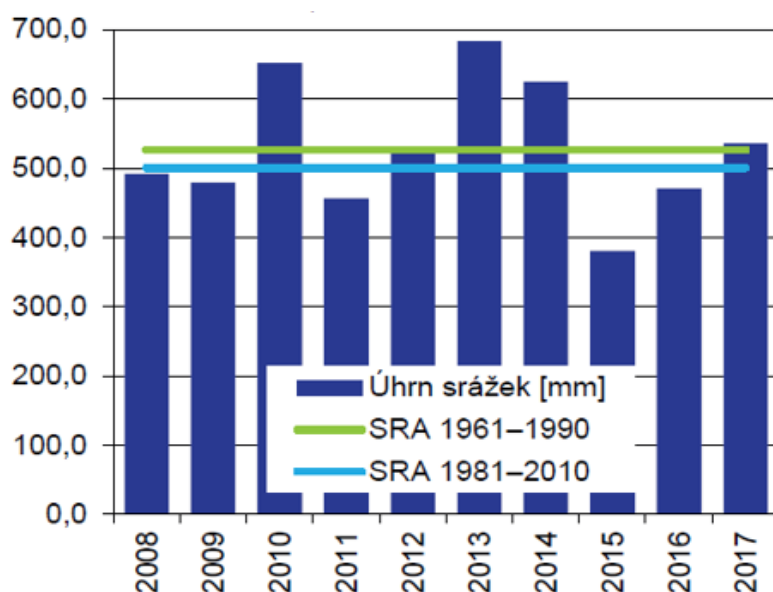
¹⁹ Zdroj: portalzp.praha.eu

VÝVOJ PRŮMĚRNÝCH DENNÍCH TEPLOT VZDUCHU V LETECH 2008-2017 A JEJICH SROVNÁNÍ S TŘICETILETÝMI NORMÁLY (1961-1990 A 1981-2010) V PRAZE RUZYNI

Zdroj: ČHMÚ

VÝVOJ ROČNÍCH ÚHRNŮ SRÁŽEK V LETECH 2008-2017 A JEJICH SROVNÁNÍ S TŘICETILETÝMI NORMÁLY (1961-1990 A 1981-2010) V PRAZE RUZYNI

Zdroj: ČHMÚ

Z hlediska škod způsobených extrémními projevy počasí představují pro města největší hrozbu povodně. V souvislosti s klimatickou změnou jsou to především bleskové povodně na malých urbanizovaných povodích, podpořené vysokým podílem nepropustných povrchů a vysokým povrchovým odtokem srážkových vod.

Sucha a vlny horka ve srovnání s povodněmi nezpůsobují příliš velké přímé materiální škody, výrazně negativně však působí na zdraví obyvatel a rovněž mohou mít fatální následky (oběti na životech).²⁰

²⁰ Zdroj: www.klimatickazmena.cz

Zranitelnost pražského městského prostředí je určována zejména vysokou koncentrací obyvatelstva a hodnot (vysoký podíl zastavěného území a koncentrace infrastruktury; vysoký podíl na tvorbě HDP státu).²¹

Z hlediska zranitelnosti vůči teplotním extrémům - vlnám horka jsou v současné době nejvíce zasaženy oblasti v centru města. Podíl území s nejvyšší zranitelností je zastoupen zejména v oblastech MČ Praha 2, MČ Praha 3, MČ Praha 6, MČ Praha 7, MČ Praha 1 a dále také v některých okrajových částech Prahy sprůmyslovou zástavbou, např. Libeň či Štěrboholy. Podíl oblastí s nejvyšší zranitelností se bude postupem času, jak bude docházet k dalšímu nárůstu teplot, zvyšovat. Obecně lze pozorovat výrazné rozdíly v rozložení teploty vzduchu na území hl. m. Prahy. Maximální teploty vzduchu jsou prakticky ve všech případech situovány do středu města s hustou historickou zástavbou (např. Staré město, Josefov, Malá Strana) nebo oblastí se starší průmyslovou zástavbou. Další významné, byť izolovanější lokality (tzv. hotspoty) se nachází např. ve Vysočanech nebo v Dejvicích.²²

Změna klimatu může působit na zdraví populace celým komplexem přímých i nepřímých vlivů. Zvýšení počtu dnů s teplotami vyššími než 30 °C může vést ke zvýšenému riziku přehřátí organismu, úpalu, dehydrataci a výskytu zdravotních problémů (kardiovaskulární, ledvinové, respirační a metabolické poruchy, případně i zvýšení úmrtnosti) zejména u rizikových skupin obyvatel se ztíženou schopností termoregulace (staří, nemocní a malé děti). Lze předpokládat, že zvýšení průměrné teploty vzduchu v jarní až podzimní části roku nepříznivě ovlivní také výskyt infekcí přenášených potravinami. Na druhou stranu bude docházet v zimním období k mírnějším zimám a nižšímu výskytu mrazových a arktických dní, což sníží riziko nemocí a úmrtí v důsledku chladu především u sociálně vyloučených obyvatel, a také umožní provádění většího objemu prací ve venkovním prostředí, například ve stavebnictví.²³

Největší obavy vyvolává úmrtnost a nemocnost související se zvyšující se průměrnou roční teplotou a extrémními vedry, přestože tyto problémy mají souvislost také se sociálně-ekonomickými změnami způsobenými růstem počtu obyvatelstva, věkovým rozložením (česká populace stárne) a jinými činiteli, jako je například migrace. Odhaduje se, že nárůst teploty o jeden stupeň Celsia zvyšuje úmrtnost v zemích EU o jedno až čtyři procenta.

S vyšší teplotou je spojeno i šíření některých infekčních chorob resp. jejich přenašečů. Změny klimatu nejspíše zlepší podmínky pro šíření infekčních nemocí přenášených hmyzem. Mírnější zimy mohou vést k posílení populací klíšťat a k následnému ohrožení lymskou boreliózou a klíšťovou encefalitidou.²⁴

²¹ Zdroj: www.klimatickazmena.cz

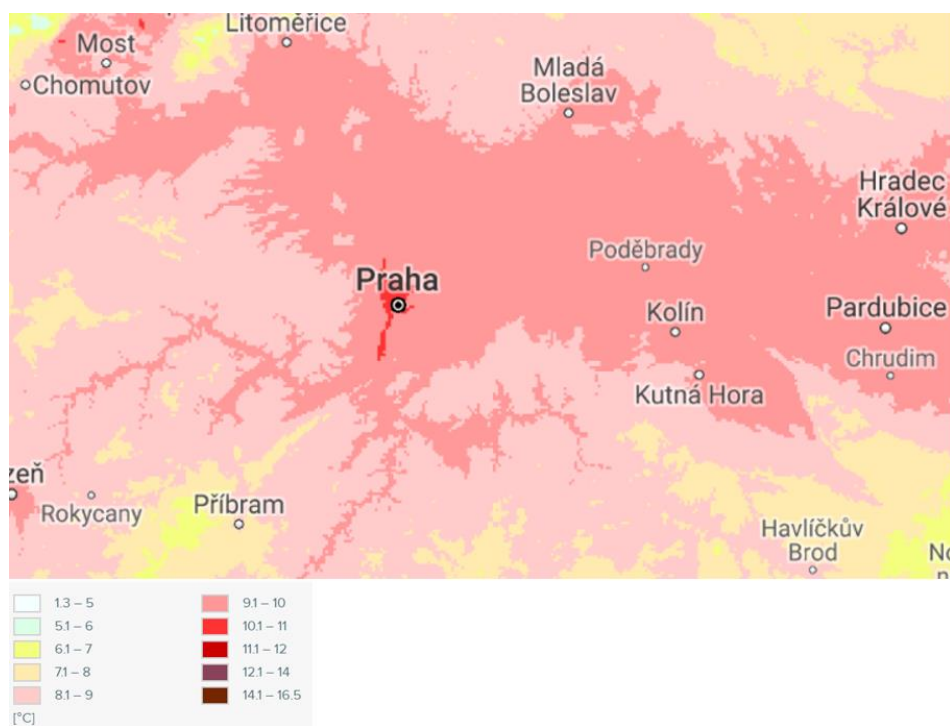
²² Zdroj: Implementační plán Strategie adaptace hl. m. Prahy na klimatickou změnu na roky 2018-2019

²³ Zdroj: Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR

²⁴ Zdroj: www.klimatickazmena.cz

MAPA / 06

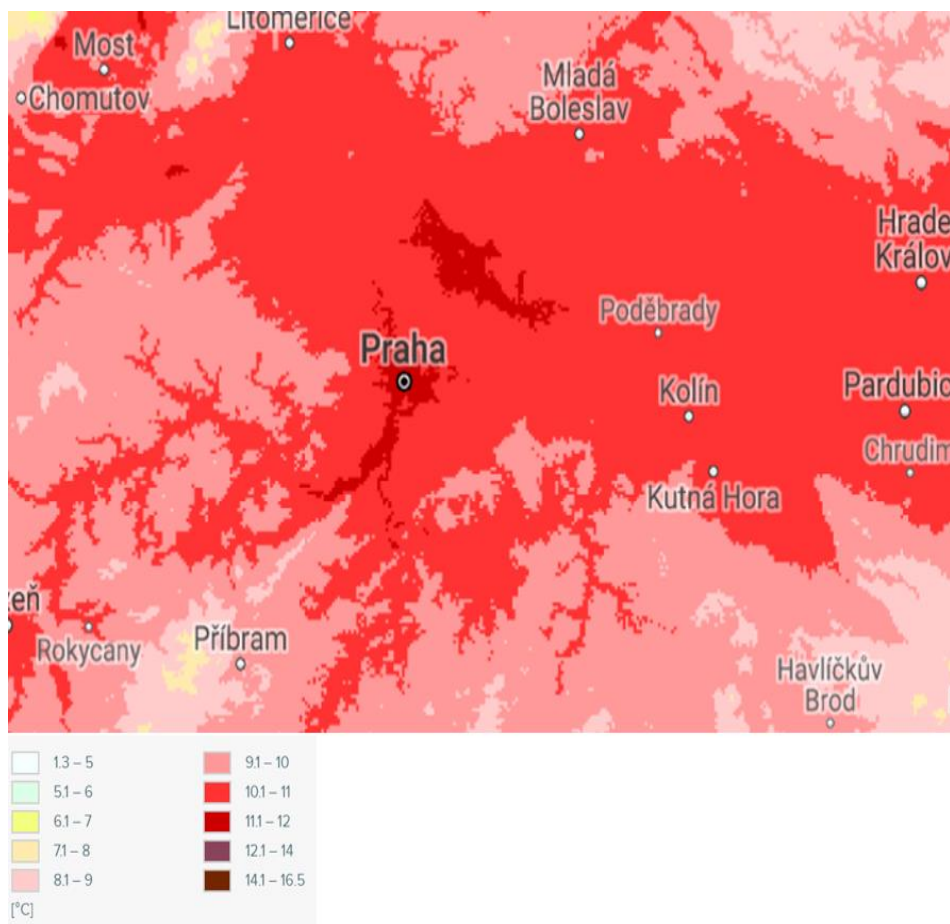
PRŮMĚRNÁ ROČNÍ TEPLOTA VZDUCHU V LETECH 1981-2010

Zdroj: www.klimatickazmena.cz

MAPA / 07

PRŮMĚRNÁ ROČNÍ TEPLOTA VZDUCHU V ROCE 2030

Zdroj: www.klimatickazmena.cz

Adaptace - přizpůsobení se probíhajícím a očekávaným dopadům změny klimatu ve městech - je nezbytná pro udržitelný rozvoj měst. Adaptační opatření se rozděluje na takzvaná „šedá“ opatření (stavební a technická opatření, např. protipovodňové stěny), „zelená a modrá“ (ekosystémově založená opatření) a „měkká“ opatření (změny chování společnosti, systémy včasného varování, poskytování informací apod.). Ekosystémově založená adaptační opatření (tzv. přírodě blízká adaptační opatření využívající zelenou a modrou infrastrukturu) jsou klíčovým typem opatření pro přizpůsobení se urbánních oblastí probíhajícím a očekávaným budoucím změnám klimatu. Tato opatření mají široké spektrum využití v jednotlivých sektorech, a to primárně z důvodu jejich efektivity z hlediska snižování zranitelnosti vůči hrozbám spojeným se změnou klimatu, ale také pro jejich vedlejší přínosy. Přírodě blízká adaptační opatření poskytují širokou škálu těchto přínosů - zlepšují kvalitu vody a ovzduší, snižují hlučnost, omezují erozi půdy atd. Příkladem mohou být zelené střechy na budovách, které nejen že pomáhají omezit vznik a intenzitu městského tepelného ostrova, ale také šetří náklady na vytápění a ochlazování, snižují zatížení kanalizačního systému a podporují městskou biologickou rozmanitost.²⁵ Nezastupitelnou roli ve snižování negativních dopadů extrémních teplot na pohodu a zdraví lidí především v oblastech s hustou městskou zástavbou mají vzrostlé stromy. Ochlazovací funkce, kterou stromy disponují hlavně díky procesu výparu vody (transpiraci) průduchy listů, snižuje teplotu přehřátých zpevněných povrchů ulic a plášťů budov. Strom je tak obrazně řečeno výkonnou klimatizační jednotkou ve venkovním prostředí. Zatímco hodnota dřeva z pokáceného stromu se pohybuje v řádu tisíců maximálně desetitisíců, monetární vyjádření ohodnocení ekosystémových služeb, které jediný strom rostoucí více než 50 let poskytne za dobu svého života, představuje částku několika milionů korun.²⁶ Mezi ekosystémové služby, které stromy poskytují, patří například produkce kyslíku, absorpce CO₂, odpařování vody (transpirace), zadržování vláhy v půdě, zachytávání poléťavého prachu, zabraňování erozi, obohacování půdy o živiny, pohlcování hluku, poskytování útočiště pro různé druhy organismů apod.

OBR / 01

OCHLAZOVACÍ FUNKCE STROMU

Zdroj: RNDr. Jan Pokorný

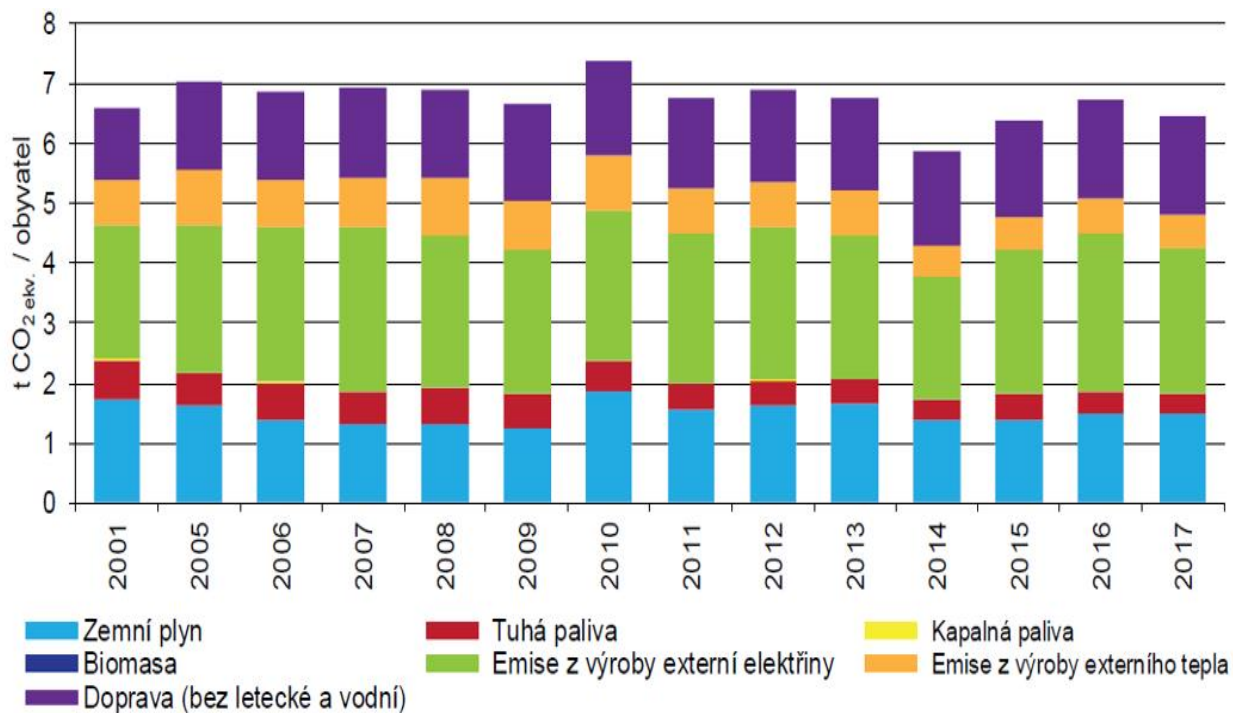
²⁵ Zdroj: Strategie adaptace hl. m. Prahy na klimatickou změnu

²⁶ Zdroj: California Department of Forestry and Fire Protection

Radou hl. m. Prahy byla dne 18. 7. 2017 schválena (usnesení RHMP č. 1723) Strategie adaptace hl. m. Prahy na změnu klimatu (dále také „Adaptační strategie“). Na tento dokument navázala příprava implementačního plánu, který stanoví konkrétní návrhy realizace adaptačních opatření v prioritních oblastech, včetně rozdělení odpovědnosti, identifikace vhodných zdrojů pro financování a výpočtu nákladů na realizaci opatření. Implementační plán Adaptační strategie hl. m. Prahy na klimatickou změnu na roky 2018-2019 byl schválen Radou hl. m. Prahy dne 26. 6. 2018 (usnesení RHMP č. 1650).

GRAF / 29

MĚRNÉ EMISE SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ NA ÚZEMÍ HL. M. PRAHY V LETECH 2001, 2005-2017

Zdroj: D. Vácha, CDV, MŽP, ČSÚ

Dále Zastupitelstvo hl. m. Prahy schválilo dne 20. 6. 2019 tzv. Klimatický závazek.²⁷ Ten spočívá v přijetí cíle snížit emisí CO₂ v hlavním městě o minimálně 45 % do roku 2030 (oproti roku 2010) a dosáhnout nulových emisí CO₂ nejpozději do roku 2050.

²⁷Opatření, která bude pro plnění Klimatického závazku potřeba zavést, se budou promítat do strategického a finančního plánování rozvoje města. Budou se týkat oblasti zdrojů elektřiny a tepla, udržitelné automobilové dopravy, hospodaření s odpady, technických standardů budov a nákupu a spotřeby výrobků. Zavedení principů environmentálního účetnictví vyčíslí vliv rozpočtu hl. m. Prahy a jeho dílčích položek na uhlíkovou stopu. Výdaje na obnovu a rozvoj města tak budou před schválením v budoucnu posuzovány z hlediska dopadů na emise CO₂. V oblasti automobilové dopravy bude cílem zajistit do roku 2030 minimálně poloviční snížení jízdy automobilů s dieselovými a benzínovými motory a jejich nahrazení vozidly s nízkoemisním pohonem (elektromobily, automobily na plynový a vodíkový pohon). Nové budovy musí mít malou spotřebu energie a zároveň minimální produkci emisí skleníkových plynů při výstavbě i provozu včetně dopravy využívané následně uživateli budov. Město také zavede přísné požadavky na uhlíkovou stopu při nákupu výrobků a služeb včetně dodávek elektrické energie a tepla. Nutností je změnit pravidla nákupu elektrické energie pro potřeby města tak, aby výrazně zvýhodnila využívání obnovitelných zdrojů energie. Cílem je pokrýt z obnovitelných zdrojů alespoň polovinu současných i budoucích potřeb města do roku 2030. Všechny výše uvedené podmínky budou muset být dodržovány dodavateli, chtějí-li se ucházet o veřejné prostředky města (soutěže, dodávky, veřejné zakázky). K omezení emisí skleníkových plynů také přispěje postupné zavedení cirkulární ekonomiky do každodenního života města s cílem postupně omezit produkci všech druhů odpadů, maximalizovat jejich recyklaci a, kde již není možná, využít alespoň jejich energetického potenciálu environmentálně šetrným způsobem. Nedílnou součástí souboru navrhovaných kroků jsou i adaptační opatření na změny klimatu. (Zdroj: portalzp.praha.eu)

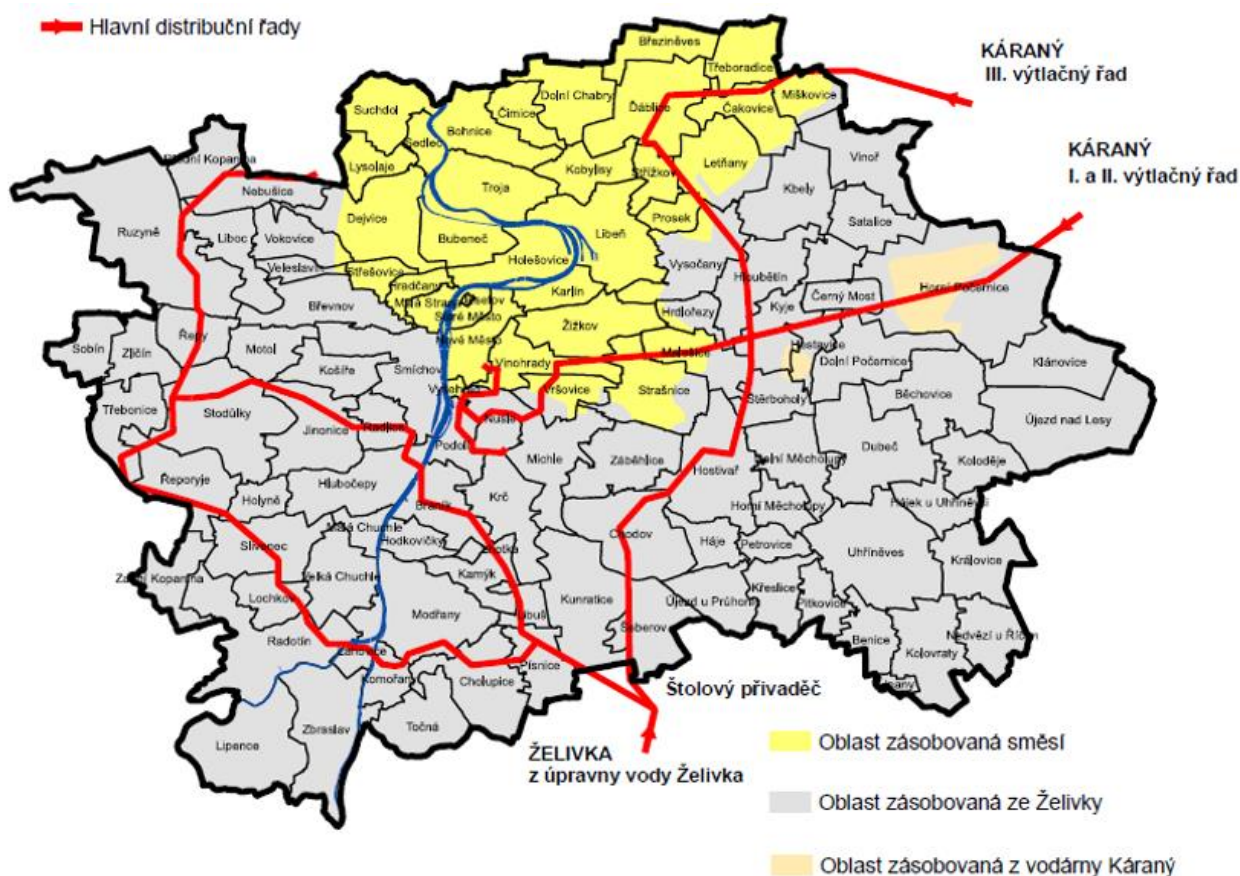
3.4 ZÁSOBOVÁNÍ PITNOU VODOU

Nejvýznamnější podíl výroby vody pro zásobování Prahy zajišťuje z vodní nádrže Švihov úpravna vody Želivka (72,9 %), dále úpravny vody Káraný (16,1 %) a Sojovice (11,0 %). Zdroje vody leží mimo území města. Úpravna vody Podolí, která jako jediná leží na území města Prahy, je v posledních letech využívána pouze jako záložní zdroj.

V nádrži Švihov je při maximální hladině 266 milionů m³ vody, přičemž úpravna vody Želivka spotřebuje pro výrobu pitné vody kolem 90 milionů m³ povrchové vody. Tato kapacita je tedy dostatečná i pro období sucha. V minulosti byla nejsložitější situace ohledně zásobování vodou z Želivky v letech 1993 a 1994. Tehdy kvůli dlouhodobému suchu poklesla hladina vody v nádrži o 11 metrů. Ale i za této situace dodávala úpravna vody pitnou vodu v potřebném množství a kvalitě.

MAPA / 08

ZDROJE A DISTRIBUCE PITNÉ VODY V HL. M. PRAZE

Zdroj: PVK, a.s.

VÝVOJ VÝROBY PITNÉ VODY V HL. M. PRAZE V LETECH 2003-2017

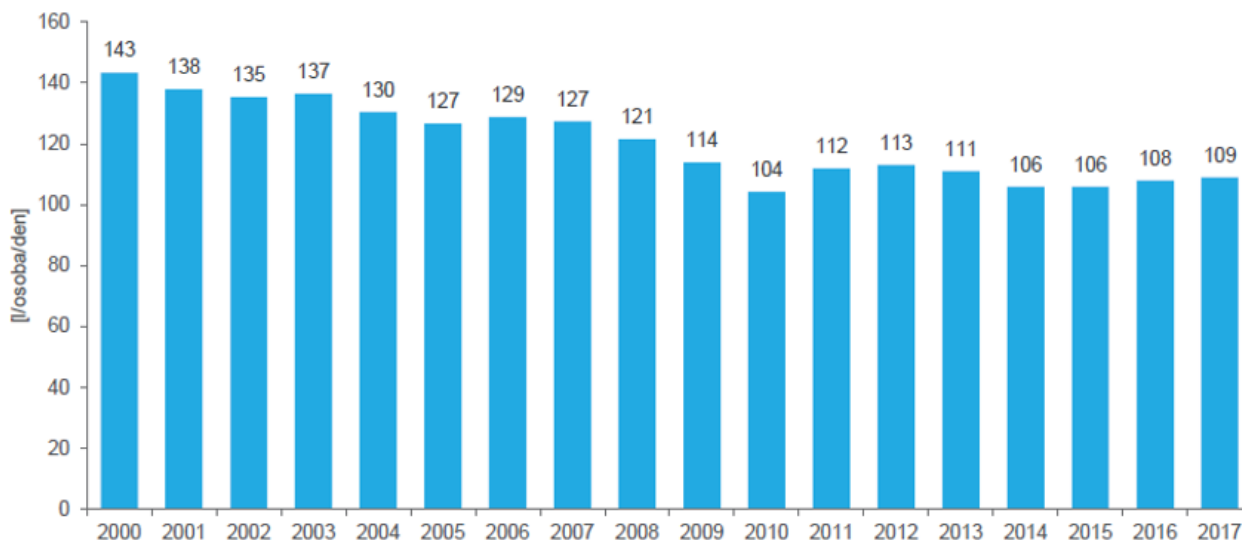
Rok	Počet obyvatel zásobených z veřejného vodovodu	Vyrobená voda pitná [tis. m ³]	Pitná voda k realizaci [tis. m ³]	Pitná voda k realizaci [l/osoba/den]
2003	1 162 000	142 654	128 588	303
2004	1 165 000	136 427	122 203	287
2005	1 172 000	132 264	118 052	276
2006	1 184 000	131 366	116 250	269
2007	1 204 800	128 052	112 335	255
2008	1 226 700	125 438	108 913	243
2009	1 246 614	122 865	106 538	234
2010	1 254 520	121 525	105 697	231
2011	1 262 880	118 034	101 899	221
2012	1 243 421	117 868	101 182	223
2013	1 240 550	114 480	98 458	217
2014	1 250 150	110 294	93 224	204
2015	1 263 018	114 517	95 729	208
2016	1 276 213	114 061	94 149	202
2017	1 289 568	117 484	97 052	206

Zdroj: PVK, a.s.

Specifická spotřeba pitné vody v domácnostech se od roku 1990 snížila o více než 45 %. V současné době se pohybuje kolem 109 litrů na osobu za den.

GRAF / 30

VÝVOJ SPOTŘEBY PITNÉ VODY DOMÁCNOSTÍ V HL. M. PRAZE V LETECH 2000-2017

Zdroj: PVK, a.s.

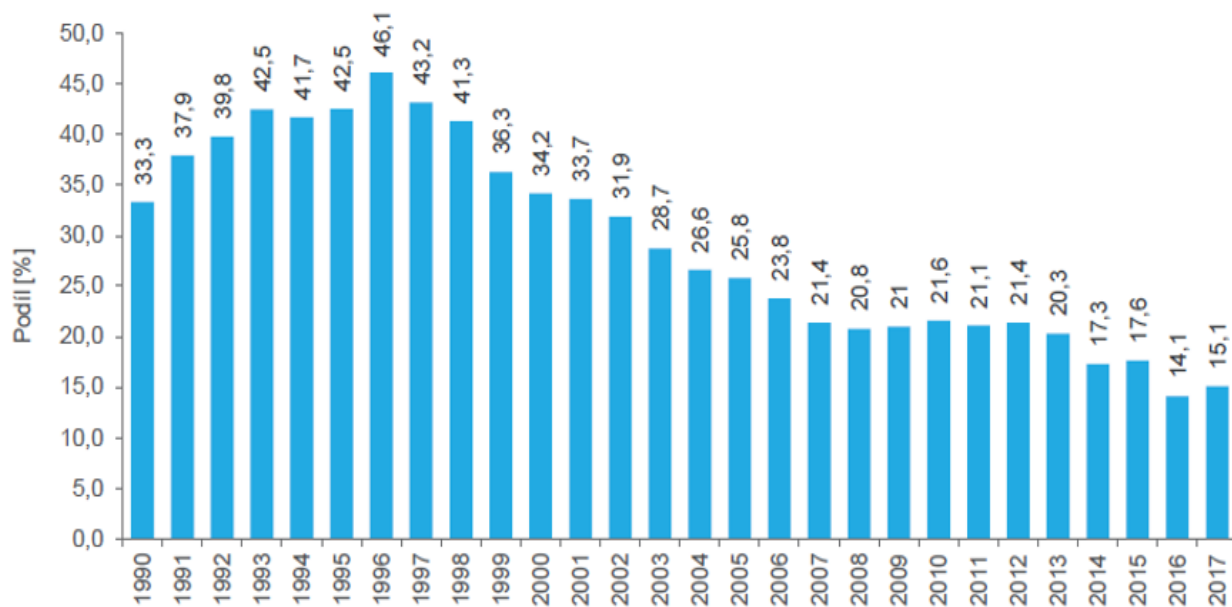
Na snížení spotřeby má vliv několik faktorů. Jedním je výše ceny vodného a stočného, která se v Praze pohybuje mírně pod celostátním průměrem, dalším pak dlouhodobá osvěta za účelem šetření vodou a masové rozšíření úsporných spotřebičů (úsporné splachování WC, myčky, pračky, sprchové hlavice). Pro další období je očekáván setrvalý mírný pokles spotřeby vody.

Ztráty vody se od roku 1996, kdy činily rekordních 46 %, daří úspěšně snižovat. Jedním z významných opatření ke snižování ztrát je rozdělení vodovodní sítě na jednotlivé dílčí celky (zásobní pásma), které jsou nepřetržitě monitorovány a vyhodnocovány

v součinnosti s aktivním vyhledáváním skrytých úniků vody a nasazování moderních on-line systémů dohledu nad distribucí vody. V roce 2017 dosahovaly ztráty pitné vody v distribuční síti 15,1 %.²⁸

GRAF / 31

ZTRÁTY VODY V SÍTI V LETECH 1990-2017

Zdroj: PVK, a.s.

²⁸ Zdroj: Ročenka Praha - životní prostředí 2017, <http://portalzp.praha.eu>

4 Bydlení

Průměrná cena bytů na pražském rezidenčním trhu se v období 2015-2018 zvýšila o více než 60 %, a to mimo jiné v důsledku prohlubující se disproporce mezi objemem poptávky a disponibilní nabídkou nových bytů.

Na koupi typického bytu musel v roce 2017 průměrně vydělávající Pražan vynaložit 12násobek své hrubé roční mzdy, tj. nejvíce v rámci porovnávaných středoevropských metropolí.

V roce 2017 vydávalo 42 % pražských domácností více než 30 % ze svých celkových příjmů ve prospěch nákladů na bydlení.

V období 2011-2018 bylo zprivatizováno více než 32 tisíc bytů ve správě Magistrátu hl. m. Prahy a jednotlivých městských částí, nově postaveno bylo 472 obecních bytů.

Je patrná nerovnováha mezi nabídkou sociálních bytů a odhadovaným počtem domácností žijících v bytové nouzi a nedostatečně rozvinutá je rovněž nabídka dostupných nájemních bytů.

V důsledku stárnutí populace, lifestyleových změn a podprůměrné rezidenční mobility Pražanů se projevuje nesoulad mezi typologickou skladbou bytového fondu a (demografickou) strukturou domácností.

Výchozí charakteristiky pražského bytového fondu:

- Celkový počet bytů – 587 832 (SLDB 2011), 630 000 (odhad 2019)
- Struktura bytového fondu podle typu domu – 86 % bytové domy, 13 %, rodinné domy, 1 % ostatní budovy (SLDB 2011)
- Průměrné stáří obydleného domu s byty – 53 let (SLDB 2011)
- Bydlení domácností dle právní formy – 56 % osobní vlastnictví, 31 % nájem, 9 % družstvo, 4 % ostatní (EU-SILC 2018)
- Průměrná plocha bytu v přepočtu na 1 osobu – 33,1 m² (EU-SILC 2018)

Ceny bytů na pražském rezidenčním trhu vzrostly za poslední dekádu téměř o tři čtvrtiny (jen v letech 2015-2018 o více než 60 %) a tempo jejich růstu tak velmi výrazně převýšilo míru inflace a především růst reálných příjmů pražského obyvatelstva (viz níže 4.1). V důsledku tohoto cenového vývoje došlo ke snížení finanční dostupnosti nejenom vlastnického bydlení (viz níže 4.2), ale také bydlení nájemního (viz níže 4.8).

Stávající situace, pro kterou je signifikantní především vysoká poptávka po bydlení a zároveň rekordně vysoká cenová hladina bytů a rodinných domů, má přirozeně celou řadu vzájemně spolupůsobících příčin, z nichž některé jsou i veskrze pozitivní (např. hospodářský růst a příznivá situace na pražském trhu práce v posledním období). Praha vyniká také vysoce nadprůměrnou rezidenční atraktivitou, s níž ale nicméně souvisí i relativně nízká mobilita Pražanů v rámci bytového fondu (viz níže 4.3), v jejímž důsledku nedochází v dostatečném rozsahu k uvolňování bytů pro nově přichozí. Rovněž je patrný nesoulad mezi typologickou skladbou bytového fondu a demografickou strukturou obyvatelstva, což je nejvíce patrné u seniorské populace (viz níže 4.10). Nejenom ekonomické, demografické, ale také lifestyleové faktory zvyšují tlak na vyšší počet bytů, kdy je patrný trend postupného snižování průměrného počtu členů domácnosti (bydlení singles, samostatně žijící senioři apod.), a to při současném zvyšování prostorového standardu bydlení, resp. m² plochy bytu v přepočtu na osobu. Za poslední dekádu (mezi roky 2009 a 2018) se průměrný počet členů pražské domácnosti snížil z 2,21 na 2,09 a v témže období se v Praze zvýšila průměrná plocha bytu v přepočtu na osobu z 30 m² na 33 m².

Ačkoliv poptávka po bydlení je v Praze z výše uvedených důvodů v posledním období velmi silná, nabídka nových bytů vznikajících v rámci bytové výstavby byla v posledních letech spíše jen průměrná (viz níže 4.4), v důsledku čehož se prohloubila disproporce mezi poptávkou a disponibilní nabídkou nových bytů. Nedostatečná pružnost na straně nabídky, kdy objem nové výstavby

nedokáže dostatečně rychle reagovat na výkyvy poptávky, je způsobena mimo jiné i zdlouhavostí procesu povolování nových staveb a odporem části veřejnosti k nové výstavbě.

Cenotvorbu v rámci pražského rezidenčního trhu neovlivňují pouze běžné domácnosti, které potřebují uspokojit primární potřebu bydlení, ale v neposlední řadě i subjekty, které kupují byt či dům jako investici (viz níže 4.5). Především v centrální části hlavního města je investiční poptávka v posledním období významně stimulována i ze strany subjektů, které krátkodobě pronajímají byty skrze online ubytovací platformy, zejména Airbnb, a to především turistům (viz níže 4.9).

Z dlouhodobého hlediska lze konstatovat, že v oblasti bytové politiky sehraává hl. m. Praha spolu s městskými částmi stále marginálnější roli, a to navzdory poslednímu vývoji v oblasti bydlení. Ústředním přetrvávajícím rysem bytové politiky města donedávna byla především privatizace obecního bytového fondu (viz níže 4.6), která nebyla nijak kompenzována výstavbou (či případnými akvizicemi) finančně dostupných či sociálních nájemních bytů pro specifické skupiny obyvatel (viz níže 4.7). V období 2011-2018 bylo v Praze zprivatizováno více než 32 tisíc obecních bytů, nově postaveno jich ale bylo méně než 500.

Vzhledem k uvedenému problému finanční nedostupnosti vlastnického i nájemního bydlení a zároveň s ohledem na absenci patřičně robustních programů dostupného a sociálního bydlení vedených v režii města či městských částí, lze konstatovat, že bydlení se v rámci Prahy stává spíše faktorem sociální exkluze nežli inkluze. V hlavním městě odhadem žije podle dostupných odhadů téměř 9,8 tisíc domácností, resp. 12,1 tisíc osob v situaci akutní bytové nouze. V souvislosti s tím nelze podcenit ani potenciálně vyšší riziko sociálního vyloučení a propadu do bezdomovectví u vyššího počtu osob (viz níže 4.11).

TAB/05

SHRNUTÍ VYBRANÝCH KLÍČOVÝCH STATISTICKÝCH ÚDAJŮ PRO OBLAST BYDLENÍ V RÁMCI HL. M. PRAHY

Ukazatel	Aktuálnost	Hodnota ukazatele
Průměrná prodejní cena bytu (nové i starší byty)	4Q/2018	77 400 Kč/m ²
Průměrná nabídková cena nového bytu	3-4/2019	103 300 Kč/m ²
Průměrné tržní nájemné bytu (nové i starší byty)	7/2019	353 Kč/m ²
Celkový počet obecních bytů (ve správě MHMP i MČ)	3/2019	31 456
Podíl obecních bytů na celkovém bytovém fondu	3/2019	5 %
Počet zprivatizovaných obecních bytů (ve správě MHMP i MČ)	2011-2018	32 115
Počet nově postavených obecních bytů (ve správě MHMP i MČ)	2011-2018	472
Celkový počet domácností v akutní bytové nouzi - odhad	2018	9 807
Celkový počet osob bez přístřeší (noclehárny, ulice apod.) - odhad	2018	8 164
Počet obecních bytů (ve správě MHMP i MČ) pronajatých v režimu sociálního bydlení	3/2019	1 818
Počet obecních bytů (ve správě MHMP i MČ) pronajatých v režimu seniorského bydlení	3/2019	2 259

Zdroj: Deloitte, RealityMix.cz, MHMP, MČ, Platforma pro sociální bydlení a LUMOS

4.1 VÝVOJ CEN BYTŮ

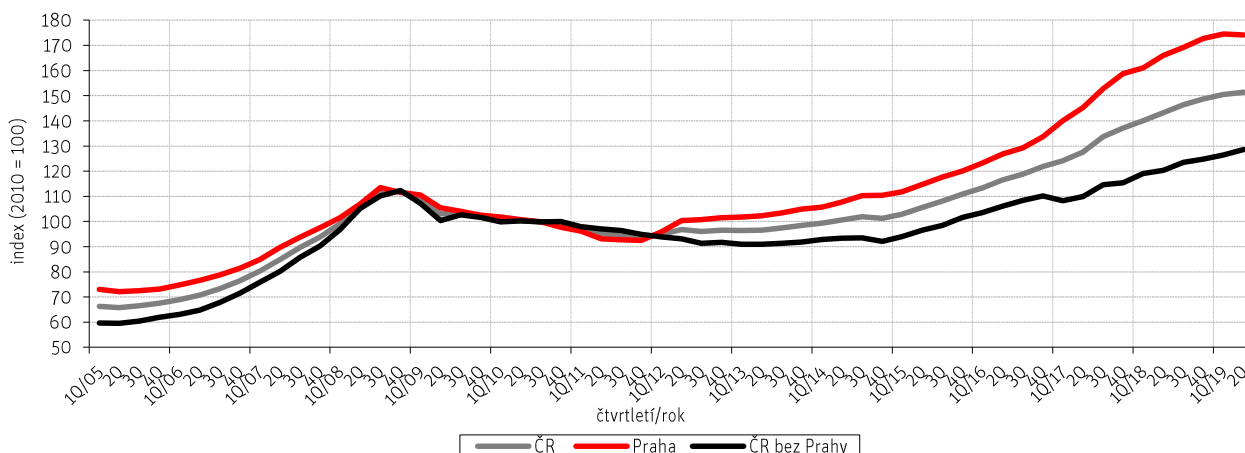
Od roku 2010 do současnosti navýšily průměrné nabídkové ceny bytů v Praze o 74 %. Pro srovnání: v ČR bez Prahy činil v témže období tento nárůst „jen“ 29 %. Tempo růstu rezidenčních nemovitostí nabralo na mimořádné dynamice především v období 2015-2018, kdy během těchto 4 let vzrostly průměrné nabídkové ceny pražských bytů o více než 60 %. Oproti tomu roční míra inflace se v tomto období pohybovala od 0,3 % v roce 2015 po maximum 2,5 % v roce 2017 a hladina průměrných hrubých mezd se v Praze v období 2015-2018 navýšila o 16 %.²⁹ Z uvedeného je patrné, že tempo růstu nabídkových cen bytů několikanásobně převýšilo vývoj míry inflace i růst průměrných mezd. Ceny bytů v hlavním městě, které například v segmentu novostaveb již převýšily hranici 100 tisíc Kč/m², nicméně

²⁹ ČSÚ, 2019

s velkou mírou pravděpodobnosti dosáhly již svého stropu a v průběhu roku 2019 zaznamenávají spíše stagnaci (viz Graf/32). Růst cen bytů se v uplynulém období přirozeně promítnul i do zvyšování cenové hladiny tržního nájemného (viz níže 4.8).

GRAF / 32

VÝVOJ NABÍDKOVÝCH CEN BYTŮ V PRAZE A ČR (INDEX, 2010 = 100)

Zdroj: ČSÚ

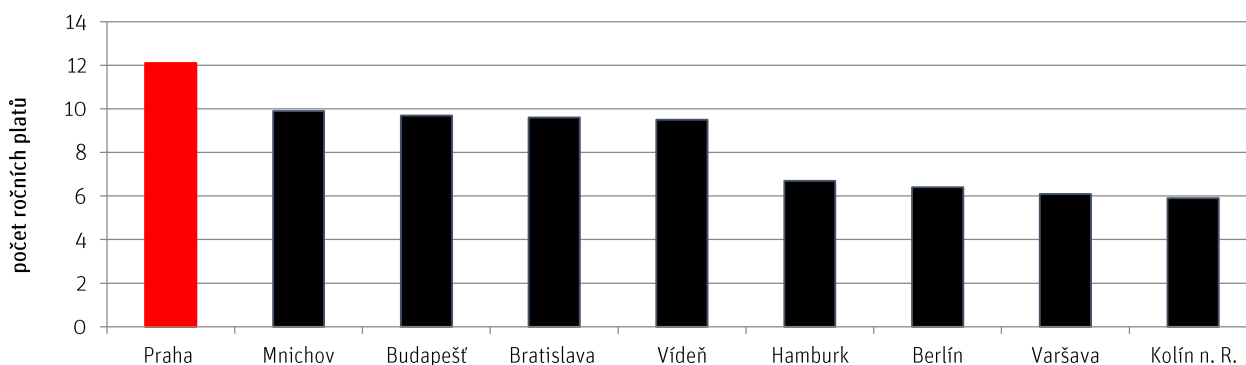
4.2 FINANČNÍ DOSTUPNOST VLASTNICKÉHO BYDLENÍ

V důsledku výše ilustrovaného strmého růstu cen bytů se stále větší část pražských domácností potýká s problémem finanční nedostupnosti bydlení. Často tak ani domácnosti se středními příjmy na pořízení vlastního bydlení v hlavním městě nedosáhnou, a pokud ano, tak obvykle jen za cenu výrazného propadu jejich životní úrovně. Tento problém se týká i nově příchozích osob do Prahy, jimiž jsou v nemalé míře zaměstnanci veřejného sektoru, často nadprůměrně kvalifikovaní (např. pracovníci ústředních orgánů státní správy, výzkumní či akademičtí pracovníci atd.), jejichž mzdové ohodnocení neodpovídá aktuálním cenovým poměrům na pražském trhu s byty.

Z Grafu/33 vyplývá, že v kontextu porovnávaných evropských metropolí představuje Praha město s nejhorší finanční dostupností bydlení. V roce 2017 musel za účelem koupě typického bytu průměrně vydělávající Pražan uspořít 12násobek průměrné hrubé roční mzdy (v roce 2013 to byl 9násobek). Kupříkladu v Berlíně či ve Varšavě bylo za účelem koupě průměrného bytu nutné spořit jen zhruba 6 let, tedy poloviční dobu oproti Praze.

GRAF / 33

POČET PRŮMĚRNÝCH ROČNÍCH PLATŮ POTŘEBNÝCH NA KOUPI PRŮMĚRNÉHO BYTU VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH MĚSTECH (2017)

Zdroj: KPMG

4.3 REZIDENČNÍ MOBILITA V RÁMCI BYTOVÉHO FONDU

Jednou z příčin nedostatku finančně dostupných bytů je i relativně nízká rezidenční mobilita Pražanů. Z realizovaného sociologického šetření vyplynulo, že více než třetina (34 %) dotazovaných bydlí na své současné adrese po dobu 21 a více let. Po dobu 11 a více let se nepřestěhovalo dokonce 55 % respondentů. Pouze 31 % respondentů se v posledních 5 letech alespoň jednou přestěhovalo. Ze šetření dále vyplynulo, že 65 % respondentů nemá v úmyslu se v příštích 5 letech nikam stěhovat (viz Graf/34). Podíl rodilých Pražanů činil 50,8 %, zatímco v rámci celé ČR to bylo 47,1 %.³⁰ Důsledkem výše uvedeného mimo jiné je, že stávající bytový fond není uvolňován pro nově příchozí v dostatečném rozsahu. Nízká mobilita v rámci pražského bytového fondu je do značné míry dána i relativně vysokým podílem vlastnického bydlení (56 %, resp. 65 % při zahrnutí družstevního bydlení) a souvisí i s nesouladem typologické skladby bytového fondu a demografické struktury obyvatelstva, která je zvláště patrná především u seniorské populace (podrobněji viz níže 4.10).

GRAF / 34

VYBRANÉ VÝSTUPY ZE SOCIOLOGICKÉHO ŠETŘENÍ POUKAZUJÍCÍ NA STABILITU V OBLASTI BYDLENÍ V PRAZE (2017)

Zdroj: Median, s.r.o., Sociologické šetření pro potřeby Strategického plánu a Územně analytických podkladů, Výzkum mezi obyvateli hl. m. Prahy na téma „Život v Praze“, Závěrečná zpráva, pro IPR Praha, březen 2018

4.4 OBJEM ZAHAJOVANÉ BYTOVÉ VÝSTAVBY

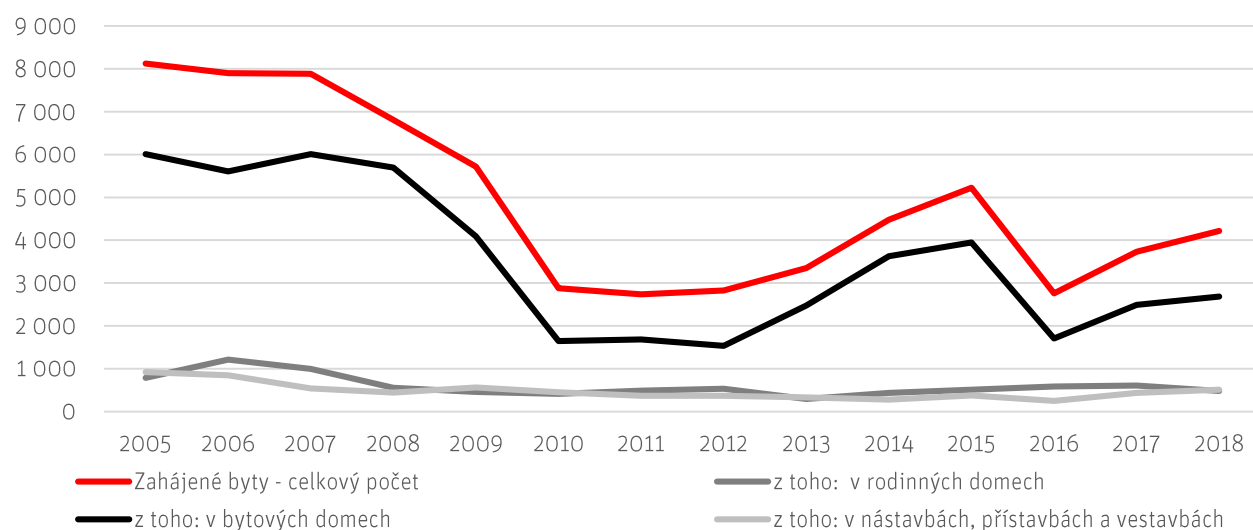
Ačkoliv je poptávka po bytech především v posledních čtyřech letech velmi silná a strmý růst cen bytů je toho projevem, tak objemy dokončované, ale především nově zahajované výstavby byly v Praze v posledním období stále relativně nízké. Zatímco v roce 2015 bylo na území Prahy celkem zahájeno 5 227 bytů, v roce 2016 to bylo již jen 2 758 bytů a v roce 2017 rovněž podprůměrných 3 734 bytů. V loňském roce došlo sice opětovně k meziročnímu nárůstu nově povolené bytové výstavby, kdy bylo zahájeno celkem 4 218 bytů (z toho ale jen 2 687 bytů v bytových domech), stále jsou však tyto počty velmi vzdálené objemům zahajované bytové výstavby, jež byly dosahovány v období stavebního boomu do roku 2008 (viz Graf/35). Vzhledem k uvedenému vývoji se v posledním období

³⁰ ČSÚ - Sčítání lidu, domů a bytů 2011

prohlubovala disproporce mezi poptávkou a disponibilní nabídkou bytů, což je do značné míry i důsledkem zdlouhavého procesu povolování nových staveb a svůj podíl na tom má i odpor veřejnosti k nové výstavbě.³¹

GRAF / 35

VÝVOJ POČTU ZAHÁJENÝCH BYTŮ V PRAZE V LETECH 2005-2018

Zdroj: ČSÚ

4.5 VLIV INVESTIČNÍ POPTÁVKY

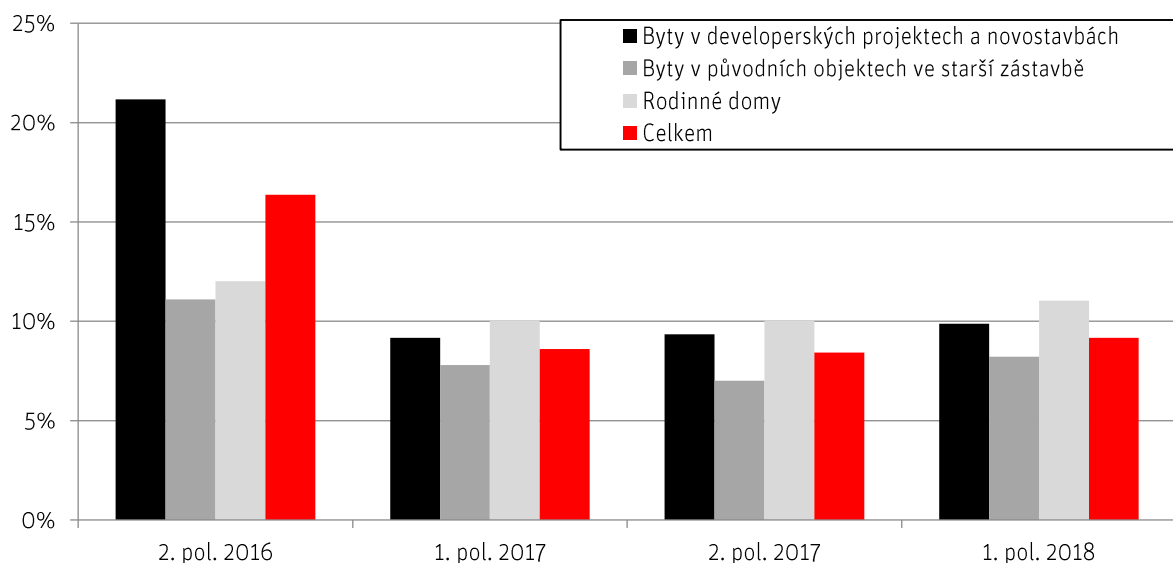
I když v současnosti hlavní problém pražského rezidenčního trhu a finanční nedostupnosti bydlení spočívá patrně na straně nové nabídky (viz 4.4), nelze opominout ani vliv silné investiční poptávky na vysoké ceny bydlení. Vzhledem k nízkým úrokovým mírám, relativnímu nedostatku vhodných investičních příležitostí a přebytku peněz v ekonomice je patrný trend zájmu o koupi bytu v Praze, a to ze strany tuzemských i zahraničních drobných investorů, ale i právnických osob. V období od července 2016 do června 2018 bylo v rámci pražského rezidenčního trhu přibližně 10 % ze všech prodaných nemovitostí nabyto cizinci (viz Graf/36) a přibližně 5 % právnickými osobami. V případě některých developerských projektů ale dosahoval podíl prodaných bytů cizincům až 45 %.³² Pochopitelně ale nejenom pouze u cizinců a právnických osob lze očekávat, že řada z nich kupuje byty v Praze za účelem investice. O značném podílu investiční poptávky nepřímo vypovídá i další údaj, podle kterého mezi roky 2014 a 2016 dosahoval podíl bytů v novostavbách financovaných hypotékou 38,7 % (u bytů ve starších cihlových a panelových domech 48,9 %),³³ z čehož vyplývá, že převažující část kupujících tvoří klienti, kteří jsou schopni koupit nový byt bez použití úvěrového financování. To poukazuje na jejich velmi vysokou bonitu. Zároveň je tím ovlivňována cenotvorba nových i starších bytů, kdy ceny na rezidenčním trhu odpovídají do značné míry spíše finančním možnostem investorů než koupěschopnosti většiny řadových domácností, které potřebují řešit vlastní bytovou situaci.

³¹ V Praze trvá doba mezi vydáním územního rozhodnutí a stavebního povolení v případě developerské bytové výstavby v průměru 1103 dní, tedy více než 3 roky (mediánová hodnota dosahuje nicméně 630 dní). S ohledem na uvedenou značnou délku stavebního řízení lze předpokládat, že územní řízení může trvat obdobně dlouhou dobu, což v součtu vede k neúměrnému prodlužování (nad rámec legislativou stanovených lhůt) a rovněž k prodražování přípravy nových developerských projektů, což se promítá i do výsledných cen nového bydlení. Z hlediska komplikovanosti a délky povolenacích procesů vedoucích k získání stavebního povolení byla Česká Republika nepříznivě hodnocena i v rámci mezinárodního srovnání, kdy se podle Světové banky umístila v roce 2018 na 156. pozici ze 190 hodnocených zemí. Na prodlužování doby před započtením samotné výstavby se v mnoha případech významně podílí i odpor veřejnosti a různých občanských iniciativ, které často odmítají novou výstavbu ve svém sousedství (tzv. NIMBY efekt).

³² IPR Praha, 2019

³³ Deloitte, 2017

VÝVOJ PODÍLU NABÝVATELŮ S CIZÍM STÁTNÍM OBČANSTVÍM NA PRAŽSKÉM REZIDENČNÍM TRHU V OBDOBÍ 2. POL. 2016 AŽ 1. POL. 2018

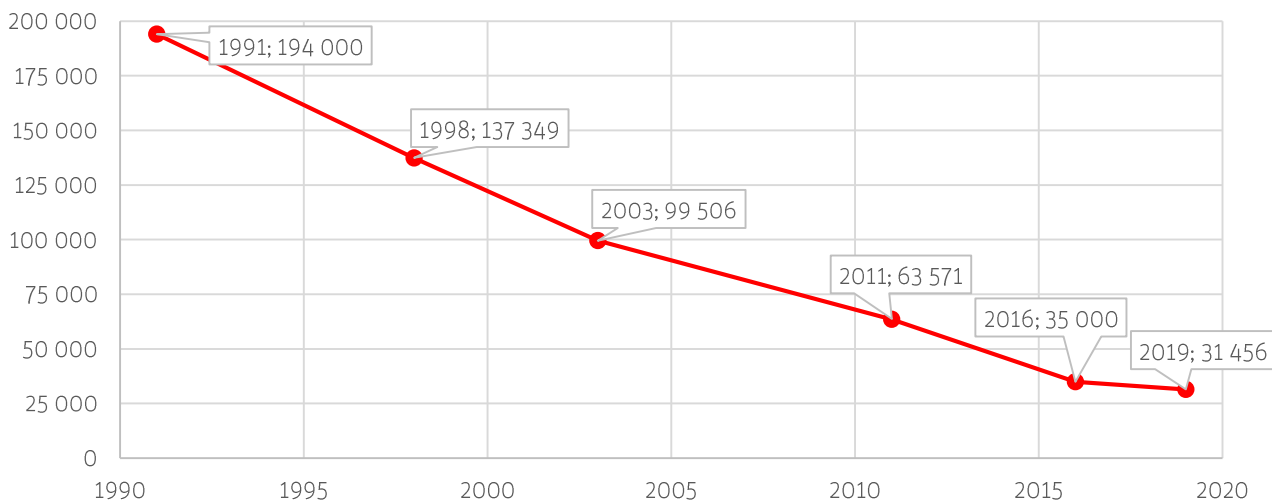

Zdroj: IPR Praha na základě Deloitte (Cenovamapa.org)

4.6 PRIVATIZACE OBECNÍHO BYTOVÉHO FONDU

Donedávna ústředním a doposud přetrvávajícím rysem bytové politiky hl. m. Prahy a většiny městských částí je především rozsáhlá privatizace obecního bytového fondu. V období 2011-2018 bylo zprivatizováno více než 32 tisíc bytů ve správě Magistrátu hl. m. Prahy a jednotlivých městských částí (viz Graf/37).³⁴ Město a městské části tak i v posledním období významně redukovaly potenciální nabídku dostupného nájemního bydlení a reálně tak oslabily svou pozici v oblasti bytové politiky.

VÝVOJ POČTU OBECNÍCH BYTŮ V PRAZE V LETECH 1991-2019

Zdroj: IPR Praha na základě MHMP, ČSÚ a KPMG

³⁴ IPR Praha, 2019

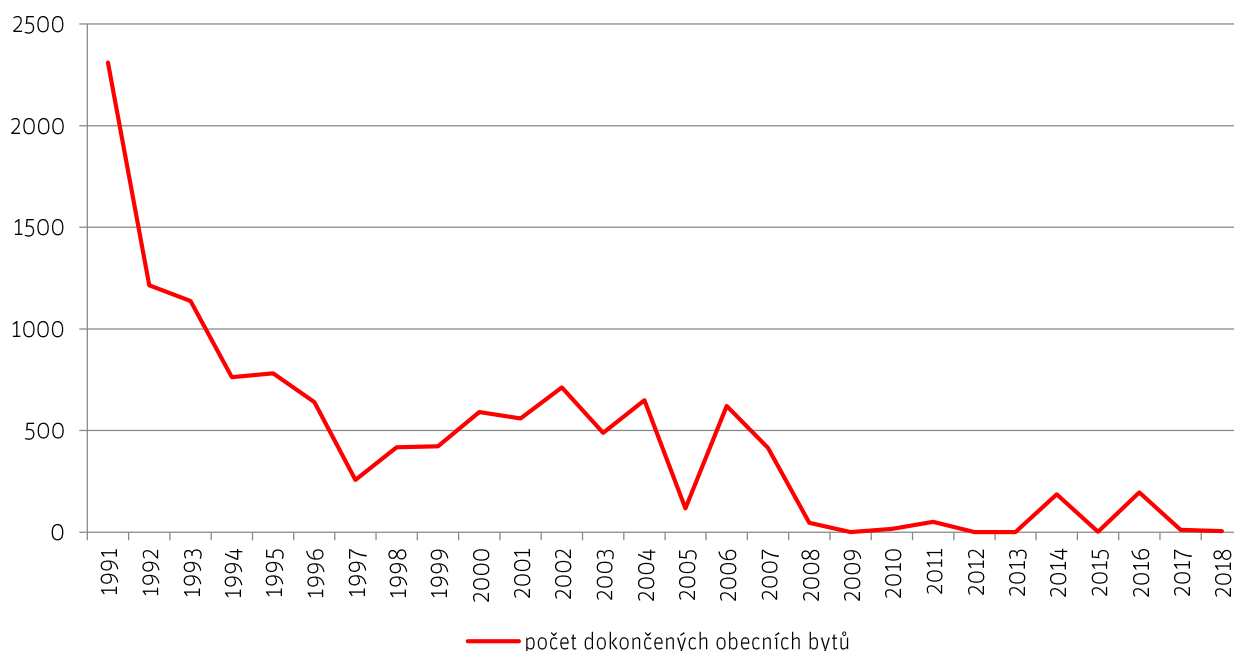
4.7 VEŘEJNÁ BYTOVÁ VÝSTAVBA

Správa hlavního města v posledním desetiletí nerealizovala žádné projekty nové bytové výstavby. Poslední kolaudace bytového projektu hl. m. Prahy se datuje k roku 2007. I městské části realizovaly v posledním období vlastní výstavbu jen zcela zanedbatelného počtu bytů a nijak tak tedy nebyl kompenzován značný úbytek bytového fondu vyvolaný v důsledku jeho privatizace. Investorem nové bytové výstavby zůstává prakticky ze 100 % privátní sektor a nová bytová výstavba je realizována téměř výhradně prostřednictvím developerských společností (v mnohem menší míře individuálními investory v případě výstavby rodinných domů). Neexistují tedy víceméně žádné jiné subjekty (město, obecně prospěšné společnosti, stavební bytová družstva...), které by se zaměřovaly na výstavbu cenově dostupných a převážně nájemních bytů, které by vznikaly s využitím veřejné (nejenom finanční) podpory.

V období 2011-2018 bylo na území Prahy postaveno dohromady jen 472 obecních bytů, tj. v průměru 59 bytů za rok (viz Graf/38). Ve srovnání s objemem privatizovaných bytů je obecní bytová výstavba zcela zanedbatelná. Aktuálně je rozestavěno jen 32 nových obecních bytů. Veškerá aktuální výstavba probíhá v režii městských částí.

GRAF / 38

POČET DOKONČENÝCH OBECNÍCH BYTŮ V PRAZE V LETECH 1991-2018

Zdroj: IPR Praha na základě MHMP (1991-2003 a 2016-2018) a ČSÚ (2004-2015)

4.8 TRŽNÍ NÁJEMNÉ A VÝDAJE DOMÁCNOSTÍ NA BYDLENÍ

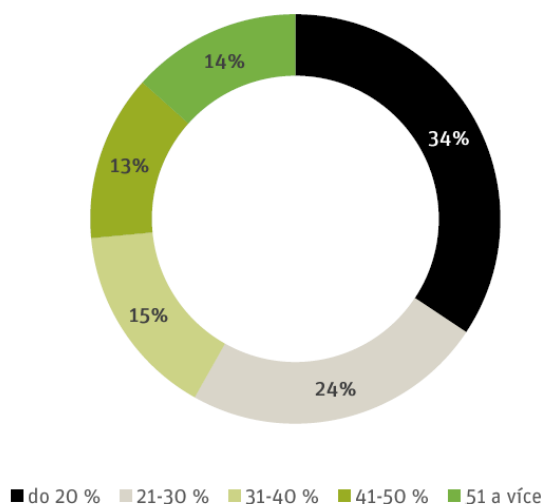
Se snižující se finanční dostupností vlastnického bydlení vyvstává i problém dostupnosti a udržitelnosti nájemního bydlení. V roce 2018 bydlelo v nájemním bydlení 31 % obyvatel Prahy, přičemž nájemníci vydávají v průměru přibližně jednu třetinu celkových disponibilních příjmů domácnosti ve prospěch nákladů na bydlení, tedy výrazně více oproti vlastníkům bytů (nezatížených hypotékou) či družstevníkům.³⁵ V roce 2017 vydávalo na bydlení více než 30 % ze svých celkových příjmů dokonce 42 % pražských domácností (viz Graf/39).

³⁵ ČSÚ, 2015

V červenci 2019 dosahovala průměrná cena tržního pronájmu v Praze 353 Kč/m²/měsíc.³⁶ Současná vysoká hladina tržního nájemného je dlouhodobě neudržitelná především pro domácnosti nájemníků s nízkými příjmy, jako jsou mimo jiné senioři či neúplné rodiny s dětmi, ale ovlivňuje již i životní standard domácností s průměrnými příjmy. Výrazná většina nájemníků bydlí v bytech soukromých pronajímatelů a v souvislosti s tím lze za zásadní problém považovat především nedostatečnou nabídku finančně dostupných nájemních městských bytů, jejichž počet se v souvislosti s privatizací navíc neustále strmě snižuje a lze jej považovat za nedostatečný, a to i z hlediska mezinárodního srovnání (viz Graf/40).

GRAF / 39

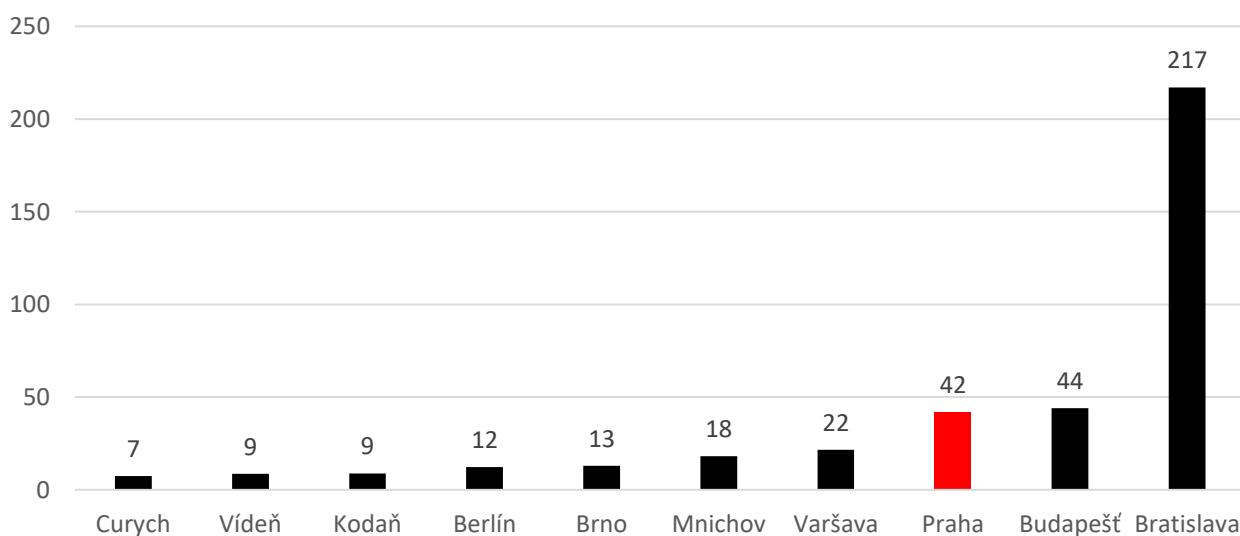
PODÍL VÝDAJŮ NA BYDLENÍ Z CELKOVÝCH PŘÍJMŮ PRAŽSKÝCH DOMÁCNOSTÍ (2017)

Zdroj: Median, s.r.o., Sociologické šetření pro potřeby Strategického plánu a Územně analytických podkladů, Výzkum mezi obyvateli hl. m. Prahy na téma „Život v Praze“, Závěrečná zpráva, pro IPR Praha, březen 2018

GRAF / 40

POČET OBYVATEL V PŘEPOČTU NA 1 OBECNÍ BYT VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH MĚSTECH

Zdroj: IPR Praha převážně na základě informací uvedených na webových stránkách porovnávaných měst

³⁶ Realitymix.cz, 2019

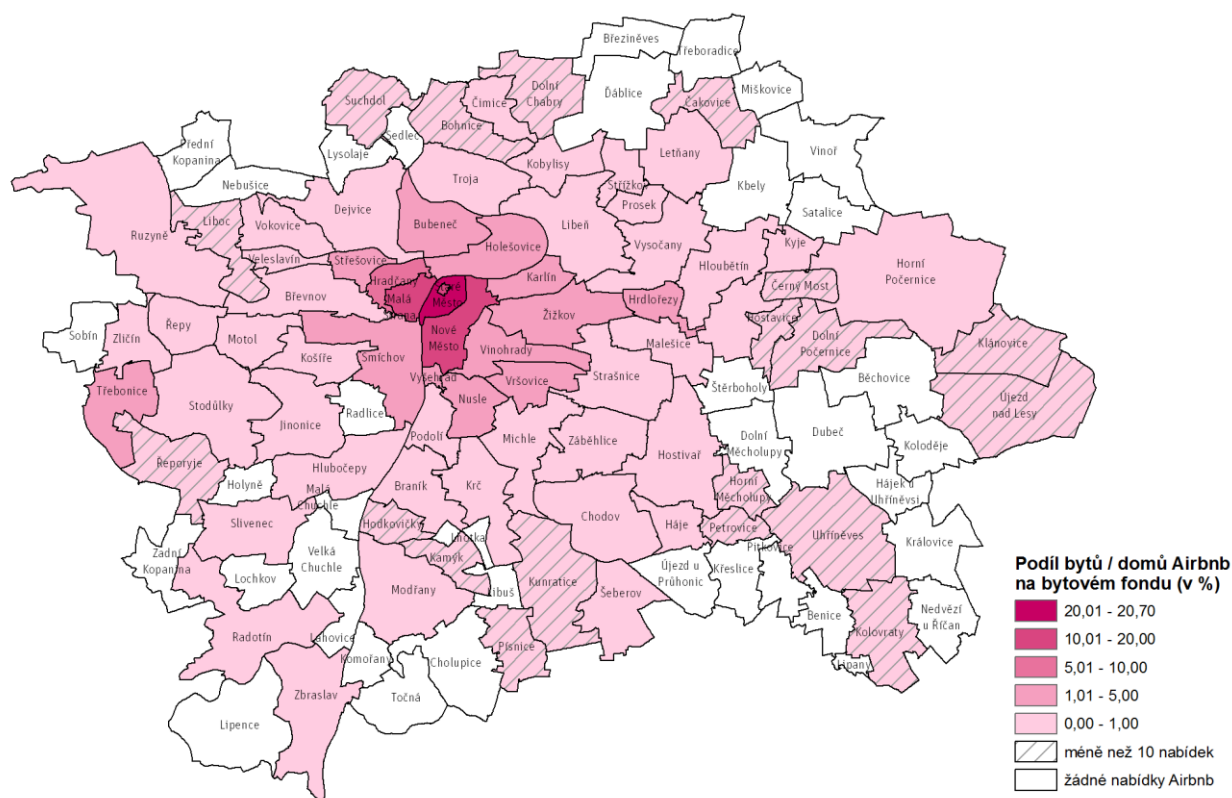
4.9 KRÁTKODOBÉ PRONAJÍMANÍ BYTŮ (AIRBNB)

V květnu 2018 bylo na území Prahy nabízeno prostřednictvím Airbnb 9 215 celých bytů (popř. rodinných domů) ke krátkodobému pronájmu, což bylo více, než kolik nemovitostí bylo volných k dispozici pro dlouhodobý pronájem a tedy pro klasické rezidenční bydlení.

Jedním z důsledků krátkodobého pronajímání bytů převážně turistům je, že z trhu jsou víceméně odčerpávány bytové jednotky, které by jinak sloužily ke klasickému dlouhodobému pronájmu. V rámci Prahy, která je jednou z předních evropských turistických destinací, se nejedná o zanedbatelnou část bytového fondu, která je postihnuta tímto relativně novým fenoménem. Převážná většina bytů nabízených ke krátkodobému pronájmu je soustředěna v centru města. V Josefově, na Malé Straně a na Novém Městě dosahuje podíl bytů nabízených na Airbnb více než 10 % z úhrnu bytového fondu, na Starém Městě tento podíl převyšuje 20 %. Naopak v okrajových částech města je vliv krátkodobého pronajímání bytů zcela zanedbatelný (viz Mapa/09).

MAPA / 09

PODÍL CELÝCH BYTŮ/DOMŮ NABÍZENÝCH PROSTŘEDNICTVÍM AIRBNB NA CELKOVÉM BYTOVÉM FONDU (2018)

Zdroj: IPR Praha na základě AirDNA a ČSÚ

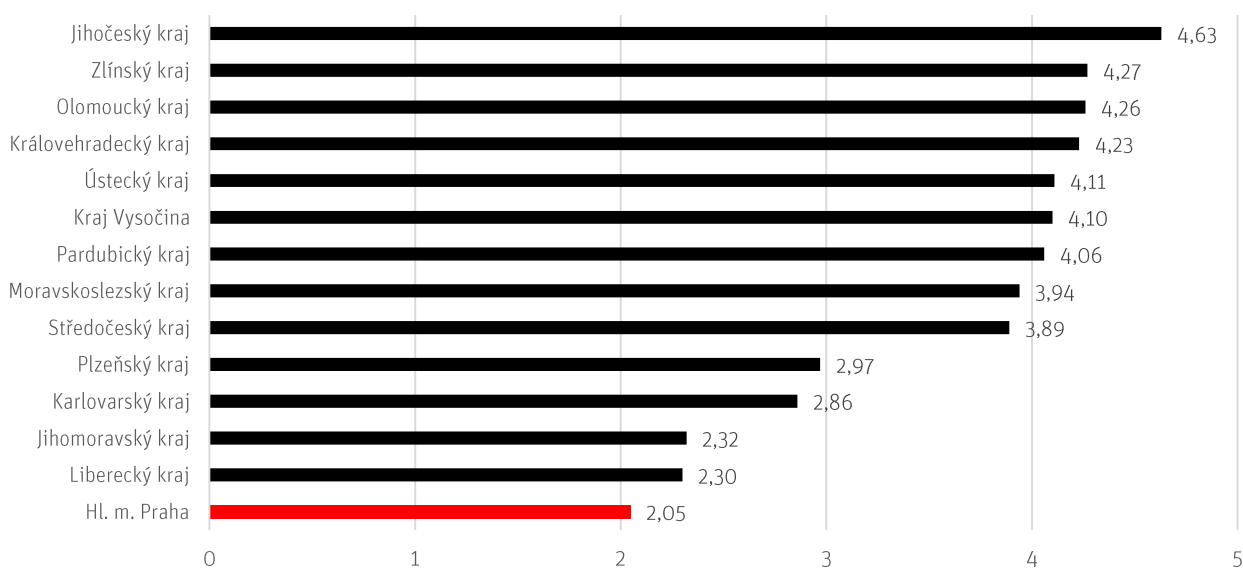
4.10 ZVYŠUJÍCÍ SE NÁROKY NA ZAJIŠTĚNÍ BYTOVÝCH POTŘEB SENIORŮ

V důsledku demografického vývoje dochází mimo jiné k prodlužování střední délky života obyvatel a především k výraznému nárůstu počtu seniorů i jejich podílu na celkové populaci Prahy. Spolu s tím roste tlak na sociální zabezpečení seniorů, a to včetně řešení jejich bytové problematiky. Seniori často nemají možnost přestěhovat se do pobytových pečovatelských zařízení (domovů pro seniory) nebo ještě lépe do menších sociálních bytů, a to především s ohledem na jejich velmi omezenou nabídku, a často tak setrvávají ve velkých a drahých bytech, které neodpovídají jejich bytovým potřebám a typicky ani jejich příjmovým poměrům. Tato skutečnost se stává bariérou rezidenční mobility i fluidity celého města.

Počet míst v domovech pro seniory v přepočtu na 1 000 obyvatel je v Praze nejnižší ze všech krajů v rámci ČR - v hlavním městě na konci roku 2017 připadala na tisíc obyvatel zhruba jen 2 lůžka (viz Graf/41). V kontextu ČR se situace v Praze vymyká i z pohledu objemu neuspokojené poptávky, kdy v roce 2017 počet neuspokojených žádostí více než trojnásobně převyšoval počet umístěných uživatelů domovů pro seniory. Výstavba nových kapacit v domech s pečovatelskou službou a v domovech pro seniory není na území hl. m. Prahy v posledním období příliš intenzivní. V období 2010-2018 bylo v hlavním městě dokončováno v těchto pobytových zařízeních v průměru jen 53 bytů ročně. V roce 2018 nebyl dokončen ani jeden byt v domech s pečovatelskou službou či zřízeno nové místo v domovech pro seniory, pozitivně lze ale hodnotit relativně vysoký objem zahajované výstavby v loňském roce (viz Graf/42).

GRAF / 41

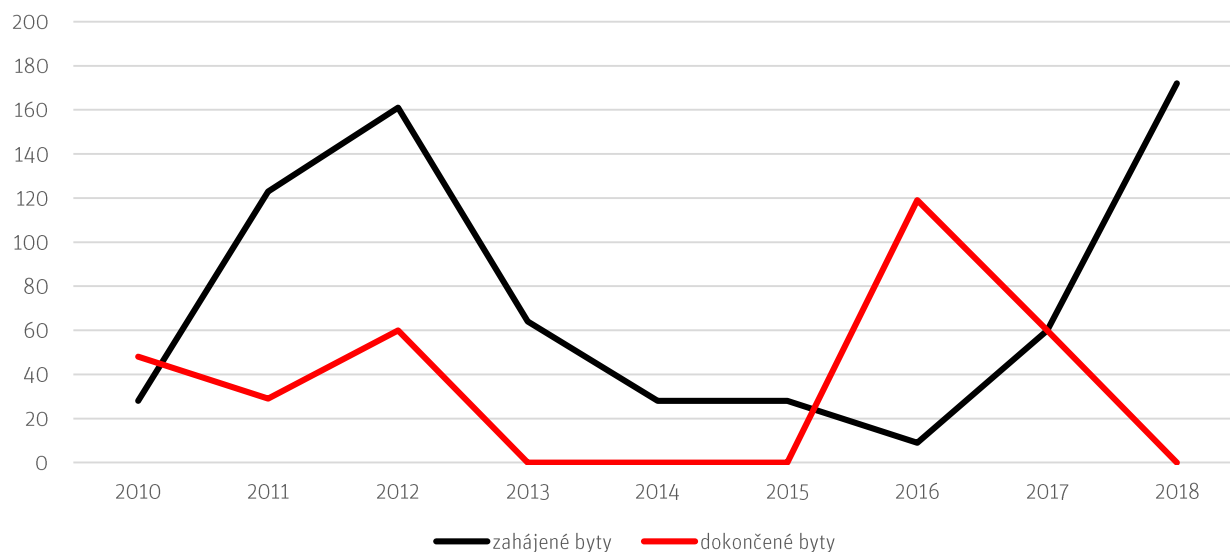
POČET MÍST V DOMOVECH PRO SENIORY V PŘEPOČTU NA 1 000 OBYVATEL V KRAJÍCH ČR (k 31. 12. 2017)

Zdroj: ČSÚ, MPSV

GRAF / 42

POČET NOVĚ ZAHÁJENÝCH A DOKONČENÝCH BYTŮ V DOMECH S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU A V DOMOVECH PRO SENIORY NA ÚZEMÍ HL. M. PRAHY V LETECH 2010-2018

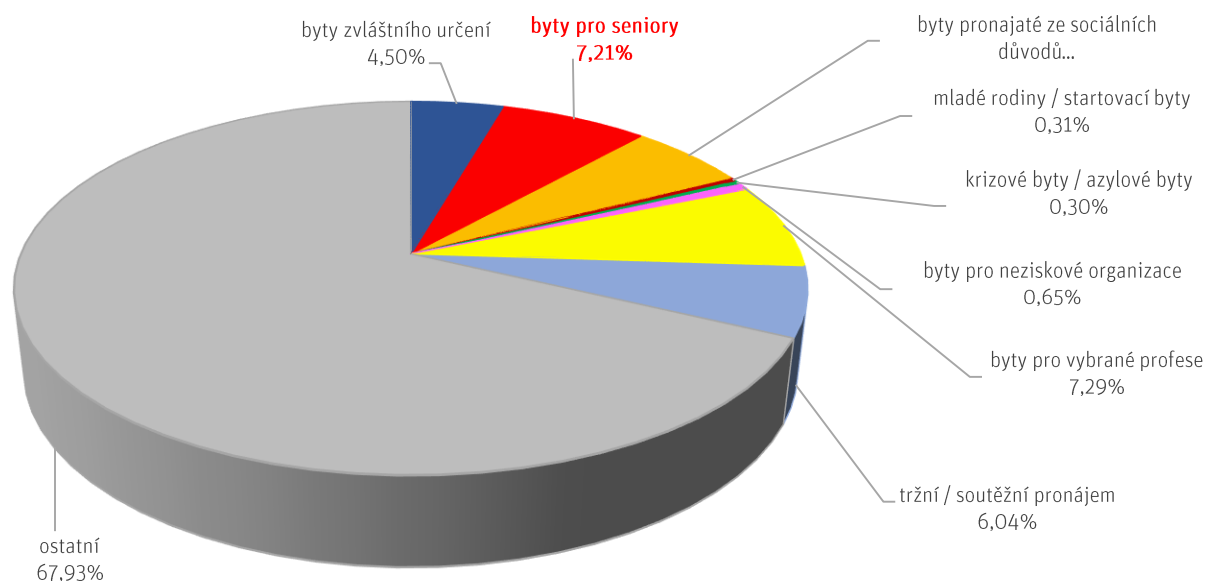

Zdroj: ČSÚ

Podobně nedostupné jsou sociální či finančně dostupné nájemní byty, což souvisí jednak s celkově nízkým objemem obecního bytového fondu v Praze (a to i z pohledu mezinárodního srovnání – viz Graf/40 výše), tak v neposlední řadě i s jeho nízkou disponibilitou vůči seniorům. Z aktuálních dat o obecním bytovém fondu vyplynulo, že v roce 2019 bylo jen 7,2 % z celkového úhrnu obecního bytového fondu spravovaného Magistrátem hl. m. Prahy a městskými částmi pronajímáno v režimu seniorského bydlení, což v absolutním vyjádření představovalo pouhých 2 259 bytů (viz Graf/43).

GRAF / 43

STRUKTURA OBECNÍHO BYTOVÉHO FONDU VE SPRÁVĚ MAGISTRÁTU HL. M. PRAHY A MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ PODLE ÚČELOVÉHO URČENÍ (2019)

Zdroj: MHMP, MČ

4.11 SOCIÁLNÍ EXKLUZE A BEZDOMOVECTVÍ

V kontextu Prahy se bydlení bohužel stává do značné míry spíše faktorem sociální exkluze nežli inkluze, o čemž svědčí mimo jiné rozsah problému bezdomovectví na území hlavního města a rovněž i zvyšující se počty osob, které se nacházejí v situaci akutní bytové nouze a nebezpečí ztráty bydlení. V roce 2015 na území hlavního města 10 604 osob ohrožených ztrátou bydlení a 9 531 nebydlících osob (tzn. „zjevných“ i „skrytých“ bezdomovců).³⁷ Porovnáme-li tyto údaje s těmi, které pořídil v rámci sčítání bezdomovců v roce 2010 Magistrát hl. m. Prahy, můžeme konstatovat, že mezi roky 2010 a 2015 došlo pravděpodobně k velmi výraznému nárůstu počtu lidí bez domova i těch osob, které jsou akutně ohroženy ztrátou svého bydlení. Nejaktuálnější podrobné odhady počtu domácností a osob nacházejících se v situaci akutní bytové nouze, které se datují k roku 2018, shrnuje Tabulka/O6.

Jednu z příčin, která stojí za relativně vysokými počty osob nacházejících se na území Prahy v krizové bytové situaci, lze spatřovat i v dlouhodobé absenci robustnějších a dostatečně účinných programů sociálního bydlení. Podle pasportizace provedené Magistrátem hl. m. Prahy bylo v roce 2019 na území hlavního města celkem jen 1,8 tisíc obecních bytů pronajatých v režimu sociálního bydlení, z toho ve správě MHMP jich bylo pouze 232 (zbylou část spravovaly městské části).

³⁷ MPSV, 2016

ODHADY POČTU DOMÁCNOSTÍ A OSOB NACHÁZEJÍCÍCH SE V PRAZE V SITUACI AKUTNÍ BYTOVÉ NOUZE (2018)

celkem domácností v akutní bytové nouzi	9 807
celkem osob v těchto domácnostech	12 103
celkem dětí v těchto domácnostech	1 110
rodin s dětmi v bytové nouzi	536
rodin v azylových domech	63
rodin na ubytovnách	140
dětí na ubytovnách	295
dětí v azylových domech	129
osob bez přístřeší (noclehárny, ulice apod.)	8 164
osob na ubytovnách	1 812
seniorů na ubytovnách	220
seniorů s dávkami na ubytovnách	88
osob v azylových domech	583

Zdroj: Platforma pro sociální bydlení a LUMOS

5 Sociální péče a služby

V současnosti se zvyšuje průměrný věk i naděje na dožití, což je také odrazem kvality života. Populace stárne (podíl obyvatel 65 let a starší je necelých 19 %, podíl obyvatel 80 let a starších je přibližně 4 %).

Starobní důchody se postupně zvyšují a v Praze jsou nejvyšší v rámci celé ČR. V relativním vyjádření oproti průměrné mzdě v Praze však nedosahují ani 1/3.

Počet seniorů na 1 místo v pobytových zařízeních spíše klesá, přesto je velká poptávka po těchto službách a velké množství neuspokojených žádostí o umístění.

Problémem může být v budoucnu i dostatečný počet kvalifikovaných pracovníků ve zdravotnictví a sociálních službách.

Rozmístění pobytových zařízení je spíše mimo okrajové části Prahy.

5.1 STÁRNUTÍ POPULACE A JEHO DŮSLEDKY

Stárnutí populace je doprovázeno jak relativním, tak absolutním růstem počtu starších osob. Zvyšuje se jak naděje na dožití, tak průměrný věk obyvatel³⁸ (viz Graf/44). Počet obyvatel ve vyšším věku odráží nejen kvalitu života v daném místě, ale je obecně konstitutivním indikátorem tohoto jevu. V Praze se počet důchodců mezi roky 2010 a 2018 zvýšil o 2 233 na 266 538 (viz Tab/07). Průměrná výše důchodů byla v Praze nejvyšší v ČR (13 251 Kč k 31. 12. 2018). V Praze je starobní důchod oproti předčasnému důchodu o přibližně 2 000 Kč vyšší.

Přesto někteří využívají možnost odchodu do předčasného důchodu (viz Tab/07). Někteří senioři naopak pracují i po odchodu do důchodu, aby si přilepšili k měsíčnímu příjmu (nárůst pracujících ve věku 65+ je v ČR mezi roky 2017 a 2018 o přibližně 20 000 osob, což je 15 %).

- počet obyvatel pobírajících starobní důchod má v současnosti kolísavou tendenci, obecný trend je ale rostoucí, index změny 2018/2010 je 100,8 %
- zvyšuje se počet obyvatel, kteří odešli do předčasného důchodu, absolutní nárůst je přibližně o 8 700 nových příjemců důchodu (relativní přibližně 30 %)

TAB/07

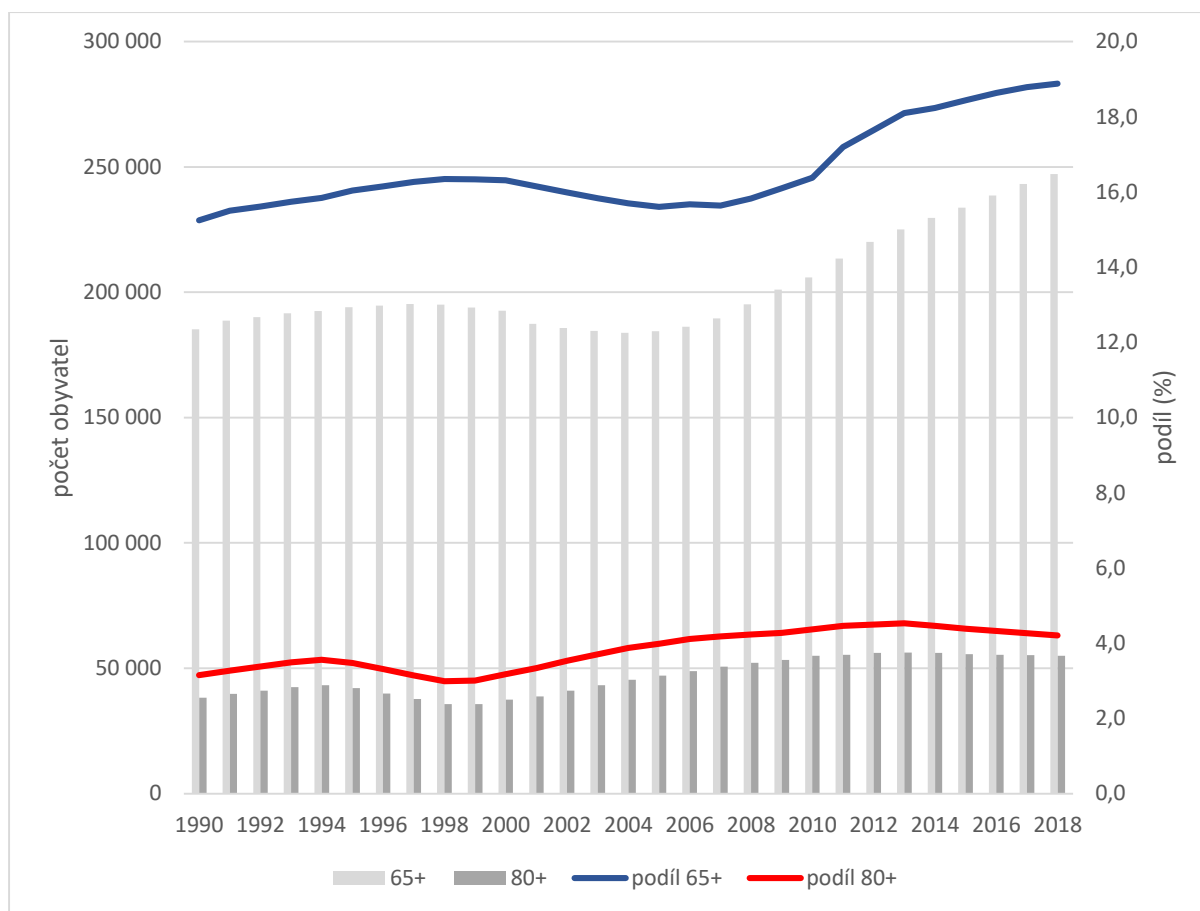
VÝVOJ POČTU PŘÍJEMCŮ STAROBNÍCH A INVALIDNÍCH DŮCHODŮ V PRAZE V LETECH 2010-2018

důchod	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
starobní celkem	264 305	270 600	269 173	267 738	267 838	268 482	268 814	267 951	266 538
z toho předčasný	27 692	31 407	32 623	33 504	34 516	35 324	35 916	36 284	36 395
invalidní celkem	35 946	34 593	33 889	33 397	32 946	32 215	32 782	32 174	31 529

Zdroj: ČSSZ, 2019

³⁸ Viz také kapitola 1 Obyvatelstvo

VÝVOJ POČTU SENIORŮ 65+ A 80+ V PRAZE V LETECH 1990-2018

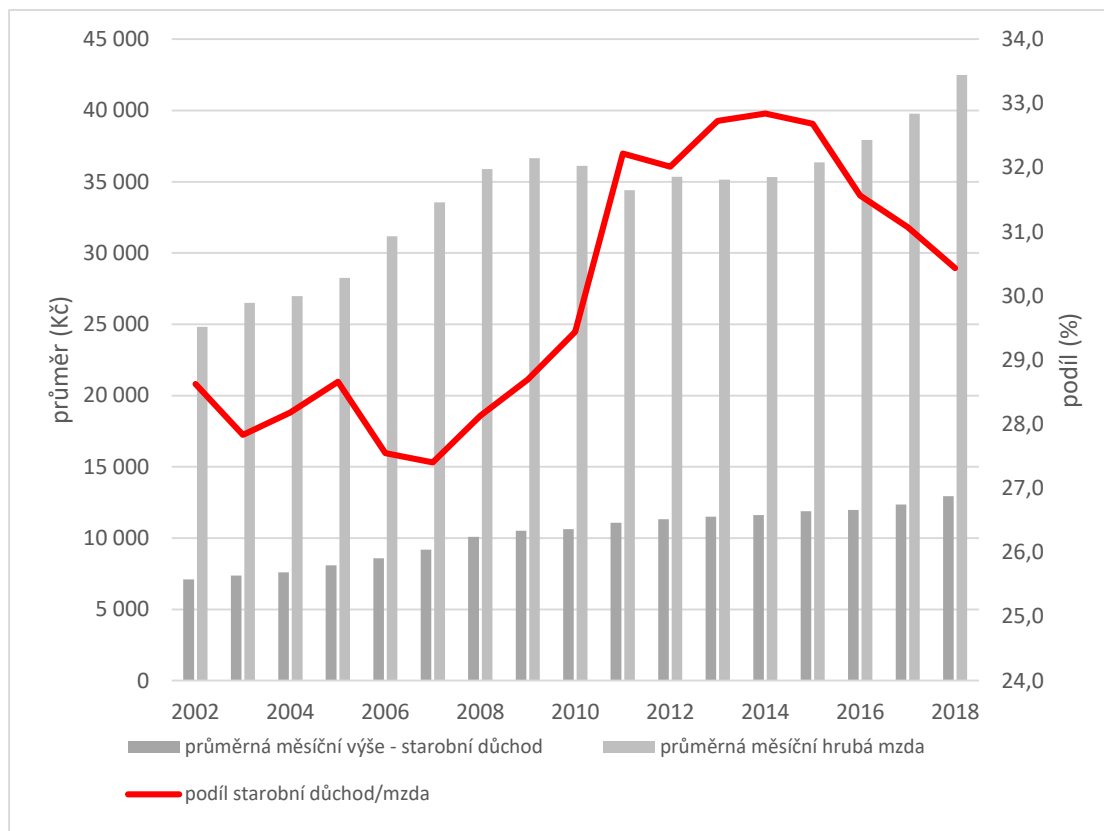
Zdroj: ČSÚ, 2019

Každoročně dochází k navyšování starobních důchodů. Důchody tvoří nezanedbatelnou položku státního rozpočtu (přibližně 1/3), přesto jsou v poměru k hrubým mzdám relativně nízké. Kromě soběstačnosti, fyzické kondice, nebo pomoci příbuzných, je finanční zajištění důležité pro udržení seniorů nadále v domácím prostředí. V Grafu/45 je vidět následující:

- starobní důchody se mezi roky 2002 a 2018 zvýšily o necelých 6 000 Kč, což je o přibližně 82 %
- vůči průměrné hrubé měsíční mzdě tvoří starobní důchod přibližně 30 % její hodnoty (což je v roce 2018 oproti roku 2002 o necelá 3 % více)
- podíl starobního důchodu vůči průměrné hrubé měsíční mzdě dosáhl maxima v roce 2014 (přibližně 32,8 %) a od té doby opět klesá

Výše důchodů může ovlivňovat sociální dynamiku města. Jsou s tím spojena rizika dostupnosti bydlení, bezdomovectví, závislosti na rodině.

VÝVOJ VÝŠE STAROBNÍCH DŮCHODŮ OBYVATEL PRAHY A JEJICH PODÍL NA PRŮMĚRNÉ HRUBÉ MĚSÍČNÍ MZDĚ V PRAZE V LETECH 2002-2018

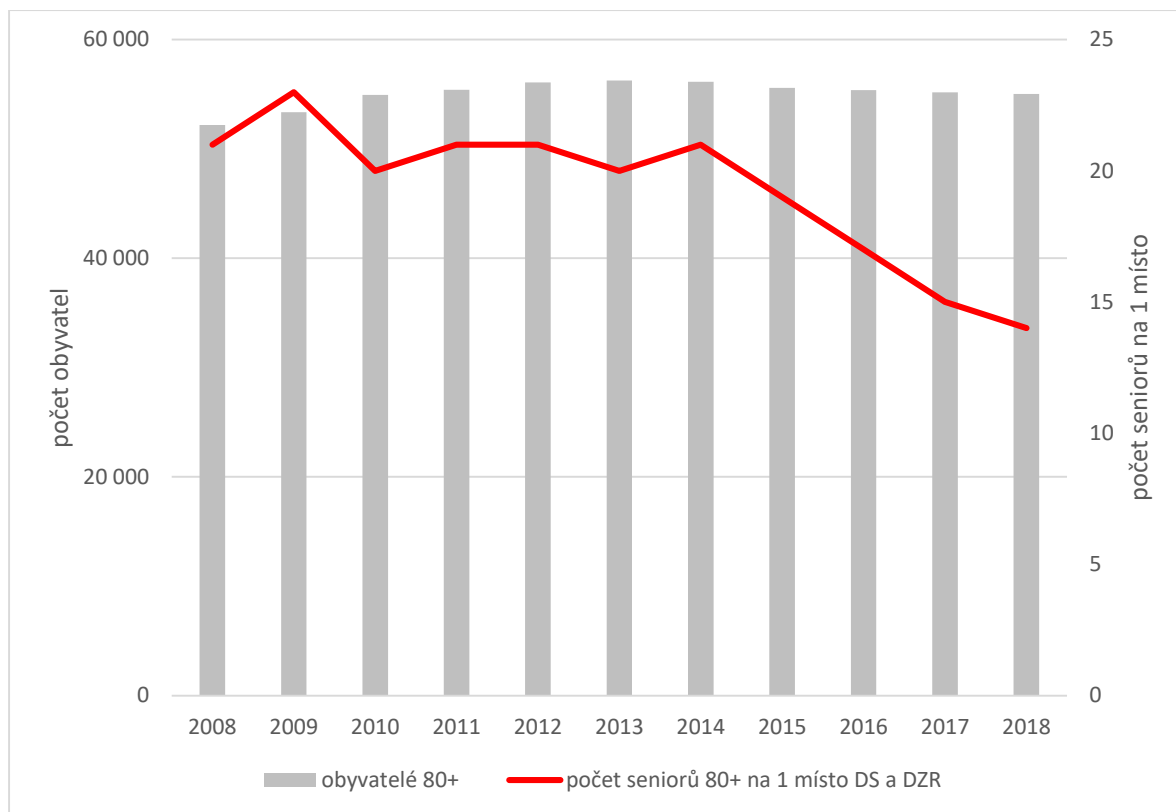
Zdroj: MPSV, ČSÚ, 2019

5.2 POBYTOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO SENIORY

V předchozích odstavcích je zmíněna situace, kdy jsou senioři v relativně dobré kondici (bez snížené pohyblivosti, omezení smyslového vnímání,...). Soběstačnost seniorů k běžným denním úkonům je ovšem rozdílná, obecně se však s přibývajícím věkem snižuje. Jednou z možností (alternativ) péče o seniory jsou pobytová zařízení (domovy pro seniory – DS, domovy se zvláštním režimem – DZR). Z Grafu/46 je vidět, že:

- na 1 místo v domovech pro seniory a domovech se zvláštním režimem připadá průměrně 19 seniorů ve věku 80+, vývoj tohoto ukazatele je poměrně konstantní v čase
- počet seniorů ve věku 80+ na 1 místo v domovech pro seniory a domovech se zvláštním režimem postupně klesá, v současnosti se pohybuje okolo hodnoty 15 seniorů ve věku 80+ na 1 místo

VÝVOJ POČTU SENIORŮ 80+ NA 1 MÍSTO V DS A V DZR V PRAZE V LETECH 2008-2018

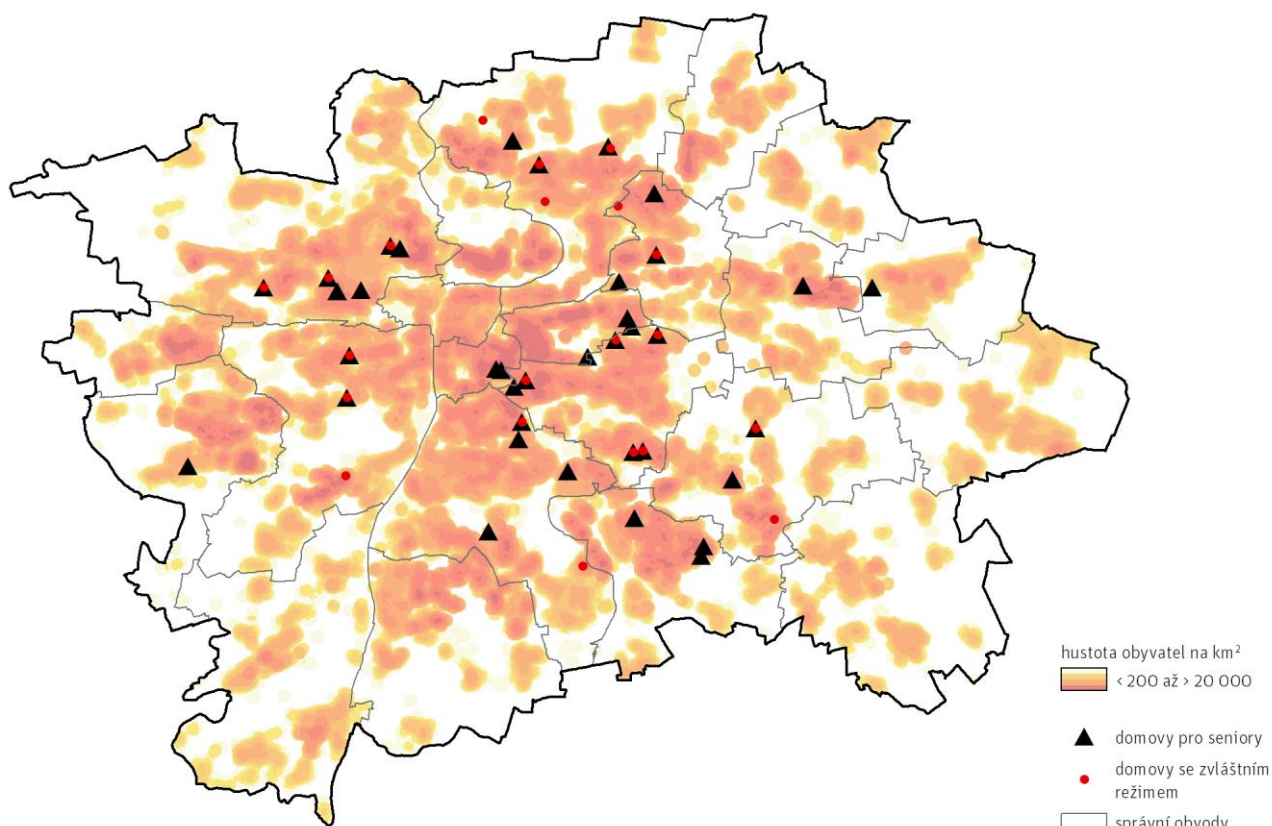
Zdroj: ČSÚ, IPR Praha, 2019

Kromě problémů s místem je také problém s nedostatkem kvalifikovaného personálu, jehož počet se nezvyšuje tak rychle (pracovníci ve zdravotnictví a sociální péči – nárůst mezi roky 1993 a 2018 o přibližně 39 %) jako počet seniorů (nárůst počtu seniorů mezi roky 1990 a 2018: ve věku 65+ o přibližně 33,5 %; ve věku 80+ o přibližně 44 %) vyžadujících umístění do pobytových zařízení.

Mzdy kvalifikovaných pracovníků ve zdravotnictví a sociálních službách jsou nižší než průměrná mzda ČR (pracovníci v sociálních službách: 18 136 Kč v roce 2015; 21 917 v roce 2017; průměrná mzda ČR: 29 492 Kč v roce 2017).

Na následující Mapě/10 je rozmístění domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem. Jejich koncentrace je především mimo okrajové části Prahy, až na několik málo výjimek.

DOMOVY PRO SENIORY A DOMOVY SE ZVLÁŠTNÍM REŽIMEM NA ÚZEMÍ PRAHY (02/2018)

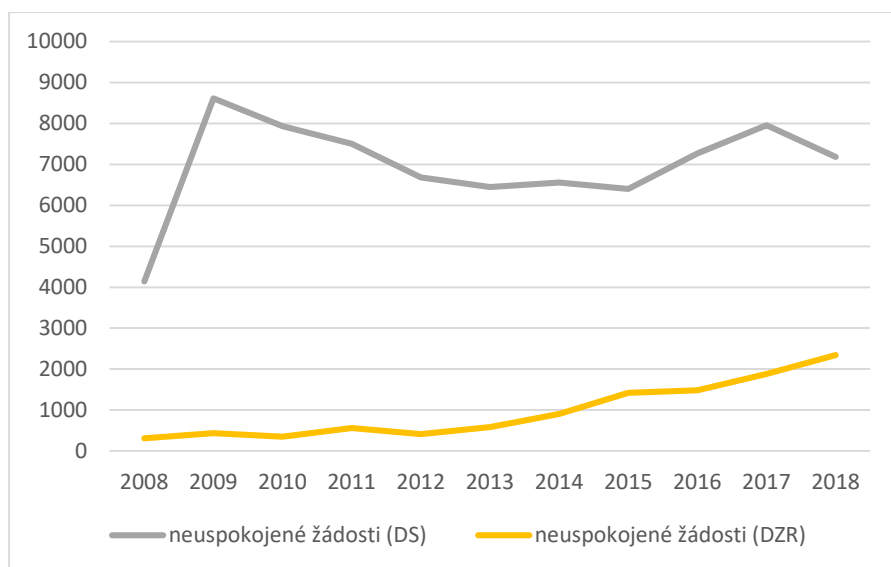

Zdroj: IPR Praha, 2019

Poptávka po pobytových službách pro seniory (domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem) je však vyšší než nabídka těchto služeb. Počet míst v domovech pro seniory i domovech se zvláštním režimem sice roste, zároveň ale roste i počet žádostí na umístění do těchto zařízení (pozn.: více žádostí od jednoho žadatele se započítávají každá zvlášť). Z Grafu/47 tak vyplývá:

- počet zamítnutých žádostí o umístění do DS se zvýšil o 3 000, což je v roce 2018 téměř o 75 % více než v roce 2008
- počet zamítnutých žádostí o umístění do DZR se zvýšil o více než 2 000, což je v roce 2018 více než sedminásobek roku 2008

VÝVOJ POČTU ZAMÍTNUTÝCH ŽÁDOSTÍ O UMÍSTĚNÍ V DS A DZR V PRAZE V LETECH 2008-2018

Zdroj: MPSV, ČSÚ, 2019

Lidské stáří může být stejně kvalitní částí života jako produktivní věk. Seniori jsou nadále součástí ekonomického cyklu (včetně trhu práce), ať už je jejich motivace jakákoliv. Dlouhodobě roste výše starobního důchodu i jeho podíl na průměrné hrubé mzdě, přesto je v relativním porovnání na nízké úrovni. Nižší příjmy důchodců s sebou mohou přinášet rizika (dostupnost bydlení, bezdomovectví, zadluženost). Problém je částečně řešitelný rodinnou podporou nebo komunitní a sociální péčí.

Nedostatek lůžek v pobytových zařízeních je možné snížit podporou za udržení seniorů co nejdéle v domácím prostředí (pokud je to možné), což také značná část populace preferuje.

I tak vzhledem k nedostatku kapacit těchto poskytovaných služeb je vhodné rozšířit síť dostupných domácích a ambulantních sociálních i zdravotních služeb. Jejich dostupnost může v budoucnu ohrozit také nedostatek kvalifikovaných pracovníků (nárůst v roce 2018 oproti roku 2010 o 39%: nárůst žadatelů o sociální služby má výraznější trend – viz Graf/47) v důsledku dlouhodobě nízkých mezd (mzda v sociálních službách je ve výši přibližně 3/4 průměrné mzdy v ČR v roce 2017). Kapacitní možnosti pobytových zařízení se sice zlepšují, přesto v současnosti převažuje poptávka po těchto službách nad její nabídkou.

6 Trh práce

Celková zaměstnanost se pohybuje kolem 900 tisíc osob a Praha je tak výrazně největším regionálním trhem práce v ČR. Oborová a profesní nabídka je mimořádně členitá. Hlavní atributy trhu práce jsou příznivé, obsahují však některá potenciální rizika a problémy spojené s ekonomickým, demografickým nebo sociálním vývojem.

Odvětvová struktura zaměstnanosti ilustruje významné změny sociální skladby obyvatel Prahy. Potvrzuje nezastupitelnou úlohu hlavního města v oblasti správy, mezinárodní reprezentace, duševního a inovačního rozvoje.

Přes nadprůměrně vysokou ekonomickou aktivitu obyvatel Prahy (65 % ve věku 15 a více let) i minimální míru nezaměstnanosti (1,5-2 %) v Praze bydlící osoby nepokrývají značnou část pracovních příležitostí.

Roste závislost na příchodu cizinecké pracovní síly (téměř 200 tis. osob). V dlouhodobém horizontu představují cizinci s trvalým pobytem významnou konkurenci domácí (pražské) pracovní síle v široké profesní struktuře. Cizinecká populace se svými integračními potřebami představuje jednu z nejvýznamnějších faktorů sociální dynamiky v Praze.

Pracovní místa v Praze zajišťují i dojíždějící za prací (saldo cca 150 tis. osob), především z okolí Prahy.

Odvětvová struktura pracovního trhu se neliší od většiny velkých měst Evropy – cca 85 % v terciérní (obslužné) sféře. (Některé odlišnosti v odvětvové struktuře jsou dány specifickou rolí některých municipalit v rámci konkrétního státu.)

Úřady práce vykazují mimořádný nárůst - 70 tisíc volných pracovních míst. Nedostatek pracovníků je vykazován na všech úrovních kvalifikace a struktury činností, nejvíce však v oblasti sociálních/ zdravotnických služeb a řemesel vč. odborného zajištění provozu města a kvality života obyvatel města.

Předmětem diskuzí jsou možnosti sladění nabídky a poptávky trhu práce u řady odborných i manuálních profesí. Významné změny oborové i profesní struktury zaměstnanosti jsou předpokládány v souvislosti s nástupem nových technologií a globálních sociálně-ekonomických změn (Průmysl 4.0; umělá inteligence, digitalizace atd.).

Výrazně nad průměrem EU je zastoupení živnostenského sektoru („pracujících na vlastní účet“), který tvoří téměř 20 % celkové zaměstnanosti.

6.1 VÝVOJ EKONOMICKÉ ZÁKLADNY PRAHY – PODLE POČTU PRACOVNÍKŮ

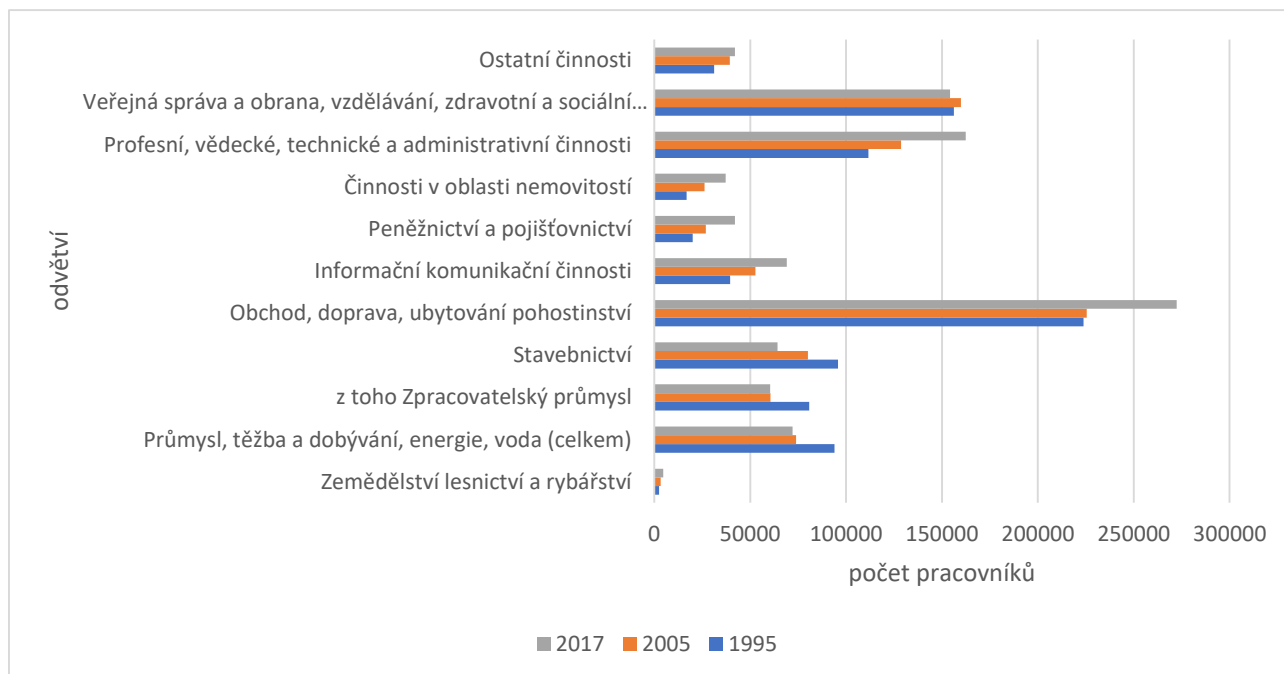
Celkový počet pracovníků na pražském trhu práce (zaměstnanost ekonomické základny) se stabilizovala v posledních letech kolem 900 tisíc osob. Rozsáhlá ekonomická transformace po r. 1990 se promítla do postavení jednotlivých odvětví a oborů. Zrušení značné části průmyslu, zejména „těžkého“ a oborů s konfliktní urbanistickou lokalizací nebo negativním vlivem na životní prostředí, ale také vlivem zahraniční konkurence, se promítlo zásadně do struktury zaměstnanosti. Velký absolutní přírůstek pracovních míst nastal v komerčních oborech služeb včetně obchodu. Výrazně determinující vliv měl však nárůst činností spojené s technickým/technologickým pokrokem. Posílení řady oborů terciérní (kvartérní) sféry výrazně zvýšilo její podíl na celkovém počtu pracovníků, který výrazně překračuje 80 %.

Pražská ekonomika představuje bezkonkurenčně největší regionální trh práce v ČR (podíl na celkové republikové zaměstnanosti dosahuje v současnost 17%). Vyznačuje se širokou oborovou a tedy i profesní různorodostí. Některé činnosti jsou unikátní a řada

ekonomických aktivit svým rozsahem a specifikou odpovídá jak tradiční koncentraci činností ve velkých městech, tak jeho mimořádné kulturní a historické hodnotě Prahy a také naplňování její úlohy hlavního města státu.

GRAF / 48

POROVNÁNÍ VÝVOJE POČTU ZAMĚSTNANÝCH OSOB V ODVĚTVOVÝCH AGREGACÍCH V LETECH 1995, 2005 A 2017

Zdroj: ČSÚ – národní účty

Počet pracovníků v odvětví Nemovitostí a finančních oborů se zvýšil za 20 let více než dvojnásobně, u odvětví Informačních a komunikačních činností o 50–70 %. Naopak průmyslová zaměstnanost klesla o více než 20 % a ve Stavebnictví o plnou 1/3! O desítky tisíc pracovníků se zvýšila zaměstnanost v odvětvích služeb, ale také oborů vědy, výzkumu, inovačního vývoje, tj. činností s vyšší přidanou hodnotou.

6.2 ODVĚTVOVÁ SKLADBA ZAMĚSTNANOSTI OBYVATEL PRAHY – VAZBY NA SOCIÁLNÍ STRUKTURU MĚSTA

Proces ekonomické transformace, ilustrovaný změnami v odvětvové struktuře zaměstnanosti, se odrazil i v zásadní změně sociální struktury obyvatel města. Vyšší kvalifikační náročnost poptávky na trhu práce se projevila v profesní struktuře, zejména v požadavcích na růst úrovně vzdělání apod. Současně se však projevil nedostatek pracovníků v řadě řemeslných profesí a pro zajištění pracovních míst s nižšími nároky na kvalifikaci.

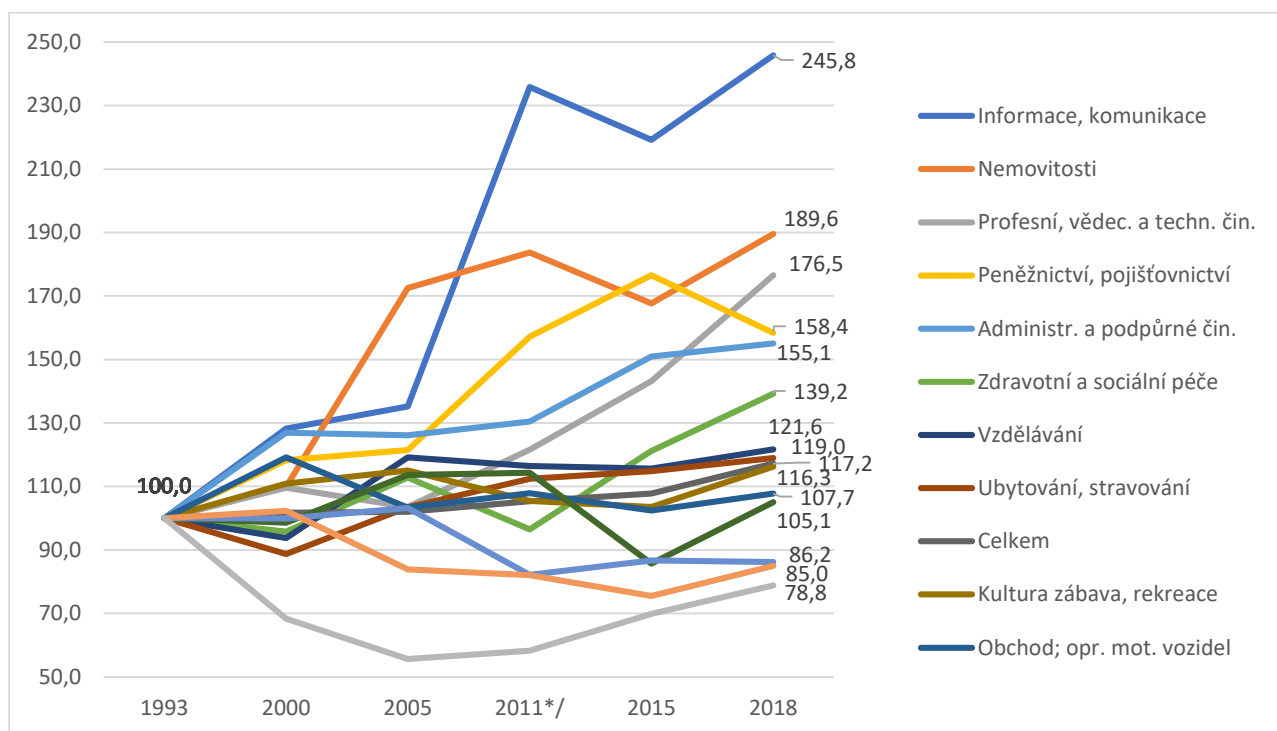
Počet pracovně aktivního pražského obyvatelstva (tzv. osob obvykle bydlících) vzrostl za 25 let (v letech 1993-2018) o 100 tisíc na více než 700 tisíc zaměstnaných. Zatímco jejich počet pracujících v primárním a sekundárním sektoru ekonomiky (zemědělství, průmysl, stavebnictví) klesl o více než 30 tisíc, v ostatních odvětvích sumárně vzrostl o téměř 140 tisíc.³⁹

³⁹ Uvedené údaje se týkají pražské populace (obvykle bydlících) neboť ta rovněž představuje i základní složku sociální struktury. Odvětvová struktura celé ekonomické základny, tj. včetně dojíždějících a některých dalších skupin pracujících je součástí celkové charakteristiky pražské zaměstnanosti – předcházející části. (V relativním vyjádření se však podíly u obou srovnání, např. v odvětvové struktuře, příliš neliší.)

Následující Graf/49 ukazuje na výrazně odlišný vývoj jednotlivých odvětví, potvrzující velké socio-profesní změny pražského obyvatelstva. Pracujících „ve výrobě“ (vč. dopravy a skladování) ze zdrojů pražského obyvatelstva výrazně ubylo. Naopak odvětví spojené sinovačním růstem, technologickým vývojem, vědou a výzkumem nebo novými aktivitami spojenými s tržní ekonomikou (finančnictví, nemovitosti...) výrazně posílily. Menší nárůst počtu pracujících, tzn. kolem celkového průměru, byl zaznamenán v odvětvích spojeným s přímou obsluhou obyvatel města - Zdravotnictví a sociální péče, Kultura, Veřejná správa, ale také v odvětví Vzdělávání.

GRAF / 49

VÝVOJ POČTU PRACOVNÍKŮ (OBVYKLE BYDLÍCÍCH V PRAZE) VYBRANÝCH ODVĚTVÍ PRAŽSKÉ EKONOMICKÉ ZÁKLADNY V LETECH 1993-2018 (v %, ROK 1993=100 %)

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření pracovních sil, */rok 2011 – přepočtení výsledků SLDB

Nárůst požadavků nových ekonomických činností je ještě patrnější v promítnutí do profesní struktury pražského obyvatelstva.

TAB / 08

VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANÝCH OBYVATEL PRAHY PODLE HLAVNÍCH TŘÍD KLASIFIKACE ZAMĚSTNÁNÍ ISCO (V TIS. OSOB) A PODÍL TŘÍD (V %) (2018)

Rok	Celkem	Zákonodárci a řídící pracovníci	Specialisté	Techničtí a odborní pracovníci	Úředníci	Pracovníci ve službách a prodeji	Řemeslníci a opraváři	Obsluha strojů a zařízení, montéři	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	Ostatní
2018	706,8	46,6	213,9	139,8	77,0	105,3	67,8	34,6	18,5	3,4
2010	656,8	43,4	157,6	206,0	57,4	66,5	65,6	31,7	24,7	4,0
2000	613,4	44,0	123,6	135,5	70,1	92,4	75,8	39,6	27,8	4,7
1993	602,8	31,4	104,0	131,3	71,4	88,5	87,3	49,6	33,8	5,5
Podíl 2018	100	6,6	30,3	19,8	10,9	14,9	9,6	4,9	2,6	0,5

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření pracovních sil

Mimořádné zvýšení kvalifikační skupiny „Specialisté“ o 100 tisíc pracovníků (!) na dvojnásobek vyjadřuje základní změny socio-profesní struktury a spolu se skupinou „Techničtí a odborní pracovníci“ tvoří plnou polovinu zaměstnaných obyvatel Prahy. Silný je i nárůst pracujících ve službách a prodeji, ale také o 50 % vzrostl počet příslušejících do skupiny „Zákonnodárci a řídí pracovníci“, „Úředníci“ v Praze, zejména vyjádřeno absolutně, navýšili v malém počtu.

Až dramatický propad vykázaly 3 další skupiny, z nichž část zahrnuje pracovníky spojené s přímou obsluhou provozu města. Jejich nedostatek je částečně (nikoliv však dostatečně) kryt vnějšími zdroji – viz dále.

6.3 POROVNÁNÍ STRUKTURY ZAMĚSTNANOSTI V PRAZE SE ZAHRANIČNÍMI MĚSTY/REGIONY

Základní odvětvová (agregovaná) struktura celé ekonomické základny Prahy je podobná většině srovnatelných měst Evropy. Nad průměrem je Praha u odvětvové agregace Obchod a doprava a výrazněji u odvětví Nemovitosti; na hranici podprůměru je Praha v zastoupení agregace Odborných, vědeckých a odborných činností (přes velký růst v posledním období). Zřetelné pod průměrem je v Praze naopak zastoupení odvětvové skupiny Veřejné správy, vzdělávání, zdravotnictví a sociálních služeb!, tzn. odvětví ve velké míře související s kvalitou života pražského obyvatelstva. Tento rozdíl je markantní právě u měst s Prahou srovnatelných („konkurenčních“) ve středoevropském regionu – Berlín, Vídeň, ale také Varšava nebo Budapešť.

TAB / 09

PODÍL ODVĚTVÍ (AGREGACÍ) NA CELKOVÉ ZAMĚSTNANOSTI VE VYBRANÝCH MĚSTECH EU (V REGIONECH NUTS 3/2) (v %)

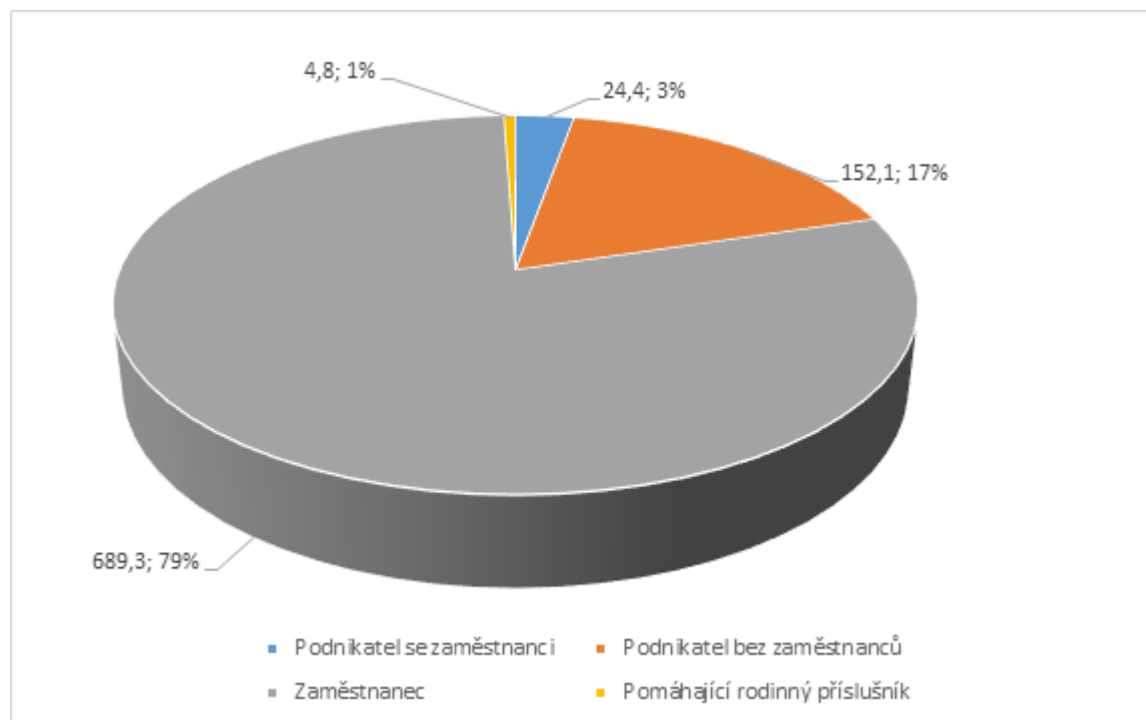
Region NUTS 3/Odvětví	Celkem	Zemědělství těžba	Průmysl celkem	Stavebnictví	Obchod, doprava	Informace, komunikace	Finance, pojištění	Nemovitosti	Odborné, vědecké a technické činnosti, administr. podpora	Veřej. správa, obrana, vzdělávání, zdravotnictví soc. služby	Umění, propagace, osobní služby a v domácnosti
Arr. de Bruxelles-Capitale	100	0,0	4,0	3,1	18,3	4,6	7,8	0,9	20,3	35,1	5,8
Hlavní mesto Praha	100	0,4	7,7	7,1	30,1	7,3	5,0	4,1	17,0	16,8	4,6
København omegn	100	0,0	10,3	2,9	28,6	4,4	5,0	1,5	13,3	28,0	5,3
Berlin	100	0,0	7,2	4,3	21,5	5,3	2,0	2,2	18,1	29,7	9,6
Hamburg	100	0,1	9,6	3,2	26,9	5,5	4,2	1,7	19,8	22,4	6,6
Budapest	100	0,3	9,2	5,0	24,8	6,7	4,0	2,5	18,3	24,0	5,3
Wien	100	0,1	6,7	5,1	25,0	6,0	4,3	2,3	17,6	27,1	5,9
Miasto Warszawa	100	0,3	9,0	5,3	21,4	9,5	7,5	2,2	15,0	25,7	4,1
Bratislavský kraj	100	1,0	13,7	4,6	28,4	4,0	4,5	2,8	19,0	18,5	3,7

Zdroj: Eurostat – národní účty

6.4 POSTAVENÍ V ZAMĚSTNÁNÍ – VELKÝ PODÍL ŽIVNOSTNÍKŮ

Individuální zaměstnávání resp. podnikání (zaměstnavatelé nebo tzv. pracující na vlastní účet) je ve srovnání se zahraničím jak v celé ČR, tak především v Praze, nadprůměrně početné (mezi důvody patří zejména řešení ztráty zaměstnání přechodem k živnostenskému podnikání, větší pracovní samostatnost, velké zastoupení cizinců a „měkké“ podmínky pro výkon živnosti?). Podnikatelé vč. pomáhajících rodinných příslušníků tvoří v ČR téměř 17 % zaměstnaných, v Praze překračuje tento podíl 20 % (v případě obvykle bydlících a současně pracujících v Praze dokonce 23,6 %). Každý pátý (aktivní) živnostník je cizinec (v polovině roku 2019 registrováno na Ministerstvu průmyslu a obchodu více než 35 tisíc podnikatelů – cizinců v Praze). Živnostenské podnikání zakládá možnost jejich dlouhodobého pobytu a stabilizace na území Prahy.

**POSTAVENÍ PRACOVNÍKA V HLAVNÍM ZAMĚSTNÁNÍ (DLE VÝBĚROVÉHO ŠETŘENÍ PRACOVNÍCH SIL) V PRAZE
(V TIS. OSOB A PODÍL V %) (1. ČTVRTLETÍ 2019)**

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření pracovních sil

Rozdílnost je zřejmá v porovnání s evropskými městy/regiony. Praha patří mezi municipality s nejpočetnější skupinou podnikatelů (souhrn „se zaměstnanci“ a „bez zaměstnanců“), to je zejména živnostníků, což naopak snižuje podíl zaměstnanců. Průměr podílu podnikatelů za evropská srovnatelná města činí cca 12 %.

6.5 PRAŽSKÝ TRH PRÁCE – NABÍDKA A POPTÁVKA

Pražský trh práce představuje 900 tisíc obsazených pracovních míst, velmi rychle však v posledních letech roste nabídka nových pracovních příležitostí. Nepokryto v polovině roku 2019 (dle úřadů práce) je více než 70 tisíc pracovních míst (tj. 4 krát více než před 3 roky!). Zdroje pracovní síly z pražského obyvatelstva jsou vyčerpány (cca 20 tisíc zájemců o práci je z velké části problémově využitelných), roste závislost pražské ekonomiky na vnějších zdrojích. Demografické odhady ukazují na trvalý zcela nedostatečné vlastní zdroje hlavního města i v budoucnu. (viz část analýzy o vývoji obyvatelstva).

Cizinci (téměř 200 tisíc pracujících) tvoří cca 1/5 celkového počtu pracujících v Praze. Jejich počet se od roku 2010 zvýšil na dvojnásobek (!) Cizinecká populace obsazuje (v současnosti) především méně kvalifikovaná místa a pro některé obory/profese je nepostradatelným zdrojem (ve stavebnictví téměř 40 % zaměstnaných, ubytování a stravování 30 %, administrativní a podpůrné činnosti – např. úklidové práce, balící činnosti, bezpečnostní služby - více než 30 %). Nejvíce zaměstnaných cizinců pochází z Ukrajiny, Slovenska, Ruska, Vietnamu. Cizinecká populace se stále více stabilizuje – již 50 % má trvalý pobyt. Dlouhodobě se vytváří konkurence pro tuzemskou pracovní sílu v celé škále profesí a oborů. Integrační tendence velké části cizinců je nutné respektovat a existenci této početné populační složky, jako významného faktoru sociální dynamiky, by měly odpovídat i kapacity „běžného života“ obyvatel – např. bydlení, školství, sociální integrace.

Dojíždka do Prahy za prací je tradičně vysoká (již kolem 180 tisíc osob), dlouhodobě se mírně zvyšuje. Je ale ovlivněna i rostoucí nabídkou pracovních příležitostí v těsném zázemí města, která naopak přitahuje i pracovní sílu z území Prahy (vyjíždka cca 35 tisíc osob). Objem je závislý i na příchodu nových obyvatel do okolí Prahy, tzn. na rozsahu bytové výstavby, zejména na území okresů Praha-

východ a Praha-západ. U denní dojíždky je zřetelná závislost na kvalitě dopravních cest. (Ze středočeského kraje dojíždí více než 130 tis. osob, z toho z okresů Praha-východ, Praha-západ a Kladno cca 85 tis. pracovníků).

V odvětvové struktuře dojíždějících do Prahy za prací jsou nejvíce zastoupeny odvětvové agregace tzv. veřejných činností (veřejná správa, obrana, povinné sociální zabezpečení) a také odvětví obchodu a dopravy a skladování. Silné postavení má zpracovatelský průmysl a odvětví informační a komunikační činnosti.

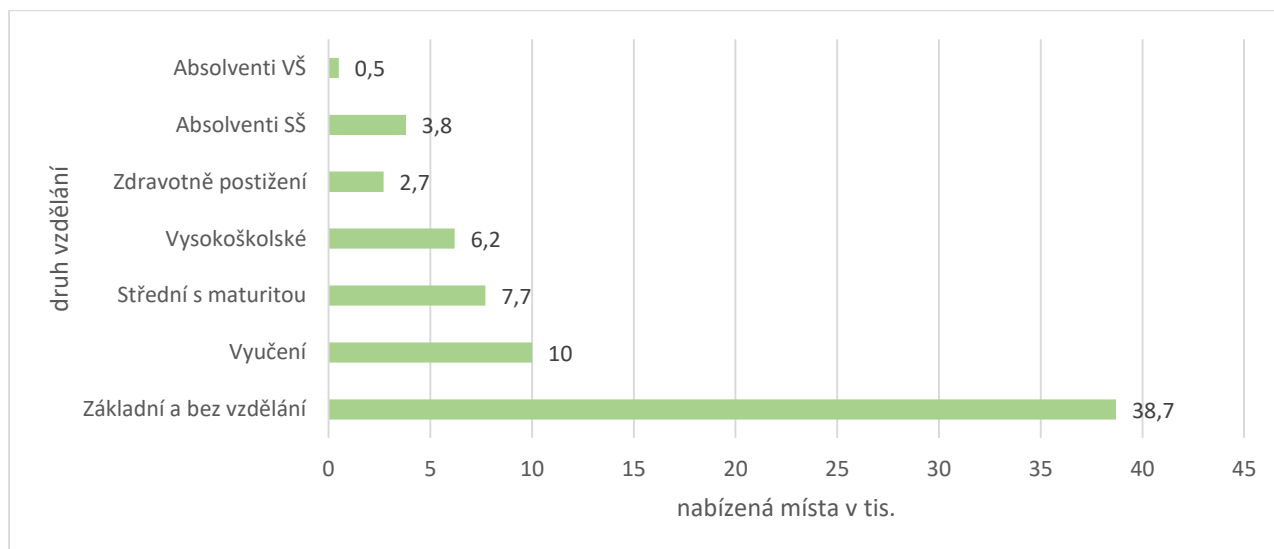
Zvyšuje se zastoupení skupin dojíždějících – osob s vyšším vzděláním. Výrazně zastoupena je skupina tzv. Specialistů vč. pracujících ve výzkumu a vývoji (více než 53 tisíc osob) a stabilně výrazný podíl představuje skupina Techničtí a odborní pracovníci (40 tisíc) a např. skupina Zákonodárci a řídící pracovníci – více než 15 tisíc osob.

Bilance pracovních sil naznačuje některé problémy v profesní struktuře. Podnikatelská sféra uvádí nedostatek především řemeslníků, u kterých se výrazně snížil počet nově příchozích z vyučení. Velká poptávka je ve službách pro obyvatele, a to i v oborech s nejvyšším vzděláním – zdravotnictví, sociální péče, školství. Některé problémy s kvalitou provozu města (doprava, infrastruktura...) je rovněž zdůvodňována nedostatkem pracovních sil v potřebné struktuře (absolutně i kvalifikačně). Rozšiřuje se naopak nabídka „jednoduchých“ profesí s omezenými nároky na vzdělání/kvalifikaci – rozvázková služba, call centra atd.

Významné vlivy na trh práce jsou očekávány v průběhu několika let v souvislosti s dopady změn produkčních technologií, organizace práce atd. Strukturu profesí, včetně zcela nově se vytvářejících, budou zásadně formovat globální procesy v ekonomické základně – např. Průmysl 4.0, robotizace, digitalizace, umělá inteligence, apod. Udržení příznivého trendu ekonomického vývoje Prahy (celé ČR) vyžaduje odpovídající reakci celého vzdělávacího systému, se specifickou úlohou Prahy.

GRAF / 51

STRUKTURA VOLNÝCH PRACOVNÍCH MÍST NA PRAŽSKÝCH ÚŘADECH PRÁCE PODLE (VYBRANÝCH) DRUHŮ VZDĚLÁNÍ NEBO ZAŘAZENÍ (V TIS. OSOB) (ZÁŘÍ 2019)

Zdroj: Portál MPSV

I když řada podnikatelských subjektů toleruje úroveň vzdělání u některých profesí, trh práce (podle úřadů práce) v současnosti požaduje nejvíce osoby s nižším vzděláním. Nedostatek některých vysoce odborných profesí však ovlivňuje úroveň základních služeb spojených s kvalitou života obyvatel města.

VOLNÁ PRACOVNÍ MÍSTA NA PRAŽSKÝCH ÚŘADECH PRÁCE – VYBRANÉ PROFESE (ZÁŘÍ 2019)

Volné místo - profese	Počet míst	Volné místo - profese	Počet míst
Lékař	635	Obráběč kovů apod.	437
Zdravotní sestra	439	Elektromechanik	147
Sociální pracovník	623	Stavební a provozní elektrikář	297
Učitel	577	Řidič	4 528
		Instalatér	192
Číšník/servírka	766	Pomocní dělníci a pracovníci	17 119
Pekař	178	Automechanik (bez jiných spec.)	871

Zdroj: Portál MPSV

6.6 ZAMĚSTNANOST JAKO FAKTOR KVALITY ŽIVOTA

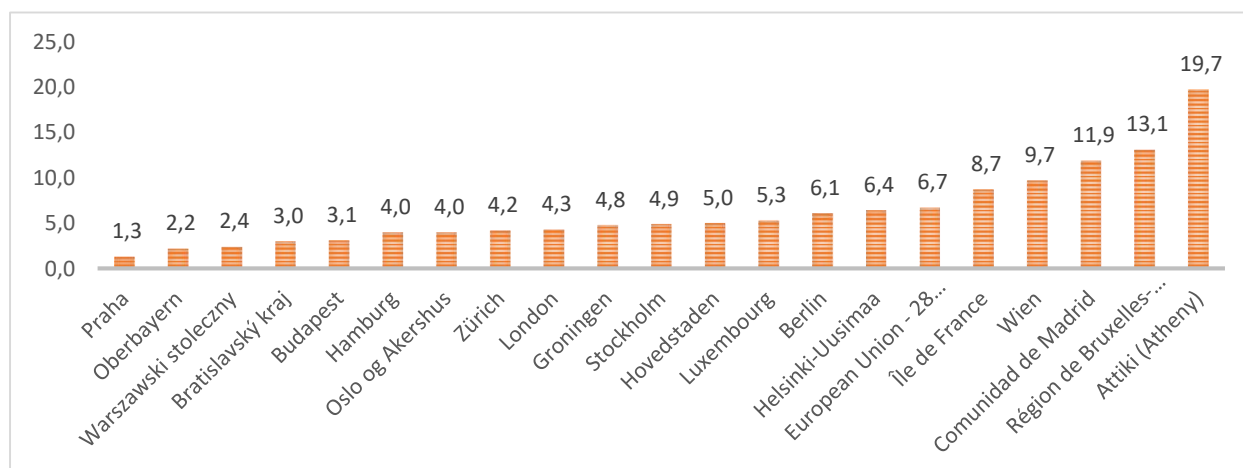
Jedním z měřítek kvality života je, mimo základní hledisko dostatku pracovních příležitostí, také spokojenost pracujícího člověka v jeho zaměstnání. Vedle finančního ohodnocení, úrovně využití profesních znalostí nebo sociálního klimatu v pracovní skupině jsou proto i významnými kritérii další kvalitativní aspekty zaměstnání. Mezi mezinárodně a statisticky nejvíce sledované atributy patří nejen míra nezaměstnanosti, ale také například počet odpracovaných hodin, možnost úpravy pracovní doby aj.

Míra nezaměstnanosti

Ukazatel tzv. Obecné míry nezaměstnanosti řadí Prahu dlouhodobě na samou špici pořadí nejlepších evropských regionů (NUTS 2). U většiny regionů došlo v posledních letech (po nastartování příznivého ekonomického vývoje po krizi kolem r. 2010) ke zlepšení tohoto ukazatele, přesto difference v možnosti uplatnění věkových skupin s největším ekonomickým zapojením na trhu práce jsou velmi vysoké. Úroveň nezaměstnanosti však není vždy v přímém vztahu s úrovní ekonomické výkonnosti regionů/měst.⁴⁰

GRAF / 52

(OBEČNÁ) MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI, VĚKOVÁ SKUPINA 20 AŽ 64 LET, NUTS 2 (V %) (2018)

Zdroj: Eurostat - Výběrové šetření pracovních sil (metodika ILO – Mezinárodní organizace práce)

⁴⁰ Používán je rovněž ukazatel MPSV - Podíl nezaměstnaných osob, vyjadřující podíl dosažitelných nezaměstnaných osob ve věku 15 až 64 let evidovaných na úřadech práce (MPSV) vztahovaný k počtu obyvatel ve stejném věku (podle bilance obyvatelstva z demografické statistiky Českého statistického úřadu). Hodnota tohoto ukazatele se pohybuje v případě Prahy kolem 2 %. Potvrzuje tak velmi příznivou situaci pražského trhu práce.

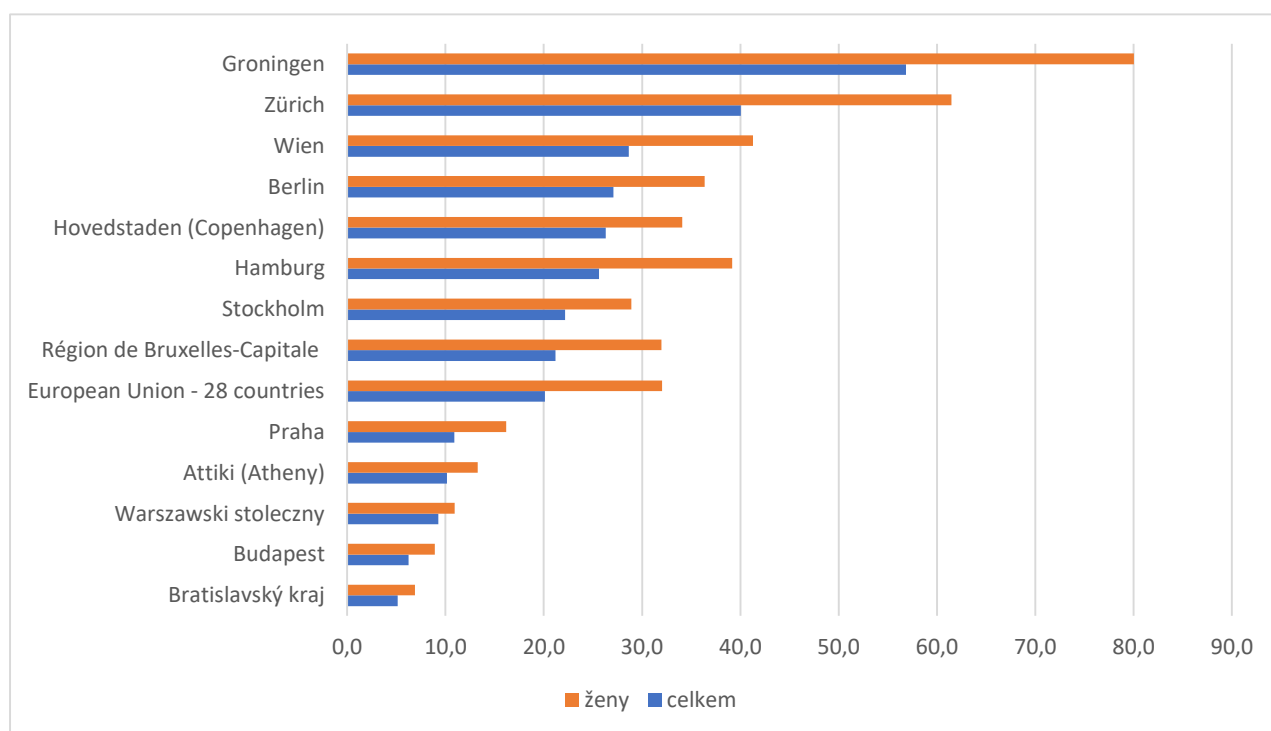
Ve srovnání se zahraničím Praha dosahuje i nadprůměrně dobrých výsledků v dalších dílčích ukazatelích nezaměstnanosti – dlouhodobá nezaměstnanost, nezaměstnanost absolventů, nezaměstnanost žen apod.

Plný/částečný pracovní úvazek

Tento ukazatel nabývá stále více na významu a je považován za jeden z nejdůležitějších při hodnocení zaměstnaneckého prostředí a za faktor ve velké míře determinující kvalitu života. Ukazuje na flexibilitu pracovních úvazků, možnosti úpravy pracovní doby pro jednotlivé skupiny pracujících (ženy, rodičovské povinnosti, věk apod.). Z tohoto pohledu Praha (i celá ČR) nedosahuje pozitivních výsledků.

GRAF / 53

PODÍL PRACUJÍCÍCH OSOB S ČÁSTEČNOU (SNÍŽENOU) PRACOVNÍ DOBOU PODLE REGIONŮ NUTS 2; PRACOVNÍCI CELKEM A ŽENY (V %) (2018)

Zdroj: Eurostat

Ukazatel může zčásti zakrývat požadavky samotných zaměstnaných osob (snaha o maximální pracovní úvazek), problémy s úpravou pracovní doby jsou však často uváděny osobami s potenciálem pracovat, ale nevyhovujícími podmínkami zaměstnání.

Pouze každý desátý zaměstnaný v Praze pracuje s upravenou pracovní dobou (resp. každá šestá pracující žena), zatímco v průměru za EU je to každý pátý, resp. každá třetí zaměstnaná žena. V některých zemích/regionech jsou hodnoty ukazatele několikanásobně vyšší než v Praze. Jde většinou o regiony nejen s příznivým ekonomickým hodnocením, ale zejména s velmi dobrým postavením v pořadí celkové kvality života.

Počet odpracovaných hodin

Možnost většího osobního rozvoje spojená především s dostatečnou kapacitou volného času je stále důležitějším kritériem úrovně spokojenosti obyvatel. Nejde však pouze o flexibilitu formy pracovního úvazku (viz předchozí bod), ale především o absolutní délku pracovního úvazku, zpravidla stanovenou zákonnou normou příslušné země.

POČET ODPRACOVANÝCH HODIN PRŮMĚRNÉHO PRACOVNÍHO TÝDNE CELKEM A PODLE POHLAVÍ, NUTS 2 (2018)

NUTS 2	Celkem	Muži	Ženy
Bratislavský kraj	41,4	42,4	40,3
Praha	41,0	43,0	38,7
Warszawski stoleczny	40,0	41,2	38,9
Budapest	39,6	40,4	38,6
London	38,5	41,6	34,7
Île de France	38,1	40,1	36,1
European Union - 28 countries	37,5	40,4	34,2
Région de Bruxelles-Capitale	37,4	39,6	34,9
Wien	36,9	39,7	33,8
Berlin	35,8	37,7	33,8
Oslo og Akershus	35,1	36,8	33,2
Zürich	35,0	39,4	29,9
Hovedstaden (Copenhagen)	34,1	35,8	32,3
Groningen	30,4	35,2	25,1

Zdroj: Eurostat

Údaje v tabulce potvrzují předchozí hodnocení flexibility pracovního úvazku. Rozdíly jsou zřetelné. O téměř 4 hodiny delší pracovní týden v Praze při porovnání s průměrem EU 28, tj. 1/10 pracovní doby je výrazným nadprůměrem (časového) pracovního zatížení osoby působící na pražském trhu práce. Porovnání s některými regiony zejména severní Evropy pak je pro Prahu ještě nepříznivější.

V případě mužské složky pracovních zdrojů byla délka pracovní doby v Praze oproti hodnoceným regionům/městům v roce 2018 dokonce největší. Za velmi nepříznivou lze považovat pozici Prahy v případě zaměstnaných žen, i když difference mezi muži a ženami je více méně v souladu s relacemi v jiných – západoevropských – zemích. Rozdíly 5 – 10 hodin za týden v neprospěch Prahy v porovnání s regiony západní Evropy jsou však mimořádně vysoké.

7 Spokojenost Pražanů s kvalitou života

Pražané jsou se svým životem ve většině spokojeni.

Zdrojem jejich spokojenosti jsou především podmínky života v jejich bydlišti, a to bez ohledu na to, v které části města žijí.

Vztah k bydlišti stojí na dlouhodobém usídlení, stabilitě vyvolané vlastnictvím bytu, regenerujícím se komunitním životě, podmínkách pro odpočinek, sport, rekreaci a společenský život.

Upřednostňovány jsou – jako alternativní bydliště k současnému – spíše okrajové nikoli centrální části města a nižší zástavba.

Pro spokojenost Pražanů je důležitá dopravní dostupnost bydliště – spokojeni jsou zejména s MHD, naopak automobilová doprava i parkování jsou spíše zdrojem nespokojenosti.

Praha je významné kulturní a umělecké centrum, které je pravidelnou součástí života asi pětiny Pražanů, svátečně pak další třetiny.

Pražané jsou potenciálně zainteresovaní a participují na veřejném dění, chtějí volit, zajímají se o dění ve svém městě a bydlišti, participují na komunitních akcích.

Hodnocení úřední správy a volené samosprávy Pražané odvozují zejména od svých životních podmínek v bydlišti a dopravy. Více důvěřují institucím v bydlišti a své městské části, než celoměstské správě a samosprávě. Kořeny jejich pohledu na správní instituce jsou hlubší než pouhá popularita nebo zasvěcenost do agendy města, čerpá z každodenní lokální zkušenosti.

Praha nadále disponuje plnou sociální strukturou společenských tříd, včetně ohrožených a strádajících vrstev, se silnou nadreprezentací vyšších tříd a vyšších nároků na znalosti, sociální a kulturní kompetenci a pracovní a ekonomickou výkonnost a standard, čímž se výrazně odlišuje oproti ostatním regionům ČR.

7.1 CO ROZUMÍME KVALITOU ŽIVOTA A JAK JI LZE MĚŘIT

Každodenní život Pražanů a jeho kvalita jsou podstatným účelem, pro který je město spravováno. Životní styl Pražanů je živelným vyplněním města aktivitou i usměrňováním jeho vývoje. Je páteří spontánního rozhodování o spokojenosti lidí s podmínkami života, kde je těžiště kvality života a kde naopak sociální dynamika a zájmy lidí narážejí na bariéry, které kvalitu života snižují a spokojenost lidí frustrují.

Páteří kvality života je – kromě délky dožití – subjektivní spokojenost s vlastním životem, s životem v Praze, a také s institucemi správy a samosprávy města i městských částí.

Co je tedy pro spokojenost Pražanů podstatné, kde v Praze žijí, jakým stylem žijí, nebo v jaké jsou sociální nebo demografické situaci?

Většina těchto parametrů života Pražanů je zachytitelná sociologickými výzkumy. A právě o analýzu sociologických výzkumů se opírá kapitola věnovaná životnímu stylu Pražanů, kvalitě života a jejich postojům ke správě a samosprávě města.

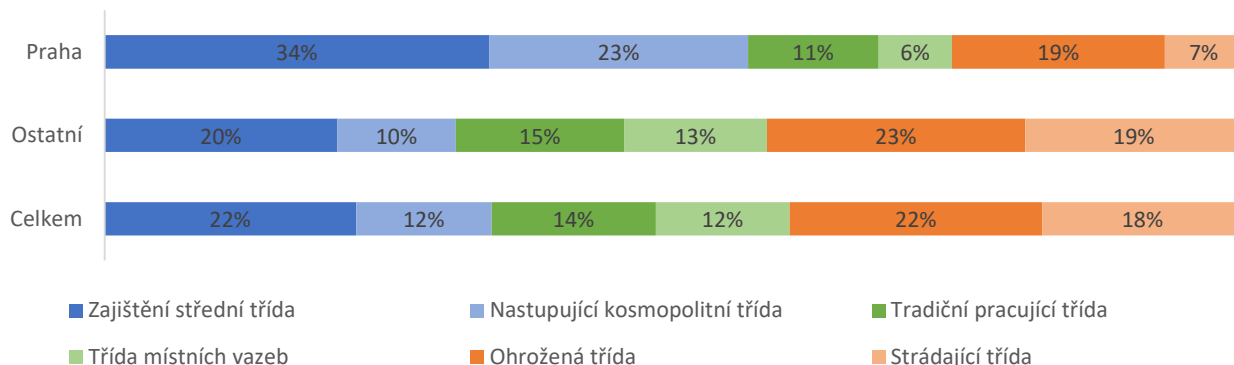
7.2 PRAHA VE SROVNÁNÍ S DALŠÍMI REGIONY^{41 42}

Sofistikovaná statistická analýza latentních tříd ukázala, že v české společnosti se formuje 6 tříd (analýza latentních tříd), které se výrazně liší složením svých zdrojů (kapitálů)⁴³ a tím i svojí pozicí ve společnosti.⁴⁴

Z hlediska regionálního zastoupení je Praha typická výraznějším zastoupením dvou vyšších středních tříd; tedy nastupující kosmopolitní a zajištěné střední třídy.

GRAF / 54

STRUKTURA TŘÍD DLE REGIONŮ (PRAHA VS. OSTATNÍ) (2019)

Zdroj: PAQ Research - výzkum Česká společnost po 30 letech (Český rozhlas)

41 Podklady pro IPR Praha zpracovali T. Dvořák a D. Prokop (PAQ Research) z výzkumu Česká společnost po 30 letech (Český rozhlas – autorský tým D. Prokop, P. Tabery, M. Buchtík, T. Dvořák, M. Pilnáček) www.irozhlaz.cz/rozdeleni-svobodou

42 Pro popis struktury české společnosti po 30 letech byl výzkum inspirován slavným britským výzkumem Great British Class Survey. Stejně jako její autoři jsme vycházeli z přístupu francouzského sociologa Pierre Bourdieu, který před půl stoletím ukázal, že kromě příjmu a majetku (ekonomický kapitál) je pro postavení ve společnosti klíčové, jaké mají lidé kontakty a vazby ve společnosti. Tyto sociální vazby mohou totiž pomáhat čelit krizím, získat lépe placenou práci či různé další výhody (sociální kapitál). Dále je pro společenský úspěch také důležité, nakolik lidé sdílí ve společnosti oceňované kulturní preference a orientace, které jsou spojeny s vyšší společenskou pozicí (kulturní kapitál). Výzkum oproti britské studii zohledňuje, kromě ekonomického, sociálního a kulturního kapitálu, jako důležitý typ kapitálu i kompetence důležité v globální proměňující se společnosti: znalost jazyků a schopnost pracovat s počítačem a digitálními technologiemi. Kromě znalostí lidí různých profesí přihlížíme u sociálního kapitálu také k tomu, nakolik respondenti může čerpat podporu ze svého blízkého okolí.

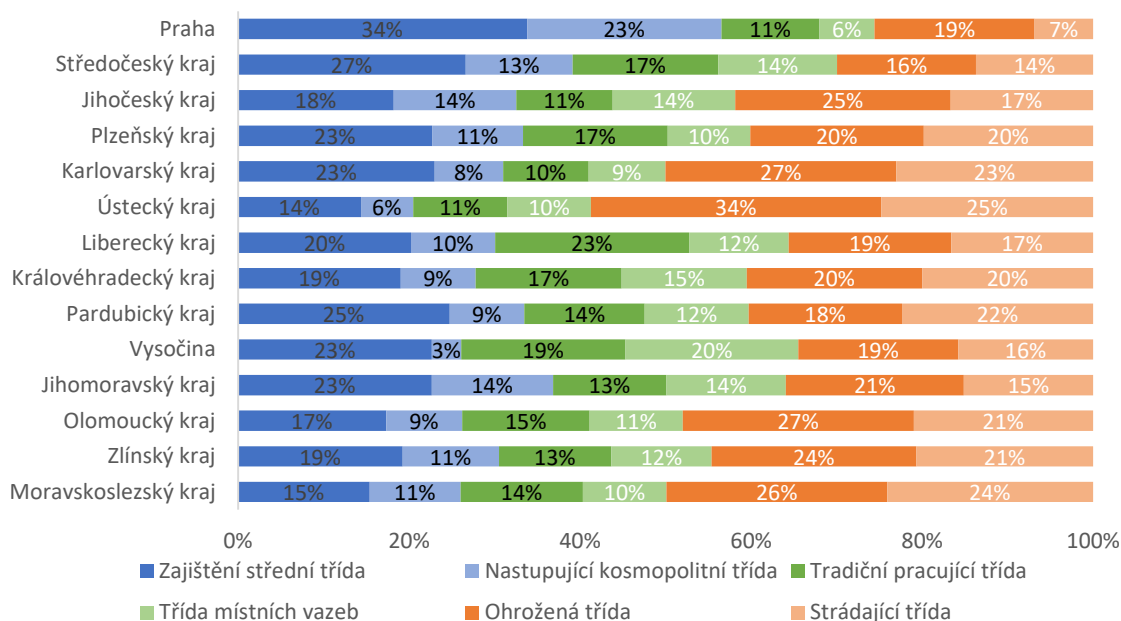
43 Sociolog Michael Savage využil v Great British Class Survey tři typy kapitálu – ekonomický, sociální a kulturní, z nichž každý měl dvě dimenze. V České třídě studii jsme jeho přístup aktualizovali s přihlédnutím ke specifickým české společnosti, mezi něž patří: možnost (ne)znalosti západních jazyků, příjmově nivalizovanější a méně metropolitní prostředí postkomunistické země zvyšující důležitost lokálních sociálních vazeb, vyšší genderové rozdíly v příjmu (zaměření se na příjem domácnosti) a menší oddělení vysoké kultury v kulturních preferencích. **Ekonomický kapitál:** dimenze 1: Příjem domácnosti přepočtený na její velikost (spotřební jednotky), dimenze 2: Majetek domácnosti zahrnující nemovitosti, úspory a další typy majetku. **Sociální kapitál:** dimenze 1: Celkový rozsah a prestiž sociální sítě – měřeno přes pracovní pozice, jejichž zástupce respondent zná (ASC), dimenze 2: Pomáhající kapitál: Zda má respondent ve svém okolí lidi, kteří mu poradí s finančními a právními věcmi, pohládají děti či pomohou v nemoci a v domácnosti. **Kulturní a lidský kapitál:** dimenze 1: Kulturní kapitál: Celková míra participace na aktivitách spojených s vyšší kulturou (divadla, muzea, výstavy atd.) i nastupující kulturou (quality TV, moderní koncerty apod.), dimenze 2: Nové kompetence (lidský kapitál): znalost AJ a dalšího západního jazyka a ICT kompetence (schopnost a sebedůvěra při práci s počítačem a na webu).

44 Jde jednak o dva typy vyšší střední třídy: První je zajištěná svými příjmy a majetkem („Zajištěná střední třída“), druhá má menší majetek, ale má větší potenciál do budoucna, protože může posilovat díky silným sociálním kontaktům, kulturnímu kapitálu a jazykovým a digitálním dovednostem („Nastupující kosmopolitní třída“). Dohromady tyto dvě prosperující třídy tvoří zhruba třetinu společnosti. Dále existují tři typy nižší střední třídy, které tvoří polovinu české populace. Jde o „Tradiční pracující třídu“, která má solidní příjem a majetek, ale omezené další zdroje (kontakty, kulturní kapitál, nové kompetence) a „Ohroženou třídu“, která je na tom přesně naopak: sociálně a kulturně patří spíše ke středním vrstvám, ale ekonomicky velmi strádá. Dále je specifická „Třída místních vazeb“, která těží z kombinace vlastněné nemovitosti a kontaktů ve svém okolí, které jí mohou pomáhat. Každý šestý Čech ve věku 18 až 79 let pak spadá do nejnižší třídy, kterou jsme nazvali „Strádající třída“. To proto, že postrádá vlastně všechny typy kapitálů – příjem, majetek, sociální kontakty i nové typy kompetencí a lidský kapitál.

Sociální struktura hlavního města a její srovnání s ostatními regiony a průměrem ČR ukazují, že pro sociální situaci a dynamiku města je charakteristická přítomnost všech základních sociálních tříd v jejich celé definiční struktuře včetně přibližně čtvrtiny Pražanů v ohrožené nebo špatné sociální a ekonomické situaci. Tuto okolnost je třeba mít na paměti, protože na druhém pólu v Praze sice je značná kumulace tříd žijících na nejvyšší příjmové a majetkové úrovni, ale Praha zdaleka není jen místem pro nejvyšší příjmové vrstvy a pracovní a profesní výkonnost, ať již je to dáno podílem ekonomicky postaktivní populace, neúplnými nebo nízkopříjmovými domácnostmi, nebo sociálně vyloučenými skupinami. S ostatními regiony je přibližně shodný podíl sociálně ohrožených vrstev.

GRAF / 55

STRUKTURA TŘÍD DLE REGIONŮ (2019)

Zdroj: PAQ Research - výzkum Česká společnost po 30 letech (Český rozhlas)

57 % Pražanů je výzkumem klasifikováno mezi dvě nejvyšší střední třídy. Není to jen dílem jejich příjmových a majetkových poměrů, ale také - jak ukazují následující tabulky přítomnosti různých kapitálů (viz Graf/56 a Graf/57) - je to spojeno s nadprůměrným zvládnutím cizích jazyků, počítačové gramotnosti a zvládnutí ICT. Praha je místem nadprůměrné profesní kompetence a výkonnosti, které jsou v pozadí vysokého ekonomického standardu. V neposlední řadě pak je patrná také nadprůměrná přítomnost kulturního kapitálu a zvládnutí s tím spjatých kulturních a uměleckých agent podstatnou částí pražské populace.

Není bez zajímavosti, že navzdory vysoké ekonomické výkonnosti Praha není sociálně zcela individualizovaná nebo odcizená, ale vykazuje také nadprůměrnou přítomnost sociálních vztahů zaměřených na mezilidskou solidaritu a pomoc. Vysokému podílu kosmopolitní třídy a vrstev vybavených cizími jazyky i odpovídajícími profesními pozicemi odpovídá podprůměrný podíl třídy uzavřené především v místních sociálních vazbách.

STRUKTURA KAPITÁLŮ DLE REGIONŮ (PRAHA VS. OSTATNÍ) (5=MAX, 1=MIN) (2019)

	Ekonomický - příjem	Ekonomický - majetek	Sociální - síť	Sociální - pomáhající	Lidský kapitál	Kulturní kapitál
Praha	3,58	3,40	3,53	3,24	3,44	2,98
Ostatní	2,93	2,88	3,52	3,00	2,84	2,52
Total	3,01	2,94	3,52	3,03	2,91	2,58

Zdroj: PAQ Research - výzkum Česká společnost po 30 letech (Český rozhlas)

STRUKTURA KAPITÁLŮ DLE REGIONŮ (5=MAX, 1=MIN) (2019)

	Ekonomický - příjem	Ekonomický - majetek	Sociální - síť	Sociální - pomáhající	Lidský kapitál	Kulturní kapitál
Praha (NUTS 3 = 1)	3,58	3,40	3,53	3,24	3,44	2,98
Střední Čechy (2)	3,23	3,25	3,44	3,06	2,88	2,69
Jihozápad (3, 4)	2,94	2,93	3,57	2,99	2,90	2,56
Severozápad (5, 6)	2,83	2,33	3,33	3,03	2,74	2,46
Severovýchod (7, 8, 9)	2,96	2,94	3,52	2,98	2,79	2,42
Jihovýchod (10, 11)	3,03	3,11	3,64	3,08	2,87	2,55
Střední Morava (12, 13)	2,67	2,89	3,59	2,87	2,80	2,52
Moravskoslezsko (14)	2,78	2,54	3,45	2,92	2,86	2,47

Zdroj: PAQ Research - výzkum Česká společnost po 30 letech (Český rozhlas)

Není zjevně náhodou, že nejbližší má k sociální struktuře Prahy Středočeský region odlišný zejména vyšší přítomností tradiční pracující třídy. I ve srovnání se středočeskou sociální skladbou Praha vystupuje jako nadprůměrně ekonomicky, sociálním a kulturním kapitálem vybavená populace, která ovšem žije pod odpovídajícím výkonovým, materiálním i kulturním tlakem nadprůměrného standardu. Jak tedy kvalita života vypadá v subjektivním pohledu Pražanů?

7.3 ŽIVOTNÍ STYL A SPOKOJENOST PRAŽANŮ SE ŽIVOTEM V PRAZE⁴⁵

Životní styl je pestrá struktura aktivit, které se realizují zejména v mimopracovní době. Jejich variabilita se primárně odvíjí podél demografických charakteristik Pražanů, od širokého spektra zájmů v mladším věku ke stabilizovanějšímu zvyklostem a rutinám v střední rodinné fázi života a kužšímu spektru činností ve starším věku. Každodennost života v Praze se proměňuje i s pestrým sociálním a vzdělanostním složením Pražanů.

Každodenní život Pražanů je spojen s pravidelnou a neustálou "spotřebou" informací a komunikací. V informačních i mediálně zábavných aktivitách Pražanů již převažují elektronická media nad klasickými tištěnými. Denní využití internetu deklaruje 81 %, tištěné noviny a časopisy čte denně 30 %, online noviny a časopisy denně čte na internetu 40 %.

Pražané jsou sociálně aktivní, společenskému životu mimo byt se věnují 2/3 alespoň v měsíčním rytmu.

Svou fyzickou kvalitu života ve většině cíleně podporují sportem. Alespoň 1x týdně sportuje třetina, v měsíčním rytmu další pětina.

Způsobem života obyvatel je Praha kulturní centrum. Návštěvám klasických koncertů, divadel, galerií a výstav se alespoň kvartálně věnuje 58 %, s měsíční pravidelností plná pětina. Do kina jde alespoň čtvrtletně 58 %, do restaurace 61 %. Zejména náročnější formy umělecké produkce (divadla, klasické koncerty, výtvarné výstavy) vyhledává relativně kompaktní vrstva Pražanů, která cíleně sleduje poznávání a obohacení v intelektuální i kulturní rovině, včetně péče o vlastní vzdělání a pravidelného čtenářství.

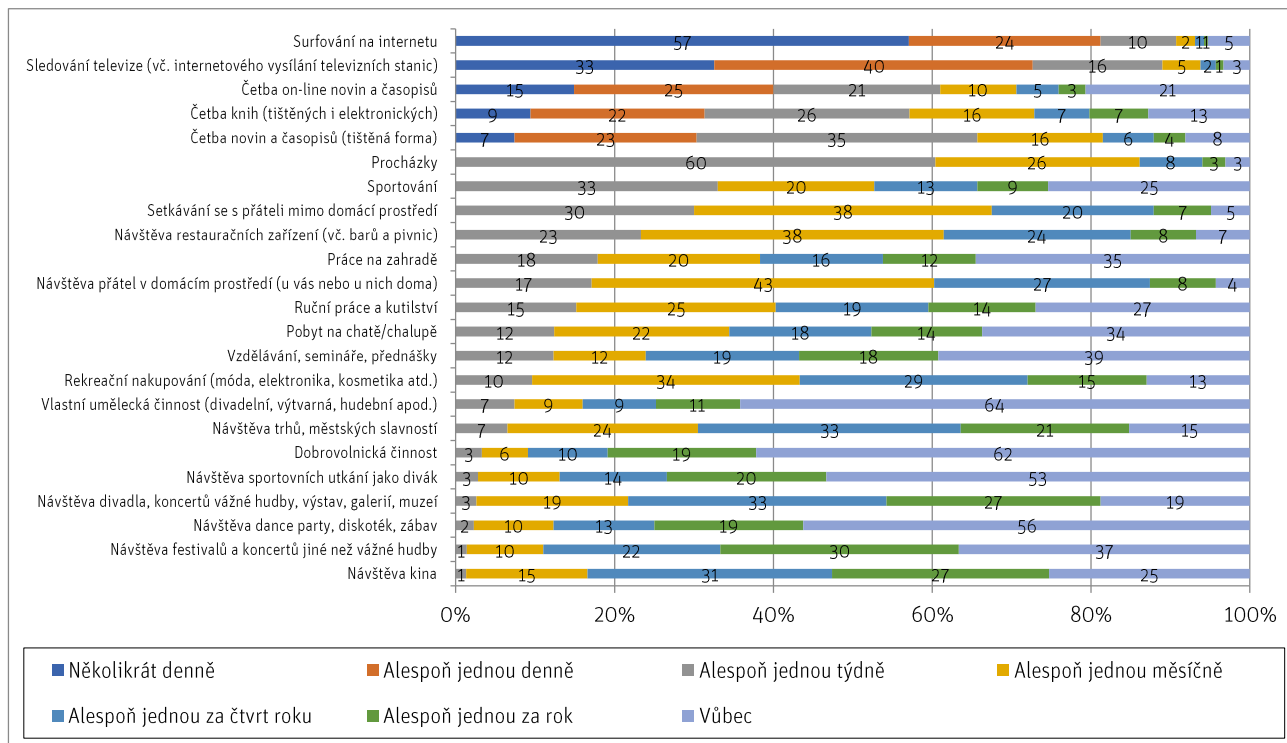
Kultura je autonomní silou každodenního života v Praze a je pravidelnou složkou životního stylu přibližně pětiny Pražanů v širokém spektru všech forem. Nepravidelně je příležitostnou nebo sváteční součástí života - pro další třetinu.

Aktivní relaxaci ve městě pravidelnými procházkami se věnuje týdně 86 % Pražanů, pasivnějšímu každodennímu sledování televize 73 %. Televize již je zastoupena v menším podílu každodennosti obyvatel než internet.

GRAF / 58

FREKVENCE ČINNOSTÍ V MIMOPRACOVNÍ DOBĚ (2017)

(otázka: Jak často jste se ve svém volném čase věnoval(a) následujícím aktivitám v průběhu posledních 12 měsíců?; n=2026)

Zdroj: Median, s.r.o., 2017-2018

⁴⁵ Kapitola je postavena na sekundární analýze dat výzkumu společnosti Median, s.r.o. pro IPR Praha z listopadu 2017 na reprezentativním výběru 2026 obyvatel Prahy.

Svůj život Pražané rozprostírají do celého města, od svého bydliště přes pracoviště, až po centrum nebo širší zázemí města v rekreačních oblastech a přírodě Prahy i středních Čech.

7.4 PODMÍNKY ŽIVOTA V BYDLIŠTI

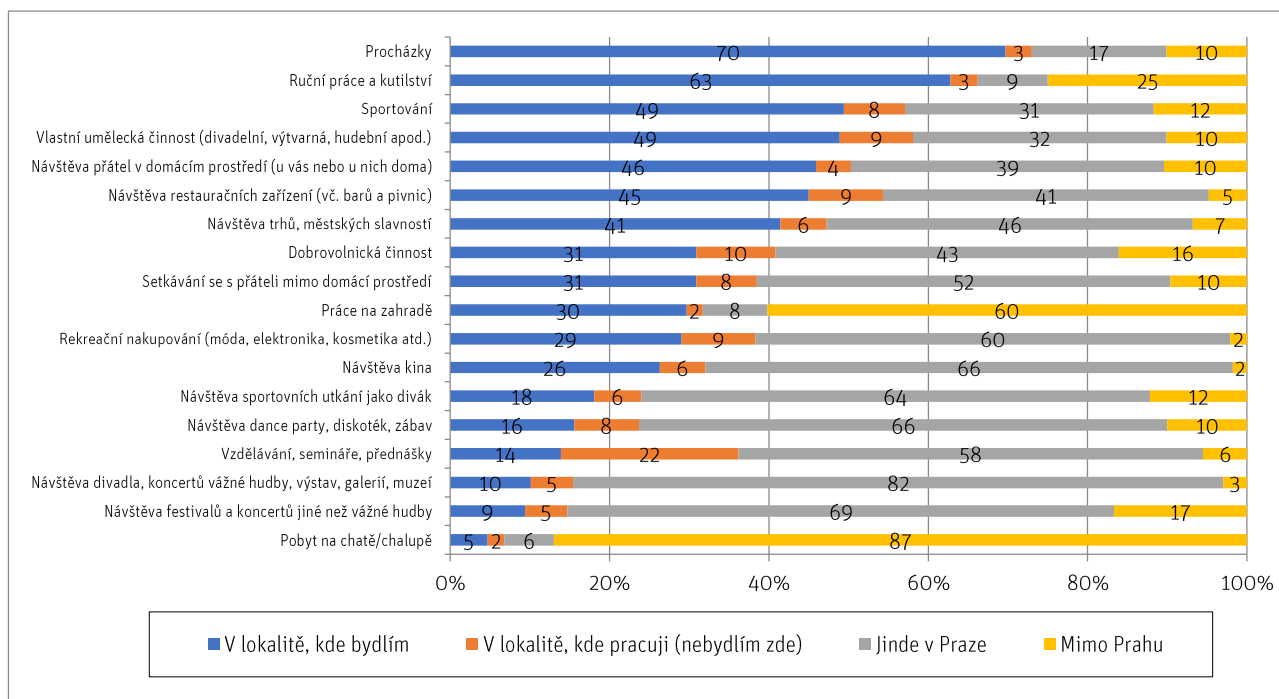
Sport, procházky, restaurace, nákupní trhy, lokální slavnosti jsou více věcí bydliště. 30 % Pražanů dokonce lokálně zahrádkaří, ale reálný potenciál případného „urban gardening“ bude širší. Váha bydliště v každodenním životě daleko přesahuje pouze přespávání a konání ryze povinných domácích či rodinných aktivit.

Kulturní, umělecké zájmy a společenské a zábavní činnosti směřují více do centra města. Centrum je ve volném čase ekvivalentem náročnější kultury i společenského života a zábavy.

GRAF / 59

MÍSTO REALIZACE MIMOPRACOVNÍCH ČINNOSTÍ (2017)

(otázka: Uveďte, KDE se nejčastěji věnujete daným aktivitám?; n=726 až 1963)

Zdroj: Median, s.r.o., 2017-2018

Bydliště v každodenním životě také expanduje do aktivní komunitní a společenské dimenze života v konkrétní lokalitě a v lokálním společenství.

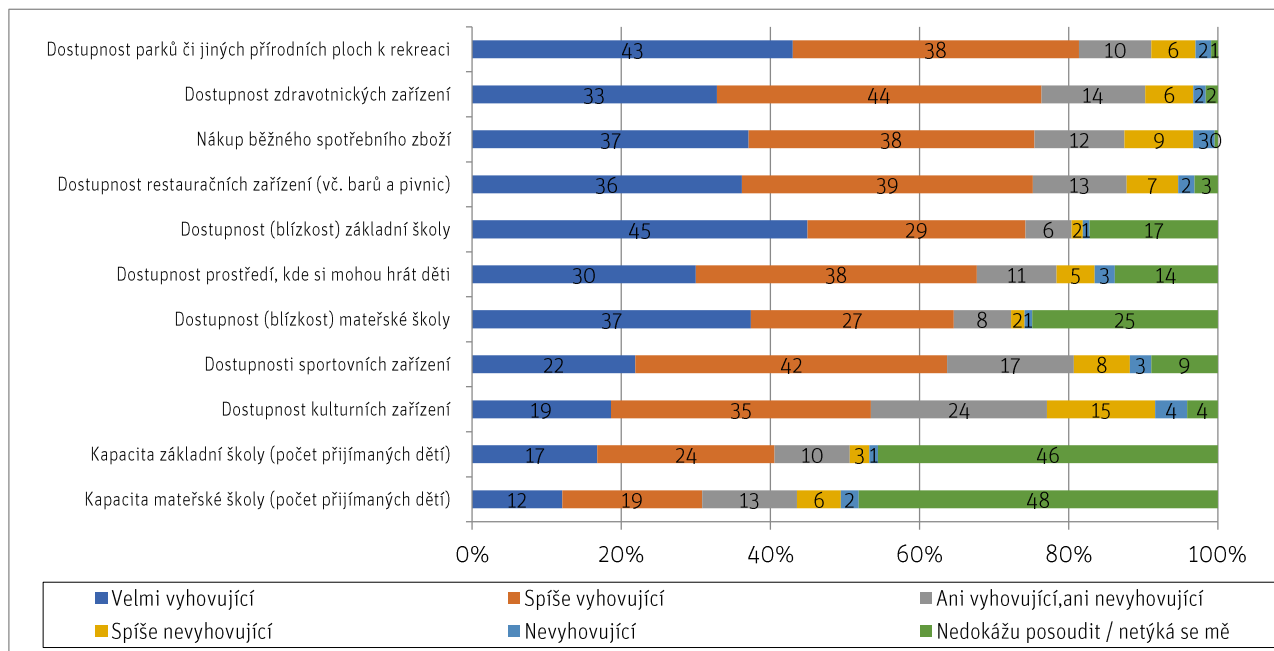
Zájem o komunitní akce vyjádřilo 44 % a v průměru se každý Pražan účastní v bydlišti 3 komunitních akcí ročně. Pouze 3 % obyvatel nezná své sousedy, naopak čtvrtina zná v sousedství více než 30 lidí. Součástí místní komunity se cítí být 41 %. Životní styl Pražanů i jejich sociální svět se s bydlištěm váže a lokalizuje se.

Jde o celoměstský jev. Navzdory různorodosti městských částí, je pro životní styl a spokojenost v Praze rozhodující místní dostupnost potřebného vybavení, a nikoli to, v které městské části člověk bydlí. V tomto a zejména v tomto smyslu Praha nadále zůstává otevřeným sociálním prostředím, kde lze dosáhnout na solidní kvalitu života především v závislosti na místních podmínkách, bez ohledu na prostorovou lokaci bydliště v rámci města.

Nejvíce oceňovanou kvalitou bydliště je dostupnost rekreačních, sportovních, společenských, restauračních a zdravotních služeb. Dále jeho dopravní dostupnost, zejména MHD, a dostupnost centra města.

HODNOCENÍ INFRASTRUKTURY V BYDLIŠTI (2017)

(otázka: Jak hodnotíte vybavenost lokality, kde bydlíte, v následujících oblastech?; n=2026)

Zdroj: Median, s.r.o., 2017-2018

Naopak nejvíce diferencovanou – protože vázanou na domácnosti se závislými dětmi – je z hlediska spokojenosti s bydlištěm otázka infrastruktury pro děti, školky, školy a dětská hřiště a jejich kapacita.

Je ale potřebné vnímat zatím celkově nižší spokojenost s dostupností kulturních a sportovních zařízení v bydlišti, což naznačuje rostoucí zájem o existenci lokálních kulturních a společenských center v rámci městských částí.

Nejvíce frustrující je parkování aut, kde je spokojena jen třetina. Praha je přetížena automobilovým provozem i parkujícími auty do té míry, že jde o autonomní zdroj nespokojenosti.

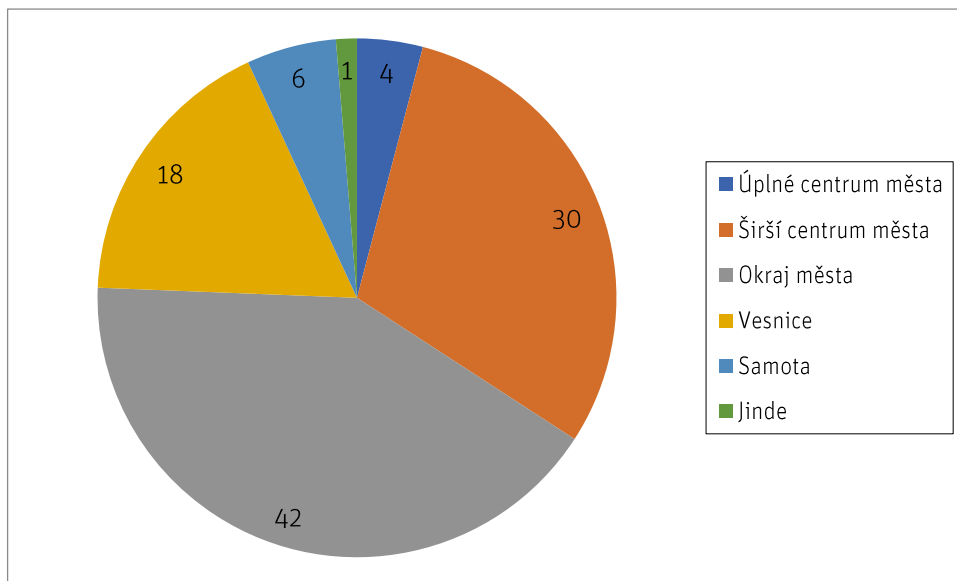
Existenci a sílu lokálního patriotismu z hlediska kvality bydlení a bydliště demonstruje to, že 57 % Pražanů označuje za ideální bydliště právě to místo, kde nyní bydlí. Je to hodně ovlivněno vlastnictvím nemovitosti. Když lidé žijí ve vlastní nemovitosti, považují ji za ideální bydlení v 73 % případů. Lidé žijící ve vlastním také moc neplánují stěhování. I zde je patrný zdroj snahy neměnit bydliště a naopak v něm dlouhodobě setrvat. 34 % bydlí na stejném místě déle než 21 let, 82 % se naposledy stěhovalo jen v rámci Prahy a 65 % žádné stěhování pro příští roky neplánuje.

Pražané jsou rezidenčně extrémně stabilní a zakořenění ve svém bydlišti, což je mimo jiné i způsobeno relativně vysokou mírou obyvatel žijících ve vlastním bytě či domě (jak již bylo uvedeno výše, 73 % Pražanů žijících ve vlastním, považují své bydlení za ideální).⁴⁶ Přesto nadále v jejich urbánním pohledu má přednost spíše okraj města a individuální zástavba rodinných domků. Na opačném konci zájmu je centrum.

⁴⁶ Více viz kapitoly 1 Obyvatelstvo a 4 Bydlení

IDEÁLNÍ LOKALIZACE ALTERNATIVNÍHO BYDLIŠTĚ KROMĚ MÍSTA, KDE BYDLÍM (V %) (2017)

(otázka: V jaké části města nebo typu obce byste obecně nejraději bydlel(a)?; n=874)

Zdroj: Median, s.r.o., 2017-2018

Při hodnocení bydliště jako životního prostředí, jsou relativně dobře vnímány upravenost a vizuální atraktivnost lokality (spokojeno 66 %), úklid ulic a náměstí (47 %) a úroveň hluku (46 %).

Podprůměrná je spokojenost s čistotou ovzduší (39 %) a s dopravním zatížením bydliště (34 %), u kterého již převažuje nespokojenost (42 %).

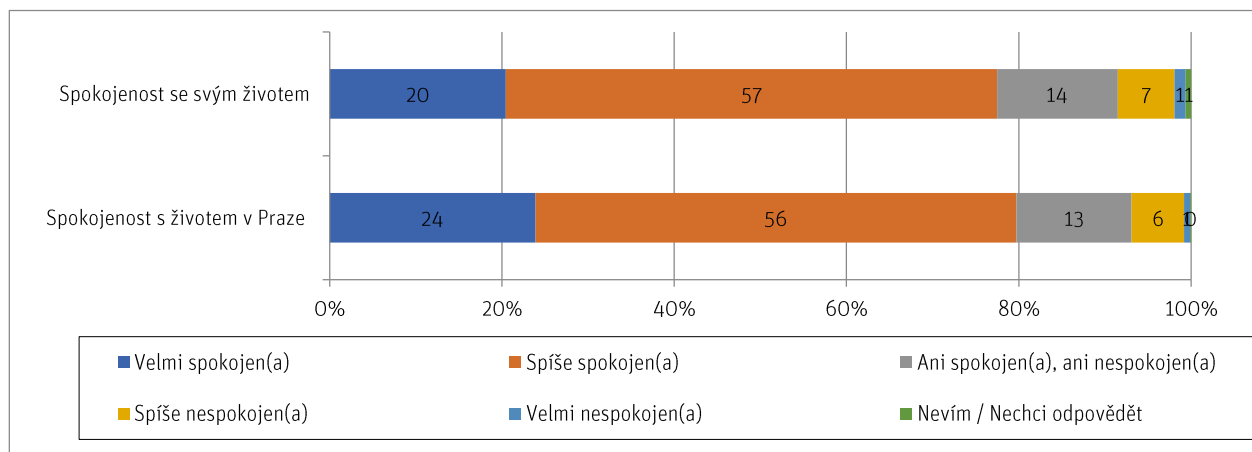
Nejhůře ze sledovaných parametrů vyšla spokojenost s budoucí výstavbou (22 % spokojeno, 32 % nespokojeno a 12 % neví). Budoucí výstavba je pro Pražany spíše zdrojem nejistoty plynoucí z jakékoli změny v jejich bydlišti. Změnu konzervativně nechtějí, chtějí žít jako dosud.

7.5 SPOKOJENOST SE ŽIVOTEM V PRAZE A JEJÍ DETERMINACE

Pražané jsou ve značné převaze a vůči ostatním částem ČR nadprůměrně spokojeni, a to jak se svým vlastním životem, tak se životem v Praze. Úroveň spokojenosti se pohybuje na hladině 80 % a indikuje vysokou úroveň kvality života Pražanů i vysokou kvalitu života v Praze. V kvalitě života lze usuzovat na vzájemnou synergii Pražanů a Prahy.

ÚROVEŇ SPOKOJENOSTI SE ŽIVOTEM V PRAZE A S VLASTNÍM ŽIVOTEM (2017)

(otázky: Do jaké míry jste spokojen(a) či nespokojen(a) s následujícími oblastmi? s Vaším životem obecně, s životem v Praze?; n=2026)

Zdroj: Median, s.r.o., 2017-2018

Nadprůměrná spokojenost je charakteristická pro mladší věkové skupiny s aktivním společenským životem a zábavou, kterým dává město dobré podmínky. Spokojenost také roste se vzděláním. Spostupnou redukcí společenského a zábavného života s věkem pak spokojenost klesá v závislosti na vzdělání. Starší lidé s nižším vzděláním jsou v Praze spokojeni méně.

Nejsilnějším kauzálním zdrojem životní spokojenosti je spokojenost s kvalitou bydlení a bytu. Vedle bytu pak samostatně i spokojenost s kvalitou prostředí bydliště a životním prostředím lokality bydliště.

K vysoké životní satisfakci přispívá v Praze také spokojenost s veřejnou dopravou (MHD) a naopak ji snižuje nespokojenost s podmínkami pro dopravu autem.

Kvalita bydlení, životní prostředí v bydlišti, dopravní dostupnost bydliště jsou spolu se společenským a kulturním životem významnější pro spokojenost s vlastním životem než vzdělanostní a do určité míry i demografické (věkové) charakteristiky a sociální postavení obyvatel Prahy.

Pro subjektivní kvalitu života Pražanů jsou určující podmínky života v bydlišti, spokojenost s bydlením a životní aktivity, a to více než lokace v rámci města.

7.6 SPOKOJENOST SE SAMOSPRÁVOU A ÚŘEDNÍ SPRÁVOU MĚSTA A JEJICH DETERMINANTY

Určité napětí v kvalitě života v Praze plyne z toho, že vysoké spokojenosti s vlastním životem a životními podmínkami neodpovídá úroveň spokojenosti s fungováním správních a samosprávních institucí města i městských částí.

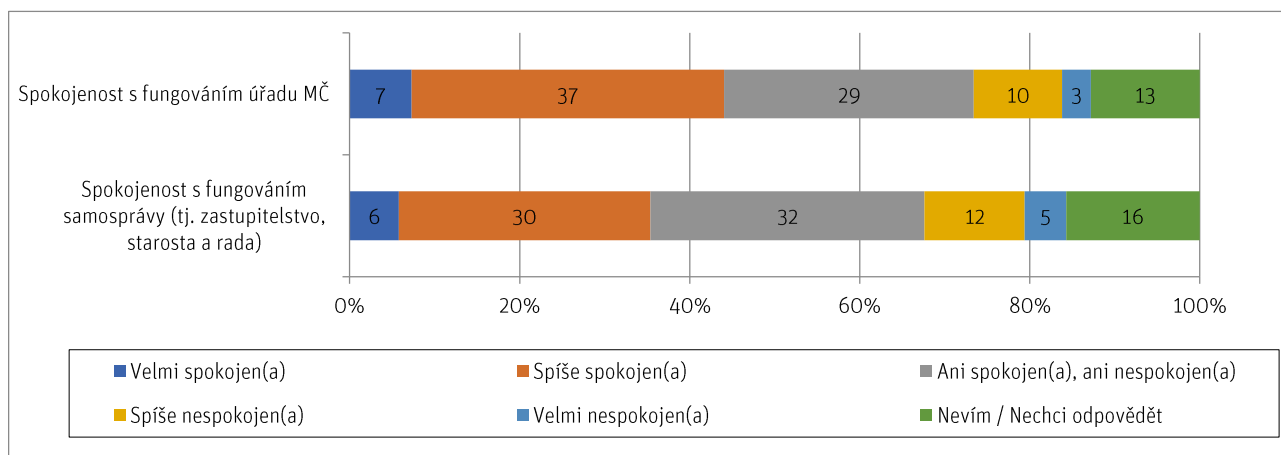
S činností svého úřadu v místě bydliště je spokojeno 44 % Pražanů, s činností volené samosprávy své městské části 36 %. Indiferentní je v hodnocení obou asi třetina a vysloveně nespokojeno je méně než pětina, okolo 15 % nedokázalo hodnotit.

S fungováním pražského magistrátu je spokojeno 23 % a s činností voleného Zastupitelstva HMP pětina (22 %), ani spokojeno ani nespokojeno je 35 % a vysloveně nespokojena je čtvrtina, 16 % neví.⁴⁷

⁴⁷ Výsledky pochopitelně odrážejí situaci konkrétní pražské samosprávy v roce 2017. Analýza determinace spokojenosti se samosprávou však ukazuje na hlubší vrstvy tohoto hodnocení a více je provazuje na individuální životní podmínky respondentů.

ÚROVEŇ SPOKOJENOSTI SE SPRÁVOU V MÍSTĚ BYDLIŠTĚ (2017)

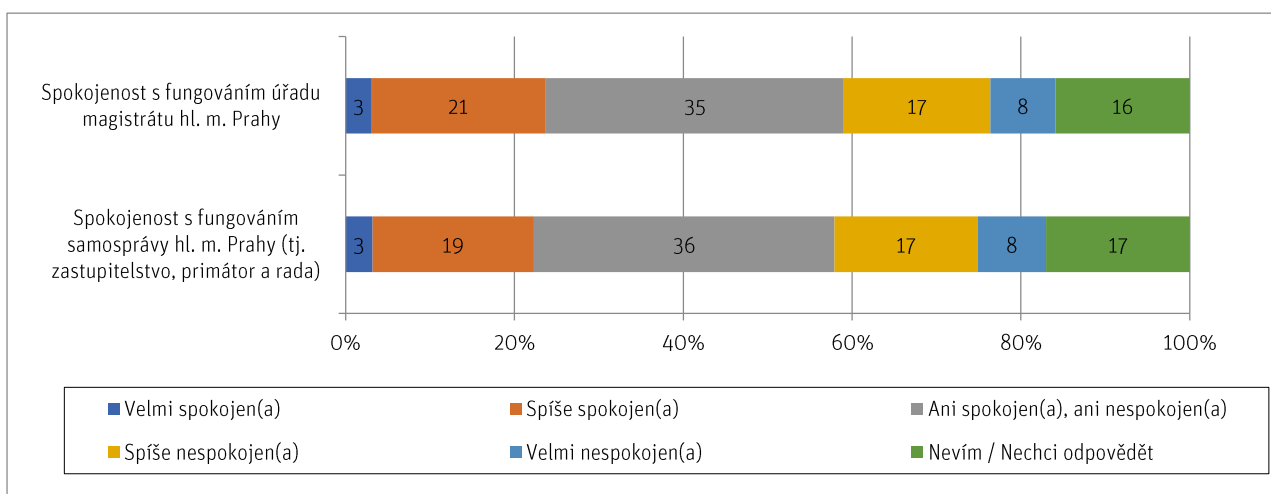
(otázky: Do jaké míry jste spokojen(a) s následujícími oblastmi v městské části Vašeho bydliště? s fungováním samosprávy (tj. zastupitelstvo, starosta a rada)?, s fungováním úřadu; n=2026)

Zdroj: Median, s.r.o., 2017-2018

ÚROVEŇ SPOKOJENOSTI SE SPRÁVOU HL. M. PRAHY (2017)

(otázky: Do jaké míry jste spokojen(a) s následujícími oblastmi na úrovni celé Prahy? s fungováním samosprávy hl. m. Prahy (tj. zastupitelstvo, primátor a rada)?, s fungováním úřadu magistrátu hl. m. Prahy; n=2026)

Zdroj: Median, s.r.o., 2017-2018

Nižší spokojenost institucemi a volenými zastupitelstvy není generována nezájmem o veřejné dění ve městě. Naopak, Pražané jsou spíše aktivní, zajímají se o veřejné dění. Zájem o volby v bydlišti v Praze deklarovalo 78 %, pravidelně volí dvě třetiny Pražanů, zájem o dění v městské části deklarovalo také 78 %.

Lidé ovšem vidí poměrně malý prostor pro svou participaci na správě a samosprávě. V některých oblastech, jako jsou služby stavebního úřadu, je spokojenost nízká (18 %), vysoká indiference nebo (20 %) nespokojenost.

Vztah Pražanů k institucionalizované správě a samosprávě je zprostředkovaný zejména kvalitou lokálních životních podmínek. Proto je zřejmě poněkud více spokojenosti spojeno s činností úřadů a samosprávy v bydlišti, než s magistrátem a samosprávou Prahy.

Pro vztah Pražanů k institucím je v současné době určující vybavenost lokality pro domácnosti s dětmi, dále dostupná místní kulturní, sportovní, zdravotní a společenská vybavenost. Vedle toho pak participace lidí na místním kulturním a komunitním životě.

Kontrastně ovlivňuje vztah k městským institucím doprava, a to negativně: nespokojenost s dopravou generuje nespokojenost se správou.

I za těchto okolností zůstává komunitní úroveň každodenního života nadále velmi křehká, uvědomovaná či vyhledávaná přibližně jen 40 % Pražanů.

Ve své sociální perspektivě Pražané vidí svou samosprávu skrze místní školy, školky, lokální centra kultury, sportu a společenského života a participací v nich. Tato okolnost zjevně zdůrazňuje společenskou a sociální multi-centričnost Prahy v každodenní životní perspektivě obyvatel.

Z celoměstských dimenzí kauzálně vstupuje do hodnocení pražských institucí především doprava a její vnitřní napětí mezi spokojeností s MHD, nespokojeností s podmínkami pro dopravu autem a se zatížením města automobilovou dopravou v klidu i v provozu.

Na rozdíl od místní úrovně je ve vztahu k celoměstské správě a samosprávě mírně více nespokojenosti než spokojenosti. Na místní úrovni – ve vztahu k správě i samosprávě - již je poměr spokojených a nespokojených více v kladných hodnoceních. Celkově je však spokojenost s institucemi výrazně nižší než spokojenost Pražanů s vlastním životem v Praze.

Převaha nespokojenosti nad spokojeností v pohledu na magistrát i zastupitelstvo Prahy, a naopak mírná převaha důvěry v pohledu na lokální správu a samosprávu městských částí naznačují, že nastal čas k lepší synergii lokálních a celoměstských agend i úředních a volených aktérů.⁴⁸

Cílem by měla lepší koherence jejich konání v perspektivě občanů, ale rovněž posilování kvality života Pražanů v přibližování spokojenosti se správou města k úrovni spokojenosti s vlastním životem v Praze.

Rozdíly v důvěryhodnosti lokálních a celoměstských správních institucí z perspektivy Pražanů jsou potenciálně v nedostatečném provázání celoměstských a lokálních agend a politik vzhledem k sociální dynamice a životu Pražanů. Ta totiž doléhá daleko více do agend a politik městských částí, kde lidé žijí jako ve svém bydlšti, než do agend a politik MHMP vzhledem k tvorbě včasných a sociálnímu vývoji i životnímu stylu Pražanů adekvátních politik, nástrojů a zdrojů.

Jak tedy vypadá spolupráce Prahy a městských částí v perspektivě jejich samospráv a úřadů. Jak hodnotí synergii města a jeho částí samotní aktéři?

⁴⁸ Je samozřejmě otázka, do jaké míry k této krátkodobé perspektivě vede Pražany neustálé střídání reprezentací a samosprávy města po každých volbách, převaha diskontinuity a tím i malá předvídatelnost za horizont volebního období. Pro otázky spokojenosti s možností ovlivňovat vývoj města do budoucnosti a cítit zde perspektivu i prostor k interakci není stávající situace optimální – odpovídající převaze individuální spokojenosti s vlastním životem v Praze.

8 Spolupráce hl. m. Prahy a městských částí v sociálních agendách

Interakce a fungující komunikace mezi Magistrátem hl. m. Prahy, městskými částmi a dalšími relevantními aktéry představuje jeden z naprosto klíčových předpokladů pro formování a následnou aplikaci účinných koordinovaných politik v rámci hlavního města, a to přirozeně nejenom v rámci sociální oblasti. Role městských částí je přitom zcela nezastupitelná v tom smyslu, že městské části jsou oproti Magistrátu mnohem blíže svým obyvatelům a leží tak tedy na nich odpovědnost rychle a účinně reagovat na vývoj jejich životní situace, k čemuž doposud využívají vesměs vlastní kapacity, schopnosti a možnosti, které jsou proměnlivé nejen z hlediska velikosti a vybavenosti, ale také z hlediska zkušeností, znalostí či přehledu. V neposlední řadě je třeba zdůraznit, že zcela jinými možnostmi z hlediska poskytování potřebných služeb, informací a doporučení svým občanům disponují velké městské části oproti těm malým, které k tomu často ani nemají delegovány žádné personální kapacity.

8.1 WORKSHOP S MĚSTSKÝMI ČÁSTMI K SOCIÁLNÍ PROBLEMATICE

Základní informace o tom, jak kvalitní a intenzivní je aktuálně vzájemná spolupráce mezi hl. m. Prahou a městskými částmi přinesl workshop věnovaný sociální problematice, který uspořádal Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy dne 10. září 2019 v Centru architektury a městského plánování. Workshopu se zúčastnili volení zástupci (starostové, místostarostové, radní) i vedoucí zaměstnanci sociálních odborů, a to celkem z 23 pražských městských částí (z celkového počtu 57).⁴⁹

8.2 HLAVNÍ SILNÉ STRÁNKY V SOCIÁLNÍ OBLASTI Z POHLEDU MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ

Z hlediska tematických okruhů, které zástupci zastoupených městských částí v rámci uskutečněného workshopu zmiňovali nejčastěji v pozitivním slova smyslu, lze zmínit především dobře fungující spolupráci s nevládními neziskovými organizacemi v rámci různorodých sociálních agend a dále pozitivně kvitovali rozvíjející se komunitní aktivity, které městské části podněcují skrze komunitní centra a akce a programy zaměřené na různorodé sociální skupiny (senioři, děti atd.). V řadě městských částí rovněž dobře fungují programy zacílené na integraci cizinců a také sociální poradny (dluhové poradny, poradenství pro seniory atd.). Někteří zástupci především z větších městských částí relativně pozitivně hodnotili i dobré fungování terénních sociálních služeb, a to i přes rostoucí problémy, které jsou spojeny s jejich finančním a personálním zajištěním.

8.3 HLAVNÍ SLABÉ STRÁNKY V SOCIÁLNÍ OBLASTI Z POHLEDU MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ

Právě nedostatek financí a deficit pracovníků v sociálních službách lze na základě postřehů z workshopu označit za patrně nejpalčivější aktuální problém, kterému pražské městské části v rámci sociální oblasti čelí. Absence finančních a personálních zdrojů je nejvíce patrná v případě nejmenších městských částí, které v důsledku toho nemohou pro své občany reálně zajišťovat žádné pobytové, ale ani ambulantní a terénní sociální služby. Nároky na zajištění sociálních potřeb obyvatel se zároveň v malých městských částech zvyšují spolu s tendencí stěhování obyvatel do okrajových částí Prahy. V rámci sociální politiky byl rovněž některými městskými částmi

⁴⁹ Účastníci workshopu dostali prostor, aby z pohledu své praxe prezentovali hlavní silné a slabé stránky realizace sociálních politik v městských částech a rovněž vyjádřili svůj názor na to, v jakých aspektech by jim hl. m. Praha mohla pomoci a případně, jak by naopak hl. m. Praha mohla využít know-how zaměstnanců a expertů z městských částí.

zmiňován i nedostatečně koncepční přístup a metodické vedení ze strany Magistrátu hl. m. Prahy, a s tím související nevyjasněnost kompetencí mezi hl. m. Prahou, městskými částmi, ale i vůči ostatním aktérům. (Tomuto dílčímu tématu se věnujeme podrobněji níže).

8.4 FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH AGEND

Ve vztahu k nastíněným problematickým tematickým okruhům apelovali v rámci workshopu zúčastnění zástupci městských částí na hlavní město především v tom smyslu, aby jim bylo více nápomocno, co se finanční podpory týče. Systém financování sociálních služeb by měl být nejenom „štědrější“, ale v neposlední řadě i transparentnější. V této souvislosti je důležité nastavit jednotné transparentní grantové prostředí (v současnosti neexistuje žádný ucelený přehled, kolik grantů či dotací dostávají organizace od Magistrátu a kolik od jednotlivých městských částí). Silnější a čitelnější finanční podpora je dle názoru zástupců městských částí potřebná především vzhledem k nutnému posílení kapacit ambulantních, terénních, ale i pobytových služeb (deficit kapacit je patrný především v domovech se zvláštním režimem a v domovech pro seniory). Potřeba těchto sociálních služeb bude v čase nadále prudce stoupat, a to především v souvislosti s predikovaným demografickým vývoje. Nedostatečná je z pohledu městských částí i podpora výstavby sociálních bytů.

8.5 SPECIFICKÉ PROBLÉMY SPOLUPRÁCE HL. M. PRAHY A MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ V SOCIÁLNÍCH AGENDÁCH

Na základě poznatků z uskutečněného workshopu lze identifikovat téma vzájemné komunikace a spolupráce mezi Magistrátem hl. m. Prahy a městskými částmi jako samostatný problematický okruh, se kterým přímo souvisí otázky nejasného rozdělení kompetencí i zajištění personálně-organizačních kapacit nutných pro výkon pražské samosprávy v rámci sociální oblasti. Specifičtější problémy příznačné pro sociální oblast v kontextu Prahy, které jsou převážně komunikačního, kooperačního či organizačního charakteru, sumarizují níže uvedené body:

- Praha nemá vybudované komunikační a koordinační mechanismy vytváření a využívání kapacit sociálních služeb a spolupráce v sociální oblasti, což je patrné nejenom v interakci mezi Prahou a 57 městskými částmi, tak v některých případech i v rámci městských částí samotných. Chybí dostatečná informační podpora ze strany Magistrátu hl. m. Prahy i platforma pro pravidelné setkávání politických i úřednických zástupců všech pražských samospráv k sociální problematice.
- Městské části například dostávají žádosti o místní šetření a „úkoly“ od Prahy, ale ne již adekvátní prostředky na jejich personální zajištění. Kompetenční samosprávná struktura Prahy je extrémně složitá, např. opatrovnictví mohou poskytovat jen větší městské části. Statut hl. m. Prahy je pro mnohé úředníky dogma.
- V případě především menších městských částí nízká personální kapacita v podstatě znemožňuje, respektive výrazně limituje samosprávnou politiku, plánování a monitoring v sociální oblasti. Spolupráce mezi Odborem sociálních věcí Magistrátu hl. m. Prahy a Institutem plánování a rozvoje hl. m. Prahy, které jsou oproti městským částem výrazněji personálně vybavené, je nedostatečná. Není tak tedy mimo jiné využíván potenciál vzájemné spolupráce na řešení sociálních témat a rovněž tak je nevýrazná koordinační a facilitační („nepolitická“) role a poskytování sdílených poznatků a zkušeností vůči městským částem.
- Městské části v rámci Prahy mají řádově rozdílné kapacity a prostředky na investice do pobytových sociálních služeb. Tyto služby lze efektivně řešit pouze na celoměstské (krajské) úrovni ve vazbě na dostupnost dalších služeb. Městské části by měly zajistit hlavně odlehčovací a pečovatelské služby, tzn. ambulantní a terénní služby. Nákladově a investičně náročné pobytové služby, jak z hlediska výstavby, tak provozu, by měla zajišťovat hl. m. Praha jako kraj. Praxe je nicméně taková, že největší investice městských částí jdou do pobytových zařízení, které jsou v kompetenci hl. m. Prahy.
- Samosprávám, poskytovatelům a občanům by usnadnil orientaci v sociálním systému jednotný informační portál o dostupných službách. Pro poskytovatele o možnostech a zdrojích financování služeb, které je nyní vícezdrojové, nestabilní a do značné míry závislé na evropských projektech.

- Základem pro poskytování kvalitních sociálních služeb i sociálních témat je dobrá spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi, participace občanů a pravidelná setkání poskytovatelů sociálních služeb (příkladem dobré praxe je Praha 11). Celopražské koncepce by měly vznikat ve spolupráci s městskými částmi.
- Chybí rovněž jasná pravidla zapojení a spolupráce se soukromými subjekty a poskytovateli služeb. Přitom jejich zapojení je pro udržitelný rozvoj zcela nezbytné, jak ukazují funkční systémy v západoevropských zemích.
- Městské části nemají žádné kompetence v oblasti zdravotnictví a jen velmi složitě tak mohou iniciovat souběh zdravotnických a sociálních služeb.
- V oblasti rodinné politiky se doposud nepodařilo schválit novou koncepci, a to přes opakované pokusy od roku 2010. Praha je tak jediným krajem, který nemá schválenou aktuální koncepci rodinné politiky.
- Bytové politiky jednotlivých městských částí jsou autonomní na bytové politice hl. m. Prahy. Jejich spojujícím znakem nicméně je, že především v minulosti byla sociálně-intervenční role bytové politiky dlouhodobě výrazně podceňována.

Výše uvedené body lze velmi zjednodušeně koncentrovat do sdělení, že v oblastech sociální politiky (vč. bezprostředně související rodinné politiky, bytové politiky atd.) jsou stále v kontextu hl. m. Prahy patrné určité rezervy z hlediska uplatňování komplexního a koncepčního přístupu. V některých případech se tak až příliš projevuje existence odlišných a nedostatečně provázaných sociálních politik Magistrátu a jednotlivých městských částí.

8.6 DOPORUČENÍ PRO SPOLUPRÁCI HL. M. PRAHY A MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ V SOCIÁLNÍCH AGENDÁCH

Z výše uvedeného nepřímo vyplývá, že by se Praha neměla zaměřovat jen na realizaci velkých infrastrukturních programů (především v dopravě), zajišťování rozpočtu a informačních kapacit. Měla by podporovat městské části v sociálních agendách těmito způsoby:

- poznáváním jejich potřeb v sociálních agendách
- na tomto podkladě zprostředkovávat sdílení informací a poznatků pro všechny městské části
- doprovázet svá rozpočtová a investiční rozhodnutí vědomím jejich souvislosti se sociálními agendami městských částí
- mít investiční strategický rámec na řešení potřeb (např. roku 2030), dát v rámci rozpočtu města prostor pro soutěž mezi jednotlivými agendami města
- usilovat o vznik společných a koherentních řešení a politik sdílených s městskými částmi a vypracovaných ve spolupráci s nimi, protože městské části to mají ve svých denních agendách – týká se jak seniorů, tak rodinné politiky, podpory demografického rozvoje atd.
- sdílet, zpracovávat a průběžně vyhodnocovat informace o sociálním vývoji, protože na to velká část městských částí nemá objektivně kapacitu
- zabývat se také a zejména malými městskými částmi, v rámci kterých nejsou personální kapacity a místy ani zkušenosti se sociálními agendami
- snažit se o synergizaci a sdílení kapacit a schopností městských částí navzájem
- rozpočtově podpořit projekty a politiky, které odpovídají jak dobré praxi městských částí, tak jejich politikám a prioritám hlavního města

Studie kvality života Pražanů

11/2019

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy

Sekce strategií a politik

Vyšehradská 57, 128 00, Praha 2

AUTOŘI

PhDr. Ivan Gabal / gabal@gac.cz (*externí odborník*)

Bc. Tomáš Lapáček / lapacek@ipr.praha.eu, m: 603 447 316

RNDr. Tomáš Brabec, Ph.D. / brabec@ipr.praha.eu, t: 236 004 746

Ing. Jiří Jaroš / jaros@ipr.praha.eu, t: 236 004 629

Ing. Jiří Mejstřík / mejstrik@ipr.praha.eu, t: 236 005 676

RNDr. Michal Navrátil / navratil@ipr.praha.eu, t: 236 004 529

Mgr. Michal Němec / nemec@ipr.praha.eu, t: 236 005 679

Ing. Tomáš Sehnal / sehnal@ipr.praha.eu, t: 236 005 692

první vydání / 84 stran

© Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2019

Všechna práva vyhrazena

Elektronická verze dokumentu je dostupná na

<http://www.iprpraha.cz/obyvatelstvo>